

IS IS

**Glasilo Zdravniške
zbornice Slovenije**
Maj 2022
Številka 5

Primarij Kurt Kancler je prvi predsednik Zdravniške zbornice Slovenije, med drugimi pa je tudi najbolj zaslužen, da je ta sploh nastala. S prim. Jelko Reberšek Gorišek in prim. prof. dr. Zmagom Turkom so bili pomembni ustvarjalci in tisti, ki so postavili temelje Zdravniške zbornice.

30 LET
ZDRAVNIŠKE ZBORNICE
SLOVENIJE

Slavnostna akademija Zdravniške zbornice Slovenije

27. maja 2022 ob 19. uri
v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma

Spoštovani člani in članice,
vljudno vabljeni, da ta pomemben jubilej obeležimo skupaj!
Po dogodku bo družabno srečanje.

Dr. Marko Jug, dr. med.,
predsednik Skupščine Zdravniške zbornice Slovenije

Prof. dr. Bojana Beović, dr. med.,
predsednica Zdravniške zbornice Slovenije

130 LET
ZBORNIČNE
ORGANIZIRANOSTI

Vabilo velja za dve osebi.

Prosimo vas, da nam svojo udeležbo potrdite preko e-vabila, ki ste ga prejeli po e-pošti, ali preko e-pošte na: dogodki@zzs-mcs.si
ali nas pokličete po telefonu 01 30 72 152 (med 7. in 13. uro). Vstopnice z označenim sedežem boste prejeli v maju po pošti.

Teh naših 30 let

Marko Demšar, Marjan Premik, Matjaž Rode

»Vsem, ki bodo odločali o zadevah v zdravstvu: odslej računajte z nami, kar pomeni, da ponujamo roko, a pomeni tudi svarilo, da nam je iger z zdravstvom in zdravniki dovolj.«

Jelka Gorišek, Marko Kolenc, Boris Kravanja, Zmago Turk, Franc Vrevc, Darinka Grmek Štrukelj, Jože Možgan, Jože Arzenšek, Franc Urlep, Franc Cukjati... in ob njih še številne kolegice in kolegi, katerih delež pri oživiljanju Zdravniške zbornice velja iztrgati pozabi. Dogodki, kot je letošnji jubilej, so priložnost, da se ozremo nazaj; da starejšim osvežimo spomine in da mlajši izvedo stvari, o katerih so doslej vedeli malo ali nič. In če bo ta zapis zbudil zanimanje za bližnjo preteklost in prihodnost, bo praznovanje jubileja dobilo še eno vrednost več.

Zdravniki smo leta 1946 izgubili zbornico in odtlej svojo poklicno prepoznavnost lahko negovali le v Zvezi zdravniških društev Slovenije – Slovenskem zdravniškem društvu, ki ni imelo nobenih zakonskih pooblastil. Imeli pa smo

moralno in poklicno dolžnost, da branimo interese zdravnikov in dosežke na področju zdravstvenega varstva. Ob izrednih priložnostih smo pokazali svojo enotnost. Tako ne gre v pozabo, da je preko 90 % zdravnikov podpisalo peticijo za zahtevo po vrnitvi predtem odvzetih akademskih nazivov dr. med. in dr. stom. Podobna enotnost je zajela zdravniške vrste, ko je bilo treba razlagati, da beseda »primarij« ne pomeni nevarnosti za družbeno ureditev. Ves čas pa smo želeli izstopiti iz družbenega roba in brezdušnega uradovanja ter vzpostaviti bolj življenjske odnose z bolniki in družbo; posebej zato, ker je zakonodaja utapljala zdravnika v naziv zdravstvenega delavca, čigar pravice so prešle v samoupravne pravice drugih zdravstvenih delavcev.

Vzdušje slovenske pomladi je burilo zdravniške vrste enako kot druge prebivalce Slovenije. Z velikim optimizmom smo se zdravniki vključevali v dogajanja, povezana z nastankom samostojne Slovenije, in ob tem ne glede na različna posamezna strankarska videnja ohranjali enotno idejno in akcijsko naravnost glede skupnega stanovskega poslanstva zdravnikov. Zaradi izkušenj iz preteklosti smo povedali: »Vsem, ki

bodo odločali o zadevah v zdravstvu: odslej računajte z nami, kar pomeni, da ponujamo roko, a pomeni tudi svarilo, da nam je iger z zdravstvom in zdravniki dovolj.»

Slovensko zdravniško društvo je v prelomnem obdobju od 1988 do 1992, ko smo prehajali iz enega družbenopolitičnega sistema v drugega, imelo spodbudno vlogo pri ustanavljanju zbornice. Vseskozi je aktivno podpiralo zamisel za njeno realizacijo in dalo na voljo svoje kadrovske, komunikacijske in prostorske vire. Izvoljen je bil iniciativni odbor za oblikovanje vsebinskih in organizacijskih načel Zdravniške zbornice Slovenije, ki je takoj začel z delovanjem. Prvo gradivo z naslovom »Pravila Zdravniške zbornice Slovenije« je bilo dano v javno razpravo, odziv posameznih zdravnikov, zdravniških društev in zdravstvenih organizacij mu je bil izrazito naklonjen. V okviru ministrstva za zdravstvo, družino in socialno varstvo je bil sočasno oblikovan odbor za reorganizacijo zdravstva, ki se je samostojno in aktivno vključil v nastajanje zbornice. Novembra 1990 je bil sklican ustanovni občni zbor, na katerega so bili vabljeni tudi zdravniki, ki niso bili člani Slovenskega zdravniškega društva. Udeleženci občnega zbora so soglasno izvolili enotni pripravljalni odbor za ustanovitev zbornice. V njem so bili: prim. dr. Jože Arzenšek, dr. France Cukjati, dr. Jelka Gorišek, dr. Darinka Grmek Skušek, prof. dr. Marko Kolenc, dr. Boris Kravanja, dr. Jože Možgan, doc. dr. Marjan Premik,

prim. dr. Zmago Turk, prim. dr. Franc Urlep in prim. dr. France Vrevc. Za predsednika je bil imenovan prof. dr. Matjaž Rode.

Pripravljalno delo za zbornico je potekalo v časovni dinamiki, ki so jo narekovali postopki v zvezi s spreminjanjem nove zdravstvene zakonodaje. Vzporedno pa je potekala tudi priprava za zbornico temeljnih aktov, kot sta Kodeks medicinske etike in deontologije in poslovnik dela zbornice. V pripravah zborničnih aktov so prevladovala vprašanja, povezana s humanim poslanstvom zdravnika, sprejetjem etičnih pravil, kako se opredeliti glede na možnost obvezne ali prostovoljne cehovske zbornice, kako opredeliti pogoje za vpis v imenik zdravnikov, kdaj, koliko in kje uresničevati in preverjati strokovno izpopolnjevanje, kako rešiti vprašanje stažistov, katera javna pooblastila bo imela zbornica in koliko bo potrebne zbornične birokracije, kakšen naj bo odnos med izvršilno in zakonodajno funkcijo zbornice, kakšne naj bodo oblike vzpostavljanja reda v lastnih vrstah (disciplinsko sodišče, kazni ipd.), potreba po zborničnem glasilu, smiselnost nadaljnega obstoja več zdravniških organizacij, kako razmejiti delovanje Zdravniške zbornice, Slovenskega zdravniškega društva in sindikata zdravnikov, kako urediti odnos med zasebno in javno prakso (ločitev ali sožitje) in kako vključiti v nastajanje zbornice približno petino zdravnikov, ki delujejo v Sloveniji,

niso pa člani Slovenskega zdravniškega društva.

Javno in odločno izražena stališča so imela organizacijski, politični, pravni in akcijski pomen, tako znotraj Zveze zdravniških društev kot v širši družbi. Dosegli smo, da Zdravniški zbornici nihče več ni nasprotoval, in po 45 letih je ponovno dobila domovinsko pravico.

Na ustanovnem sestanku zdravnikov za zbornico je takratni predsednik države Milan Kučan dejal: »Ni nepomembno, da je pobuda za zbornico nastala v naročju Slovenskega zdravniškega društva. Prav njegove izkušnje so botrovale spoznanju, da je potrebno v celotno družbeno strukturo zdravstva vgraditi zbornični mehanizem. Slovensko zdravniško društvo nekaj svoje vloge in pomena izgubi, toda zbornica ga v vlogi njegove prostovoljnosti stanovske organizacije ne more nadomestiti. Praksa bo pokazala, kakšna naj bodo njuna prihodnja medsebojna razmerja, in ona bo znala tudi po pameti ravnati.«

Brez prisotnosti Zdravniške zbornice bi bilo dogajanje na področju zdravstvenega varstva siromašnejše. Če je njena dejavnost uspešna, bomo ocenjevali sproti, pomen njenega obstoja danes pa bodo sodili naši nasledniki.

Prim. Marko Demšar,
dr. med., Ljubljana

Doc. dr. Marjan Premik,
dr. dent. med., Ljubljana

Prof. dr. Matjaž Rode,
dr. dent. med., v. svet., Ljubljana

IT-podporni kotiček: navodila za urejanje profila na spletni strani zbornice

Registrirani uporabniki lahko spreminjate in urejate podatke na svojih profilih. Za dostop do profila se morate prijaviti v sistem z uporabniškim imenom in geslom.

Urejanje profila v treh korakih

1. Po uspešni prijavi v profil kliknite v desnem zgornjem kotu na gumb z vašim imenom in priimkom.
2. Odpre se vam zavihek »Splošni podatki in članstvo«, kjer so zapisani vsi vaši podatki. Za spremembo oz. dodajanje podatkov kliknite na ikono (klik za spremembo) in popravite oz. dodate želeni podatek.
3. Po končanih spremembah obvezno kliknite gumb »Spremeni podatke« na dnu strani, da zaključite in potrdite vnos.

Spremembe podatkov zahtevajo odobritev. Želena spremembe bodo posredovane pristojnim in bodo vidne v najkrajšem možnem času.

[Spremeni podatke](#)

Splošni podatki	Funkcije v zbornici	Izobrazba
Splošni podatki in članstvo		
Datum rojstva	01.01.1980	
Kraj rojstva	Nova Gorica	
Državljanstvo	slovensko	

Uvodnik

- 3** Teh naših 30 let
*Marko Demšar,
Marjan Premik,
Matjaž Rode*

K naslovnici

- 8** Primarij Kurt Kancler
Nina Mazi

Zbornica

- 15** Slovesna podelitev
zborničnih odličij
*Tanja Gregorič,
Andreja Basle*
- 18** Dr. Sanda Lah
Kravanja, specialistka
čeljustne in zobne ortopedije:
»Delo z otroki in mladino
je poslanstvo. Moraš biti
potrpežljiv in vztrajen«
Jure Brankovič
- 20** Iz dela
zbornice
- 23** Ocena kakovosti življenja
upokojenih članic in članov
Zdravniške zbornice Slovenije
za leto 2022
Ana Marija Mustafai
- 26** Svet za mediacijo pri
Zdravniški zbornici Slovenije
v letu 2021
*Vesna Habe Pranjčič, Jernej
Završnik*
- 29** Javni poziv za imenovanje
koordinatorske specializacije
– alergologija in klinična
imunologija (odrasli) ter žilna
kirurgija

Aktualno

- 30** Vpliv pandemije covida-19
na življenje (izsledki raziskave
SI-PANDA)
*Ada Hočevar Grom,
Monika Brovč,
Darja Lavtar,
Maruša Rehberger,
Andreja Belščak Čolaković*

- 33** Pomanjkanje znanja
mladostnikov
o poteku demence
Brina Felc, Zlata Felc

Iz Evrope

- 35** Kristijan Skok počaščen
z nagrado Rokitsky

- 35** Številka

Mladi zdravniki

- 36** Iz naših krajev:
O zidarjih, laserjih,
tamburicah in novi zgodbi
Barbara Podnar

Forum

- 39** Komentar k zapisom
Marjan Kordaš
- 39** Še enkrat o
devetinsedemdesetletni
urološki bolnici
Zlata Remškar
- 40** Ob rob zapisu prim. prof.
dr. Danice Rotar Pavlič, dr.
med., v aprilski številki Isis
z naslovom Starostnik med
ambulanto in elektronsko
pošto
Tatjana Leskošek Denišlič

Medicina

- 41** Zobozdravstvena oskrba
odraslih bolnikov z rakom
v področju glave in vratu,
zdravljenih z obsevanjem
*Jana Krapež,
Hojka Kuralt,
Marko Kuralt, Aleš Fidler*

Poročila s strokovnih srečanj

- 45** Kongres EBCOG 2021
v Atenah
*Andrej Cokan,
Jure Klanjšček*
- 46** Kaj nam je korona razkrila in
česa nas je naučila
Janez Dolinar

Strokovna srečanja

- 48** Zbornična izobraževanja za
zdravnike in zobozdravnike
- 49** Strokovna
srečanja
- 57** Mali
oglas

Obletnica

- 60** Razvoj Zdravniške zbornice
Slovenije
Zvonka Zupanič Slavec

V spomin

- 69** Slovo od spoštovane kolegice
Jožice Boldan, dr. med., spec.
družinske medicine
*Tanja Nikolič,
Lidija in Tihomir Odorčič,
Nives Prelesnik,
Andreja Rako,
Milena Vidmar Romih,
Nataša Žilevski*
- 70** Jožici v slovo (1962–2022)
Valerija Balkovec

S knjižne police

- 71** O jeguljah – tako in drugače
Zdenka Čebašek - Travnik
- 72** Mia Kankimäki: Ženske, na
katere mislim ponoči. Po
sledeh junakinj iz zgodovine
Marjan Kordaš

Zanimivo

- 74** Rezultati 1. nagradnega
natečaja Slovenija-transplanta
za najboljše raziskovalno delo
s področja donorske medicine
*Jana Šimenc,
Danica Avsec,
Andrej Gadžijev*

Zdravniki v prostem času

- 76** Ostanke
Dušan Sket
- 77** Razčlovečenje
Andrej Rant

- 77** Veš zdravnik svoj dolg?
Andrej Rant
- 78** Baltik
Aleksander Sterger
- 80** 47. svetovno prvenstvo
zdravnikov in farmacevtov v
alpskem smučanju
Katarina Turk

Zavodnik

- 82** Vedno bomo nosili v svojih
dušah koščke vseh usod,
ki smo se jih dotaknili
Bojana Beović

Kolofon

Leto XXXI, št. 5, 1. maj 2022
Natisnjeno 9.700 izvodov
Datum tiska: dan pred izidom
UDK 61(497.12) (060.55)
UDK 06.055:61(497.12)
ISSN 1318-0193 CODEN: ISISF9
Isis online: ISSN 1581-1611

Izdajatelj in založnik

Zdravniška zbornica Slovenije
Dunajska cesta 162, p. p. 439, 1001 Ljubljana
W: <http://www.zdravnikazbornica.si>
T: 01 30 72 100, E: gp.zzs@zss-mcs.si
Transakcijski račun: 29000-0050400669

Predsednica

Prof. dr. Bojana Beović, dr. med., spec.

Odgovorni in glavni urednik

Prof. dr. Alojz Ihan, dr. med.
E: alozj.ihan@mf.uni-lj.si, T: 01 543 74 93

Uredniški odbor in novinarji

Prim. asist. mag. Martin Bigec, dr. med.
Prof. dr. Vojko Flis, dr. med.
Prim. asist. Jana Govc Eržen, dr. med.
Doc. dr. Katja Groleger Sršen, dr. med.
Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med.
Asist. dr. Sanda Lah Kravanja, dr. dent. med.
Prof. dr. Črt Marinček, dr. med., v. svet.
Prof. dr. Anton Mesec, dr. med., svet.
Doc. dr. Brigita Novak Šarotar, dr. med.
Barbara Podnar, dr. med.
Doc. dr. Marko Pokorn, dr. med.
Doc. dr. Mirjana Rajer, dr. med.
Prim. prof. dr. Danica Rotar Pavlič, dr. med.
Doc. dr. Aleš Rozman, dr. med.
Prof. dr. Vito Vrbič, dr. dent. med., v. svet.

Uredništvo

Slavka Sterle
Dunajska cesta 162, p. p. 439, 1001 Ljubljana
T: 01 30 72 152, E: isis@zss-mcs.si

Lektoriranje

Marta Brečko Vrhovnik, univ. dipl. slov.
E: marta.brecko@zss-mcs.si

Oblikovna zasnova

Agencija Iz principa

Priprava za tisk – DTP

Stanislav Oražem

Tisk

Tiskarna Povše

Vse pravice pridržane, ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le z dovoljenjem uredništva.

Lastnik blagovne znamke:

Zdravniška zbornica Slovenije
Dunajska cesta 162, 1000 Ljubljana

Navodila avtorjem

Članke oddajte v elektronski obliki. Dolžina člankov (razen poročil s strokovnih srečanj, nekrologov in fotoreportaž) je omejena na 12.000 znakov – štetje brez presledkov. Članku lahko priložite do 3 fotografije (kolaž fotografij lahko sestavljajo največ 4 manjše fotografije). Tudi če bo članek krajši, mu lahko priložite največ 3 fotografije.

Za objavo so primerne digitalne fotografije dimenzij vsaj 1500 × 1200 točk in ločljivosti najmanj 300 dpi. Če ste članek napisali po naročilu farmacevtskega ali drugega podjetja in če v članku obravnavate farmacevtske izdelke ali medicinsko opremo, morate pripisati izjavo o nasprotju interesov.

Poročila s strokovnih srečanj

Dolžina poročila je omejena na največ 6.000 znakov (štetje brez presledkov). Priložite lahko 1 fotografijo (kolaž fotografij lahko sestavljajo največ 4 manjše fotografije). Če gre za srečanja z mednarodno udeležbo, mora poročilo vsebovati oceno obravnavanega področja medicine v Sloveniji.

Na koncu prispevka lahko navedete imena pravnih ali fizičnih oseb, ki so kakor koli prispevale, da ste se lahko udeležili ali organizirali srečanje (uredništvo si pridržuje pravico, da imena objavi v notni obliki). Zahval sponzorjem ne bomo objavili.

Nekrologi

Obseg nekrologov je omejen na 3.500 znakov brez presledkov. Besedilu lahko priložite 1 fotografijo.

Fotoreportaže

Fotoreportaža lahko obsega do 500 znakov brez presledkov in do 6 fotografij.

Avtorski honorarji

Prispevke honoriramo. Cena avtorske strani, ki obsega 1.500 znakov brez presledkov, je 15 EUR bruto. Cena ene fotografije je 20 EUR bruto. Honoriramo le avtorske fotografije oz. fotografije iz osebnega arhiva. Če avtor članka in fotografij ni ista oseba oz. fotografije niso iz njegovega osebnega arhiva, mora pod člankom navesti ime fotografa in v uredništvo posredovati fotografove podatke za nakazilo honorarja, sicer fotografij ne bomo mogli honorirati.

Za nakazilo honorarja potrebujemo naslednje podatke: polni naslov stalnega bivališča, davčno številko, EMŠO, popolno številko transakcijskega računa in ime banke. Prosimo, da nam navedene podatke posredujete hkrati s člankom. V nasprotnem primeru honorarja ne bomo mogli izplačati.

Napoved strokovnega srečanja

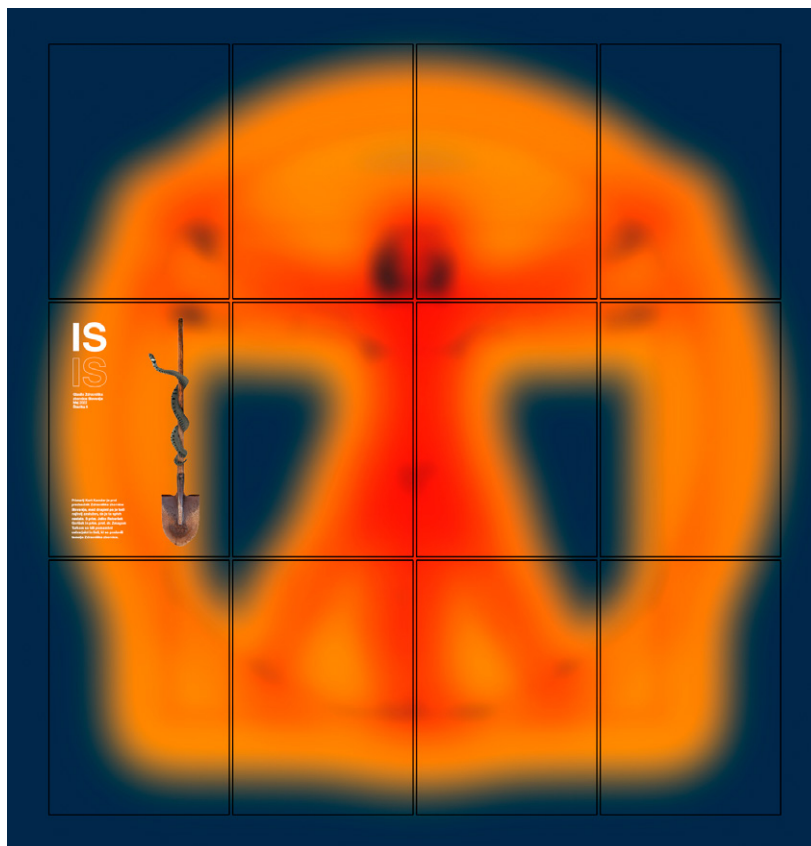
Za objavo dogodka v rubriki Strokovna srečanja (preglednica) pošljite podatke do 5. v mesecu na e-naslov isis@zss-mcs.si. Objavljeni bodo dogodki za največ tri mesece vnaprej.

Izjava uredništva

Članki izražajo stališča avtorjev in ne nujno tudi organizacij, v katerih so zaposleni, zbornice ali uredništva Izide.

Letna naročnina

Letna naročnina za nečlane (naročnike) je 54,12 EUR. Če je prejemnik glasila v tujini, se dodatno zaračunajo stroški poštnine po veljavnem ceniku Pošte Slovenije. Posamezna številka za nečlane stane 4,92 EUR. 5-odstotni davek na dodano vrednost je vračunan v ceni. Poštšina je plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Primarij Kurt Kancler

Nina Mazi

Primarij Kurt Kancler je prvi predsednik Zdravniške zbornice Slovenije, med drugimi pa je tudi najbolj zaslužen, da je ta sploh nastala. S prim. Jelko Reberšek Gorišek in prim. prof. dr. Zmagom Turkom so bili pomembni ustvarjalci in tisti, ki so postavili temelje Zdravniške zbornice. Preden je postal predsednik zbornice, je bil osem let podpredsednik Slovenskega zdravniškega društva in predsednik Zdravniškega društva Maribor. Primarij Kurt Kancler se je rodil 19. februarja 1930 v Mariboru. Leta 1955 je diplomiral na Medicinski fakulteti v Ljubljani, leta 1961 je končal specializacijo, leta 1974 pa podiplomski študij na Medicinski fakulteti v Zagrebu. Leta 1987 je postal primarij. Svojo poklicno pot je začel v Zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca v Mariboru kot zdravnik in predstojnik Dispanzerja za otroke ter pomočnik glavnega direktorja za strokovno-medicinske zadeve. V Mariboru je od leta 1964 razvijal nov tip sodobnega dispanzerja za otroke ter izdelal in teoretično utemeljil 21 področij dela te ustanove. Leta 1964 je prvi v Sloveniji v posvetovalnicah uvedel sistematične preglede otrok v starosti treh in petih let. Pozneje se je ta oblika razširila po vsej Sloveniji in je danes tudi uzakonjena. V Mariboru je leta 1966 v dejavnost Dispanzerja za otroke vključil tudi pedopsihološko in pedopsihiatrično dejavnost. Primarij Kurt Kancler se je največ posvečal zdravstvenemu pedagoškemu delu v Dispanzerju za otroke, kamor je

¹ Intervju, ki ga objavljamo, je skrajšana različica intervjuja, objavljenega v Isis 2/2001, str. 31–42, https://www.zdravniskazbornica.si/docs/default-source/ISIS/2001/isis-februar-2001.pdf?sfvrsn=61732936_2

Uvedel tudi znanstvenoraziskovalno delo, sodeloval je na več kot 30 kongresih zunaj domovine in objavil številne znanstvenoraziskovalne članke v domačih in tujih revijah.

Kakšna je bila vaša življenjska pot (najpomembnejši utrinki in spomini iz otroštva in mladosti)?

Rad bi izpostavil dvojnost svoje mladosti in življenjske poti. Po eni strani sem preživel krasno mladost, navsezadnje je vsaka mladost lepa – žal se tega zavemo šele, ko postajamo stari. Po drugi strani pa je moja mladost padla v čas, ko je divjala svetovna vojna, ko je bil Maribor nešteto krat bombardiran, ko je bilo v mojem Mariboru med vojno in po njej toliko ubijanja, da je vse skupaj pustilo tudi grenak priokus tej lepi mladosti. Vesel sem, da sem predvsem v športu našel zatočišče v teh prav hudih časih. Bil sem navdušen plavalec – jugoslovanski akademski prvak v plavanju, državni rekorder v plavanju, prvak v skokih v vodo, slovenski prvak v vaterpolu, tudi smučal sem zelo veliko. Nato sem se poročil z Leo, ki je bila takrat državna prvakinja v sabljanju. Šport je torej močno zaznamoval in bistveno vplival na mojo mladost in na vsa leta, dokler nisem postal zdravnik.

Kdaj ste se odločili, da postanete zdravnik in zakaj?

Za medicino sem se odločil relativno pozno. Morda celo iz trme. Maturo sem opravil leta 1949, v svinčenih časih Informbiroja, in takrat je naš direktor v gimnaziji, sicer odličen biolog, imel nekaj proti zdravnikom, češ, hočete nositi bele halje in igrati gospode – tega vam jaz nikakor ne bom dovolil... Sam sem bil takrat popolnoma odločen, da se vpišem na kemijo, vendar pa me je srečanje s tem ostrim zavračanjem medicine odvrnilo od študija kemije. Rekel sem si: No, potem pa v medicini mora biti nekaj, da so nekateri tako

proti njej... In sem šel na medicino. Študij sem uspešno in hitro končal, nato pa najprej pristal v splošni ambulanti v Mariboru. Tam sem nešteto krat srečal ljudi, ki niso potrkali na vrata moje ordinacije zato, ker bi bili bolni, marveč ker so od mene kaj hoteli – stalež, to ali ono potrdilo, invalidnino, pokojnino itn. Tedaj sem naenkrat spoznal, da se v šoli pravzaprav nikoli nisem učil ločiti ljudi na tiste, ki samo nekaj hočejo, in na tiste, ki so dejansko bolni – potrebni moje zdravniške pomoči. Vsakogar sem gledal z določeno mero skepse in se pri tem zavedal, da delam krivico tistim, ki so resnično bolni. Ko sem kasneje prišel na pediatrijo in videl majhne otroke, ki nikoli ne lažejo, sem spoznal, da se bom na pediatriji lahko znebil neprijetnih izkušenj z odraslimi in se posvetil bitjem, ki me dejansko potrebujejo. Takrat sem se odločil, da postanem otroški zdravnik – usmeril sem se v pediatrijo. Te svoje odločitve nisem nikoli obžaloval in če me vprašate, ali bi danes še enkrat šel po tej poti, mislim, da bi.

Bi drugače stopali po njej ali bi vaši koraki ostali bolj ali manj isti?

Prav gotovo bi z današnjim znanjem in izkušnjami moja pot izgledala drugače. Vendar pa bi bila za mladega zdravnika verjetno sila dolgačasna. Vsak čas, vsaka starost ima svoje atribute, toda načeloma bi hodil po isti, enaki poti...

Vaši bolniki in njihovi starši, sodelavci, kolegi, študenti in sploh vsi, ki vas poznajo, vas označujejo kot dobrega strokovnjaka in izjemnega človeka. V čem je skrivnost vaše uspešnosti in priljubljenosti?

To morate vprašati tiste, ki pravijo, da sem priljubljen. Na to vprašanje mi je zelo težko odgovoriti. Vedno sem želel in skušal strankam – staršem in seveda otrokom nuditi in zagotoviti vse, kar je bilo mogoče. Hkrati pa doseči, da gredo iz ambulantne oziroma posvetovalnice pomir-

jeni in zadovoljni. Z veseljem lahko rečem, da pravzaprav nikoli v 45 letih svojega zdravnikovanja nisem z nobenim pacientom prišel v konflikt ali se z njim skregal. Vedno sem našel način in možnost za pogovor in upam, da je večina ljudi od nas res odšla zadovoljna. Morda je to vzrok priljubljenosti, ne vem. To bi bilo vsekakor treba vprašati bolnike.

Menite, da je otroke lažje zadovoljiti, jim ustreči kot odraslim?

Glejte, še danes delam tudi v splošni ambulanti. Če primerjam kategoriji otrok in odraslih bolnikov, moram poudariti, da se otrok sam po sebi navzven pogosto ne odziva z zadovoljstvom ali nezadovoljstvom – v tem primeru je težko govoriti o zadovoljitvi v pravem pomenu besede; zadovoljiš lahko kvečjemu starše, ki od zdravnika nekaj pričakujejo. Kljub temu pa menim, da je to pri otrocih nekoliko lažje, pri odraslih pa je stvar bolj zahtevna. Ti so danes že zelo informirani – pogosto žal tudi napačno – verjamejo v polresnice in menijo, da je mogoče z medicino vse doseči. Človek, zlasti v mestu, danes zelo težko razume, če mu zdravnik reče:

»Tega se ne da.« Na podežlju je to pogosto mnogo lažje. V mestih je odrasle uporabnike precej težje zadovoljiti.

Kaj pa hvaležnost? Je pri otrocih sploh možno govoriti o hvaležnosti?

Sam osebno menim in čutim, da mi je otrok hvaležen, če se mi nasmeji, mi pomaha v slovo, ko zapušča ambulantno (otroci so vedno bolj veseli, ko gredo iz ordinacije, kot ko vstopajo vanjo), ko ga naslednji dan srečam na cesti pa mi spet veselo pomaha in ko ta otrok enkrat odraste in mi v ambulantno prinese svojega otroka in ta spet svojega (nemalokrat zdravim kar tri generacije otrok). Takrat vem in čutim, da sem ga znal že nekoč zadovoljiti kot malčka, in skušam tudi uresničiti njegova pričakovanja – zadovoljiti njegove potrebe tudi kot mladega očeta ali mamice in kasneje kot babice ali dedka.

Ste se na svoji poklicni odisejadi srečevali tudi z nasprotovanji, očitki, metanjem polen, brezbržnostjo, nevoščljivo-stjo, majhnostjo, zaprtostjo in ozkostjo? Kako ste se zoperstavljali omenjenim negativnim pojavom v zdravniških krogih in v družbi nasploh?

Našteli ste vrsto elementov in pojavov, ki jih jaz osebno štejem med socialno-psihološko abnormne, morda celo patološke. Kot zdravnik sem tudi te abnormnosti oziroma patologijo vedno skušal razumeti. Napačno je na nezaupanje reagirati z nezaupanjem, na nevoščljivost z nevoščljivostjo. Mislim, da mora zdravnik vedeti in upoštevati, da je nenormalno, če je nekdo agresiven. In v tem primeru gre za svojevrstno patologijo, bodisi socialno ali psihološko, to je že drugo vprašanje. Navsezadnje se zdravnik ne jezi na bolnika, ki kašlja, temveč skuša kašelj odpraviti ali vsaj ublažiti. Zakaj naj bi se torej začel kregati z nevoščljivcem? Raje ga skušam razumeti, saj ima gotovo vzrok, da je nevoščljiv. Verjetno sam

pač ni dosegel tistega, kar je hotel. Skušam ga razumeti in mu pojasniti svoje stališče. Menim, da mi to pogosto uspe. Vedno pa tudi ne. Značilno za Slovence je, da nasprotovanje zamenjujemo s sovraštvom. Midva imava na primer lahko popolnoma nasprotno mnenje o kaki zadevi, vendar pa zato še zdaleč nisva sovražnika. Pri nas pa ljudje takoj razmišljajo o sovraštvu, vsako, tudi objektivno nasprotovanje vzamejo osebno in se niso pripravljeni spoprijeti s problemom, marveč začnejo človeka takoj odklanjati. Omenjene procese moramo zdravniki razumeti, potem bo veliko manj nasprotij in sporov med uporabniki in zdravniki. Če pa zdravnik ne razume abnormnosti, ki izvirajo iz socioloških in/ali psiholoških trenutkov, in ravna napačno, pride do konfliktov. Sam sem vedno skušal najprej razumeti, nato pa razložiti in utemeljiti. Moram reči, da kakih hujših problemov v življenju nisem imel.

Menite, da dobi zdravnik na fakulteti dovolj psihološkega znanja? Bi bilo v okviru sekundariata smiselno uvesti psihološki trening za bodoče zdravnike?

Po mojem mnenju bi kazalo v študiju medicine spremeniti marsikaj. Tudi in zlasti na področju psihologije, saj v času dodiplomskega študija na MF psihološke izobrazbe skoraj ne dobimo. V vsakdanji praksi in življenju nasploh pa ima zdravnik s psihološkimi področji mnogo več problemov kot s somatskimi. Moderna doba našemu telesu ni več tako nenaklonjena. Znanost in tehnika sta telesne napore zmanjšali praktično na minimum – svojo odvečno fizično energijo sproščamo danes v športu in rekreaciji, na delovnem mestu je skoraj ne moremo več potrošiti. Psihološki problemi pa so zelo narasli in zdravniki jih pogosto ne znamo odpraviti. Temu bi morali v času študija in usposabljanja zdravnikov posvetiti veliko več pozornosti. Obenem si medicinec v času študija ne pridobi

nikakršnega ekonomskega (ekonomija, marketing) in menedžerskega znanja, ki pa ju nujno potrebuje. Ko začne ordinirati, dobi zdravnik recepte in napotnice, ki so bianco menice v pravem pomenu besede in predstavljajo milijonske vrednosti. O ekonomiji pa sploh nima pojma. Njegova formalna izobrazba na tem področju je enaka ničli. Vsega tega ga ni nihče naučil. O marketingu nismo na fakulteti slišali niti besedice. Predstavljajte si zdravnika, ki danes ali jutri postane direktor bolnišnice ali zdravstvenega doma, pa se na področju vodenja ni nikoli izobraževal. Potem pa se včasih čudimo, da pride do določenih nesoglasij, sporov in nepravilnosti. Najhujše pa je, če se v to vmeša še strankarska politika... Ko stranka odloča, kdo je dober in kdo slab. Takrat smo priče sporom, ki jih danes žal že kar pogosto srečujemo.

Pomembni koraki slovenske pediatrije v desetletjih vašega poklicnega delovanja.

O pomembnih korakih v slovenski pediatriji je dokaj težko govoriti. Menim, da so ključne osebnosti, profesorji, v preteklosti povečini dali pečat svoji dobi. Že pred svetovno vojno je bil prof. dr. Ambrožič tisti, ki je dejansko osnoval pediatrijo na Slovenskem. Dajal je izreden poudarek zunajbolnišnični pediatriji, ustanavljal dispanzerje in leta 1938 na Bled pripeljal prvi jugoslovanski kongres pediatrije. Nedvomno velja profesor Ambrožič za oblikovalca predvojne slovenske pediatrije. Pred in med vojno ter tik po njej mu je sledil legendarni prof. dr. Derč s svojim osebnim šarmom, fluidom in izžarevanjem. Pomemben mejnik je tudi leto 1946, čas izgradnje sedanje Pediatrične klinike, ki so jo financirali tudi ameriški Slovenci. Sam sem ga tudi osebno poznal, nekajkrat sem ga imel priložnost srečati. Za njim je prišel prof. dr. Avčin, ki je bil izredno kulturen, razgledan in širok človek. Pravi svetovljan, ki je slovensko pediatrijo predstavil svetu, jo povedel v svet in jo tam tudi uveljavil. Profesor

Avčin je bil v svetu ugleden, priznan in spoštovan kot zdravnik in kot človek. Mislim, da je ravno on odločno oblikoval generacijo danes že starejših slovenskih pediatrov. Njegov naslednik je bil pokojni profesor Matajca, ki je začel kot pediater praktikus v ordinaciji za otroke na Gorenjskem in je endokrinologijo (diabetes) dvignil na višjo stopnjo, na raven, ki jo danes uveljavlja in nadaljuje prof. dr. Kržišnik. Profesor Matajca je imel veliko razumevanja tudi za dispanzersko dejavnost in je spodbujal razvoj ter širitev dispanzerske dejavnosti. V času prof. dr. Matajca je primarna raven pediatrične zaščite močno pridobila na pomenu in veljavi. Temelje dispanzerske pediatrije je pred vojno postavil prof. dr. Ambrožič, prof. Matajca pa jih je močno utrdil in uveljavil. Za njim je prišel prof. dr. Jeras, ki je slovensko pediatrično nevrologijo povzdignil na zavidljivo raven, na kateri se je ohranila vse do danes. Sledil je prof. dr. Prodan, ki je bil sicer rentgenolog, vendar je imel velik smisel za primarno zdravstveno varstvo. Tudi sam je namreč precej časa delal v posvetovalnicah. In končno imamo sedaj prof. dr. Kržišnika, ki s svojo endokrinologijo nadaljuje Matajčevo delo. Endokrinologijo in pediatrijo nasploh je uspel postaviti in zasedrati v zelo, zelo solidno evropsko okolje. Prepričan sem, da so vsi ti profesorji dali vsak svoj močan pečat slovenski pediatriji. Mogoče – če smem biti malce kritičen – to tudi ni bilo vedno najbolje. Slovenska pediatrija je namreč celo malo več kot »pediatrična fakulteta«. Mogoče je bilo nekje napačno, da tisti najširši krog slovenskih pediatrov – pediatrična sekcija, dispanzerski zdravniki in bolnišnični zdravniki niso vedno po svojih močeh pomagali soustvarjati določenih obdobij v razvoju slovenske pediatrije. Morali bi jih, pa jih niso. In tu je bila napaka, s tem smo nekaj zamudili. Obenem pa smo lahko srečni, da smo imeli profesorje, ki so s svojim znanjem in s svojo osebnostjo znali slovenski pediatriji vtisniti svoj pečat in jo tudi v jugoslovanskem

prostoru – v katerem smo pač najdlje živeli – postaviti na najvišji piedestal, na prvo mesto. Če danes primerjamo ključne statistične podatke, vidimo, da je Slovenija od umrljivosti dojenčkov, do števila pediatrov, števila pediatričnih postelj in vseh ostalih indikatorjev, ki jih predpisuje SZO, v zelo, zelo solidni evropski sredini, če ne celo v višjem razredu. Ko sva bila z dr. Završnikom kot predstavnika Zdravniške zbornice pred leti na kongresu v Londonu, je k nama sedel gospod Asbon in nama rekel: »You are the winners in Europe...« Slovenijo je imel za najuspešnejšo. Za državo, ki je z minimalno finančno investicijo dosegla zelo veliko. Verjetno seveda tudi na račun naših takratnih bednih plač, upoštevajoč dejstvo, da zdravniki in medicinske sestre v tistem času niso veliko pomenili. Vendar pa ne le na račun tega, saj plače predstavljajo le okrog četrtino izdatkov v zdravstvu. Verjetno je bila zelo dobra tudi naša organizacija, naše strokovno znanje zelo visoko in naši učitelji, ki so nas očitno znali motivirati. Videli smo, da se je za te cilje vredno boriti. Tako smo se povzpeli na visoko mesto.

Pediater (zdravnik) naj bi bil predvsem dober človek...

Conditio sine qua non, ki sta ga zagovarjala že Eskulap in Hipokrat. Vendar pa dobrot sama nikakor ne zadostuje. Katere so po vašem mnenju in izkušnjah ključne vrline odličnega pediatra?

Kaj je bistvo dobrega pediatra? Odgovor na to vprašanje je težak. Prav gotovo mora biti dober človek. Če bi izpostavil tri bistvene lastnosti dobrega pediatra, bi na prvo mesto postavil njegovo strokovno znanje. Pediater mora zelo veliko vedeti in znati. Drugo, kar je po mojem mnenju izredno pomembno, je, da ima rad otroke. Če otrok nimaš rad – če imaš morda raje sebe ali koga drugega – potem je bolje, da nisi pediater. Tretja, za pediatra zelo pomembna zahteva je, da zna ljudi ocenjevati dinamično. Otroci namreč hitro raste

in se razvija – vsak dan je drugačen. To ni isto kot pri odraslem, kjer imaš stalno istega pacienta. Pri otroku se stvari nenehno spreminjajo. Pravim, da je to podobno, kot če si voznik. Ko vidiš, da je križišče zaprto, greš mirno lahko vanj, če opaziš, da bo drugi avto že speljal, preden boš ti tam. Zadeve moraš gledati dinamično. Če gledaš le, kdaj je zaprto, ustaviš 50 m pred križiščem in speleš šele, ko je prazno, pride medtem notri že drugi avto in pride do trka. Svoje ravnanje moraš ocenjevati dinamično – ugotavljati, kako bo to, kar storiš danes, vplivalo na otroka jutri in pojutrišnjem, ko ne bo več dojenček, temveč odrasel. To je nekaj povsem drugega. Omenjeni dinamični pristop je po moje ena bistvenih lastnosti dobrega, perspektivnega pediatra, čeprav se tega pogosto ne zavedamo. Obvladovanje dinamičnega pristopa pa je stvar daru: imaš ga ali ga pa nimaš. Podobno kot se ljudje delijo v dobre in slabe voznike. Ne eni ne drugi pa pogosto ne vedo, zakaj je tako. Enostavno je tako. So stvari, ki se jih ni mogoče naučiti.

Kakšen razvoj in prihodnost napovedujete pediatriji v 21. stoletju? Se bo glede na nizko rodno v številnih visoko razvitih zahodnih državah specialnost sploh lahko še razvijala samostojno, ali pa bo morda sčasoma prešla pod okrilje kake druge, obsežnejše specializacije?

Padec rodno v je po mojem mnenju največji problem, ne samo slovenske pediatrije, ampak slovenskega naroda v celoti. Vendar pa se tega problema v vsej njegovi širini nihče ne zaveda, niti se ga nihče ne loti. Nizka rodno v majhnega naroda pomeni čisto nekaj drugega kot nizka rodno v velikega naroda. Nizka rodno v majhnega naroda na stičišču germanskega, romanskega in slovanskega sveta, živimo na tromeji, je izredno nevarna. Žal pa se tega ne zavedamo. Bo pediatrija zaradi tega propadla? Mislim, da bi bila to kata-

strofalna napaka. Manj otrok pomeni, da smo dolžni bolj skrbeti zanje in se jim bolj posvečati. Pediatrija za posameznega otroka mora absolutno narasti. Bolezni postajajo danes bolj zapletene. Molekularne bolezni, genski inženiring jutrišnjega dne, prirojene bolezni in anomalije – vsega tega je znatno več. Razvojno moteni otroci danes preživijo in jih lahko rehabilitiramo. Vsega tega nekoč nismo znali. Dela je torej vedno več in mislim, da če so interna medicina, ginekologija in pediatrija tri velike veje medicine, potem nikakor ne gre niti pomisliti, da bi se pediatrija kje izgubila ali prešla v interno. To bi bil velik korak nazaj, ki bi nas povrnil v čase pred Napoleonom.

Legendarni britanski pediater dr. Benjamin Spock je izjavil, da je pediatrija izmed vseh vej medicine najbolj zahtevna, saj človeku pomaga in omogoči, da se razvije v zdravo osebnost, obenem pa postavi (zruši) tudi temelje dolge in perspektivne starosti. Ste vi občutili breme tovrstne odgovornosti pri svojem delu v pediatrični ambulanti?

Glejte, jaz vedno trdim, da je otrok plastično bitje. Oblikujemo ga lahko kot plastelin, pri čemer je ugodno, da ga lahko izoblikujemo pozitivno. Hudo nevarno pa je, da ga lahko oblikujemo tudi negativno. Kar se Janezek nauči, to Janez zna. In žal zelo pogosto opažamo, da je tudi v medicini, tam kjer se z otrokom ne ukvarjajo strokovnjaki, ki se na pediatrijo spoznajo, pri oblikovanju otroka marsikaj narobe. Menim, da je ravno v tem velika odgovornost – vi ste jo imenovali breme, ki ga pediatri nosimo. Lahko ga namreč zelo močno polomimo. Oblikujemo otroka v celoti in on vse življenje nosi posledice. Zdravnik za odrasle ga lahko polomi v konkretnem primeru (bolezni, stanju), pri otroku pa pride do napak v njegovem celotnem razvoju. To breme je zelo veliko in težko. Pred nedavnim sem imel opravka z gospo, ki je bila

operirana na srcu. Kot otrok je prebolela revmo (v času, ko je bil že na voljo penicilin), pa je nihče ni pravilno zdravil, in danes, pri 45 letih, je ta žena težak invalid, lahko pa bi bila, zahvaljujoč ustreznemu zdravljenju v otroštvu, zdrava.

Medicina in rutina gresta sicer z roko v roki, vendar to ne pomeni lažjega delovanja...

Lažjega delovanja ne. Pogosto je celo težje. Imamo veliko mladih kolegov, ki z velikim navdušenjem, brez posebnih skrbi in pomislekov odhajajo v kolonije – na počitnice z otroki. Tam so odgovorni za 300 do 400 otrok, za katere morajo skrbeti, in to jih čisto nič ne vznemirja. Sam bi šel danes, po 45 letih zdravnikovanja, z zelo mešanimi občutki v takšno kolonijo, ker vem, kaj vse se lahko pripeti, kaj vse se je v našem Punatu zgodilo v zadnjih 45 letih. In vem, da pogosto sredi noči, v kritični situaciji, ne bi znal idealno ravnati in pravilno ukrepati, ker tam ne bi imel na voljo vsega, kar je za to potrebno.

Odgovornosti se začneš popolnoma zavedati šele z leti. Številni mladi kolegi si vse upajo, vse znajo in vse naredijo, ampak v ozadju gre le za pomanjkanje izkušenj in odsotnost zavesti, kaj vse se lahko zgodi.

Vaše delovanje je bilo od vsega začetka usmerjeno v preventivo, kurativo in rehabilitacijo, pa tudi v vzgojno-izobraževalno in socialno-karativno dejavnost. Katero izmed naštetih področij je bilo po vašem mnenju ključno na začetku vašega delovanja in kateremu se najbolj posvečate danes?

Medicina je v bistvu samo ena. Čisto umetno smo jo iz didaktičnih razlogov razdelili v preventivo, kurativo, socialno medicino... Sam osebno menim, da mora sleherna medicina izpolniti pogoje treh K-jev (ki veljajo tudi za dispanzersko dejavnost): biti mora kompleksna (vključuje preventivo, kurativo in socialno-ekonomsko

plat), kompletna (izpolniti mora vse naloge, ki jih posamezne veje zahtevajo) in kontinuirana (pediatrija, ki je na voljo le 6 ur na dan, ostalih 18 ur pa naj nekdo drug skrbi za otroka, ne velja nič). Tako – kompleksno, kompletno in kontinuirano – pa je bilo in je tudi še danes moje delo. Le ta enotnost lahko ustvari resnično korist. Vsaka delitev škodi. Otroka namreč ne moremo trgati na preventivne, kurativne in socialne probleme. Ne, otrok je ena sama celota. Vsi našteti elementi se morajo prepletati. Jaz v svojem življenju nikoli nisem dajal določeni panogi posebne prednosti.

Kaj pa zdravje iz knjig, svetovalcev in priročnikov? Tudi sami ste napisali pet strokovnih oziroma poljudnoznanstvenih knjig in priročnikov na svojem strokovnem področju, ki jih je javnost zelo lepo sprejela. Menite, da danes obstaja možnost poskusa zdravljenja s pomočjo knjig, podobno kot je s pomočjo kuharske knjige mogoče pripraviti imenitno pojedino? So starši (skrbniki) dovolj osveščeni za presojo, kdaj si lahko pomagajo s knjigo in kdaj morajo k zdravniku?

Prav gotovo je sodobna medicina prišla do določene meje. Zavedamo se, da vsega, kar je z zdravjem narobe, sodobna medicina ne obvlada več. Ko se je SZO odločila za akcijo Zdravje za vse do leta 2000 in po njem, se je zavedala, da medicina enostavno ne more več vsega opraviti sama. Glavni soborec za zdravje mora zdravstvu danes postati uporabnik (človek) sam, ki mora skrbeti za svoje zdravje. Kaj in koliko pa lahko naredi za svoje zdravje, to smo mu zdravniki (in ostalo zdravstveno osebje) dolžni pojasniti. Zdravstveno prosvetljevanje in vzgoja ljudi je naloga zdravnika in medicinske sestre. Zato, da zdravstvo razbremenimo določenih bremen. Nikakor pa ne smemo pričakovati, da bomo ljudi naučili, da se bodo zdravili

sami. To je možno le do določene meje, zlasti v preventivi. Všeč mi je primer kuharske knjige. Z njo seveda lahko skuhate dobro kosilo, če pa pripeljem s seboj francoskega kuharja in se on loti kuhanja, bo njegovo kosilo boljše. Podobno lahko tudi jaz ljudi naučim dobro barantati s svojim zdravjem, vendar pa kljub temu ostanejo še zelo, zelo daleč od dobrega zdravnika, ki zna več od tistega, kar je zapisano v takšnih priročnikih. Zdravstveno prosvetljevanje je nujno potrebno, vendar mora uporabnikom tudi nakazati meje. In te meje naj bi ljudem, laikom posredovali zdravniki oziroma zdravstvena služba.

Sami ste že od nekdaj medij-sko dokaj dejavni in priljubljeni v javnosti. Ste si za to na začetku posebej prizadevali ali je prišlo samo od sebe? Koliko medijske dejavnosti sploh potrebuje zdravnik za uspešno in učinkovito strokovno delovanje in uresničevanje svojega poslanstva?

Če sodim po sebi, moram reči, da si nikoli nisem posebej prizadeval biti medijski človek. Po sili razmer so prišli k meni novinarji iz javnih občil in me povabili k sodelovanju, prosili so me, naj napišem članek, knjigo... Medijsko sem postal dejaven bolj na željo oziroma zahtevo drugih kot po lastni iniciativi. Menim, da je zdravnik kot javni delavec dolžan biti medijsko prisoten. Seveda pa je ta medijska prisotnost lahko dvorezna: medijska dejavnost zdravnika ne sme biti namenjena njegovi reklami (kar tudi pogosto srečujemo), marveč je priložnost za to, da javnosti nekaj poveš, da določene stvari pojasniš in da pomagaš.

Koliko medijske dejavnosti zdravnik sploh potrebuje za uspešno uresničevanje svojega poslanstva?

Menim, da toliko, da probleme, ki jih je mogoče rešiti na ravni posameznika, nakaže in pove, kako se jih posameznik lahko loti. Obenem pa

mora povedati tudi, kdaj je samozdravljenja dovolj in mora prizadeti pomoč poiskati pri ustreznem strokovnjaku. To je po mojem bistveno.

Otroci niso le pomanjšani odrasli. Menite, da pediatrija (družba nasploh) dovolj upošteva omenjeno ključno dejstvo?

Res je. To napačno gledanje je v 18. stoletju dejansko botrovalo rojstvu pediatrije. Pred tem smo se srečevali s 500-promilno umrljivostjo otrok in dojenčkov – vsak drugi otrok je umrl, v nekaterih predelih so celo od štirih otrok umrli kar trije (750-promilna smrtnost). Šele z razvojem pediatrije (in medicine nasploh) so se razmere izboljšale. Tudi v prihodnosti mora ostati pediatrija tista, ki upošteva dejstvo, da je otrok nekaj drugega, ne samo pomanjšan odrasli. Po drugi strani pa je treba za otroka tudi več narediti. Pokojni profesor Avčin nas je vedno učil, naj bomo zagovorniki svojih otrok, in mislim, da je danes čas, da pediatri res stopimo na piedestal in postanemo zagovorniki svojih otrok. Nizka rodnost nas sili k temu. Moramo se lotiti pozitivne demografske politike. Ne strankarske politike, ki si bo točke nabirala s podaljševanjem porodniškega dopusta in si obešala lovorike. Rodnost je nacionalni problem, zadeva celega naroda in ne le problem ene stranke. Spodbudna demografska politika je kompleksen, širok pojem, ki sega od varstva in zaščite nosečnice, do zaposlitve za mlade, stanovanj za mlade družine, porodniškega dopusta, davčnih olajšav pri nakupu obleke, obutve, prehrane in ostalih potrebščin za otroke. Omogoča dejansko brezplačne vrtce in šole. Vsega tega mi nimamo. Vsi naši mladi starši se pritožujejo; večina brez svojih babic in dedkov verjetno sploh ne bi mogla shajati. Za naše otroke kot narod, kot država v celoti dejansko naredimo premalo. Če se tega ne bomo hitro zavedeli, nas bo čez trideset let pol manj kot danes. Kar pomeni, da nas bo manj kot milijon. In kaj bo potem? Danes

imamo že probleme s pokojninami, problemi so v šolah, ker manjka učencev, problematični so vrtci, ker so prazni... Narod mora za svoje otroke narediti veliko več kot le reči »otroke imamo radi« in se z njimi predvami slikati... To počnejo politiki po celem svetu, po volitvah pa na otroke običajno pozabijo. Zanimivo je, da so Švedi pred leti zahtevali, da bi otroci s svojo stranko prišli v parlament, da bi nekdo neposredno ščitil njihove interese. Večina odgovornih je bila proti – navajali so iste argumente, s katerimi so pred 50 leti zavračali prihod žensk v parlamentarne klopi. Pri nas imamo stranko upokojujencev (Desus) – za ostarele skrbimo, kdo pa skrbi za otroke? Nihče, in s tem je povezana prihodnost naroda. Torej: otroka na piedestal, več otrok – z razumno, pozitivno demografsko politiko, ki je zelo draga. Vendar drugače ne gre. O teh stvareh moramo začeti razmišljati.

»Za otroke samo najboljše...« – deviza, na katero prisegajo v številnih razvitih državah z nizkim naravnim prirastkom. Kakšno je po vaši oceni stanje na tem področju pri nas? Kaj bi slovenski zdravniki lahko naredili za boljšo prihodnost najmlajših prebivalcev naše države?

Delež medicine v tej populacijski politiki je lahko predvsem in samo ta, da pediatriji zagotovimo primerno mesto. Da otrokom ne krčimo, marveč jim širimo pravice. In da celotno pediatrično oskrbo – tako primarno kot tudi sekundarno in terciarno ter preventivno, kurativno in socialno – postavimo na piedestal, ki ji gre. Upoštevati moramo, da imajo otroci posebne potrebe in zahteve, da so prihodnost našega naroda, za katero je potrebno še bolj skrbeti kot doslej. Življenje kot pravljica...

Prof. dr. Konjajeva, pediatrija in perinatologinja, nam je kot študentom nekoč zaupala, da je njeno življenje srečno in

veselo, ker se lahko ukvarja z drobnimi, nebogljenimi bitjci... Se tudi vam kdaj zazdi, da sodite med izbranec, ki so v življenju okusili predvsem veselje, navdušenje in hvaležnost?

Profesorico Konjajevo izredno visoko cenim. Ko sem delal specialistični izpit iz pediatrije, je bila ona edina v bolnišnici, ki je pred izpitom pristopila k meni in me materinsko potrepljala po ramenu, rekoč: »Kolega, nič se ne bojte, saj ne bo tako hudo!« ter me odpeljala pred komisi-

jo. Zdelo se mi je, da so se me vsi ostali kar nekam izogibali, kot bi bil kužen. Hočem povedati, da je profesorica Konjajevo res ženska z zelo velikim srcem. In mislim, da si naši otroci take ženske, take pediatrije tudi zaslužijo. Slovenskemu otroku se danes marsikje ne piše najbolje. Prepričan sem, da problema slovenskega otroka ne moremo uspešno rešiti le z razumom. Posnemati moramo Malega princa – pediatri moramo začeti misliti tudi s srcem. Če nam bo to uspelo, bomo prodrli tudi s svojimi predlogi in zahtevami ter bomo jutri našim otrokom lahko

nudili malo več vsega tistega, kar potrebujejo.

Menite, da ste izbranec, ker ste se vse življenje lahko ukvarjali z otroki?

Menim, da je to velika čast in privilegij. Kdor koli mi je to omogočil, kdor koli me je za to izbral, sem mu zelo, zelo hvaležen.

Prisrčna hvala za pogovor, gospod primarij.

Nina Mazi, Ljubljana

TEHNIČNA PODPORA PRI IZVEDBI SPLETNIH INTERAKTIVNIH VIDEOIZOBRAŽEVANJ

Več informacij: mic@zks-mcs.si

Slovesna podelitev zborničnih odličij

Tanja Gregorič, Andreja Basle

Zdravniška zbornica Slovenije je z nekoliko zamika 30. marca 2022 podelila zbornična odličja za leto 2021. Podeljena so bila tudi odličja za leto 2020, ko zaradi epidemioloških razmer decembra 2020 podelitve ni bilo mogoče izvesti. Slovesni dogodek je potekal v Modri dvorani. Osrednji gost in govornik je bil minister za zdravje g. Janez Poklukar, ki je zdravnikom in zobozdravnikom izrekel zahvalo za požrtvovalnih 24 mesecev dela, ki je, kot je dejal, preseglo meje človeških sposobnosti. »Za ljudi ste naredili vse, kar je bilo v vaši moči, in to ljudje vidijo, to ljudje cenijo. In čeprav se včasih zdi drugače, tega ne bodo pozabili,« je delal.

Predsednica zbornice prof. dr. Bojana Beović je to, kako veliko delo zdravnikov je bilo opravljeno v času epidemije, ponazorila še s številkami: »Milijon prebivalcev je bilo dokazano okuženih s koronavirusom, 31.000 hospitaliziranih, 5.200 na intenzivnih oddelkih, 58 odstotkov prebivalcev je bilo cepljenih. Vse to je zdravniško delo, vsem smo nudili pomoč in ob tem delovali vsak tudi na svojih področjih,« je povedala v uvodnem nagovoru. Dodala je, da je bilo zato izjemno težko izbrati prejemnike odličij, »saj bi v teh razmerah lahko bili nagrajevani vsi zdravniki«.

Odličja Zdravniške zbornice Slovenije za obe leti je prejelo 16 izjemnih zdravnikov, zdravnic, zobozdravnikov in zobozdravnic. Najvišje odličje »**Hipokratovo priznanje**« je odličje za t. i. življenjsko delo na področju delovanja v medicini in ga prejme zdravnik oziroma zdravnica ali zobozdravnik oziroma zobozdravnica, član oziroma članica zbornice, ki se je izkazal/-a z izjemnim strokovnim in organizacijskim delom ter tako bistveno prispeval/-a k ugledu slovenskega zdravništva in zobozdravništva. Zdravniška zbornica Slovenije podeljuje odličja od leta 2002. Doslej je bilo v 18 letih podeljenih 37 Hipokratovih odličij.

Hipokratovo priznanje za leto 2021 za izjemen prispevek k ugledu in razvoju slovenskega zdravništva in zobozdravništva ter predano

Doc. dr. Dušan Grošelj, dr. dent. med., prejema Hipokratovo odličje.

mentorsko delo je prejel **doc. dr. Dušan Grošelj, dr. dent. med.**

Doc. dr. Dušan Grošelj, dr. dent. med., se je po uspešno končanem študiju na Odseku za stomatologijo Medicinske fakultete v Ljubljani zaposlil v ZD Bežigrad, nato je deloval kot klinični zobozdravnik v Centru za zobne bolezni Stomatološke klinike UKC. Opravil je specializacijo s področja zobnih, ustnih bolezni in parodontologije ter magisterij na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Kasneje je deloval kot asistent za predmet Ustne bolezni in parodontologija na Odseku za stomatologijo Medicinske fakultete v Ljubljani in doktoriral leta 1991. Doma in v tujini je opravil številne tečaje iz parodontologije in implantologije ter se izpopolnjeval iz parodontalne kirurgije in uporabe alotransplantatov. Je aktiven član številnih slovenskih in mednarodnih organizacij in društev, med drugimi Sekcije za zobne bolezni in endodontijo SZD in Društva zobozdravstvenih delavcev Slovenije.

Objavlja znanstvena dela doma in v mednarodnem prostoru. Sodeloval je v

več raziskovalnih projektih in bil mentor nekaterim specializantom s področja zobnih, ustnih bolezni in parodontologije. Bil je tudi mentor in somentor pri študentski fakultetni Prešernovi nalogi študentom Odseka za dentalno medicino Medicinske fakultete. Njegovo pedagoško delo so pozitivno ocenili tudi študentje.

Za leto 2020 je Hipokratovo odličje prejel **prof. dr. Igor Švab, dr. med.**, za izjemno strokovno, organizacijsko in stanovsko delo na področju uveljavitve družinske medicine v Sloveniji in tujini ter bistven prispevek k ugledu slovenskega zdravništva.

Prof. dr. Igor Švab, dr. med., je eden vodilnih svetovnih strokovnjakov na področju družinske medicine. Je ustanovitelj Katedre za družinsko medicino Univerze v Ljubljani. Na mednarodnem področju je ugleden član Evropske akademije znanosti in umetnosti in član Hrvaške akademije medicinskih znanosti. Sedaj opravlja funkcijo dekana Medicinske fakultete v Ljubljani. Je glavni urednik revije Zdravstveno varstvo. Med letoma 2004 in 2010 je bil predsednik Evropskega združenja zdravnikov družinske

Milan Krek, dr. med., prejema naziv častni član.

medicine – WONCA Europe. **V zadnjem desetletju je s svojim strokovnim, pedagoško-znanstvenim in ekspertnim delom izjemno prispeval k promociji in prepoznavnosti slovenske medicine in Slovenije v Evropi in svetu.**

Naziva »častni član/častna članica Zdravniške zbornice Slovenije« in

»zaslužni član/članica Zdravniške zbornice Slovenije« so prejeli zdravniki in zobozdravniki, ki so se izkazali z izjemnim prispevkom pri uveljavljanju slovenskega zdravništva in zobozdravništva doma in v tujini ter pri uveljavljanju poslanstva stanovske organizacije – zbornice doma in v tujini.

Naziv častni član je za leto 2021 tako prejel **Milan Krek, dr. med.**, za izjemno javnozdravstveno delovanje, dosežke na področju organizacije zdravstva in obravnave rabe nedovoljenih drog ter še posebej za delovanje v času pandemije covida-19.

Milan Krek, dr. med., je po koncu študija na Medicinski fakulteti v Ljubljani svoje poslanstvo začel v ZD Piran in kasneje deloval na številnih področjih. Leta 2020 je postal direktor Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Dnevno analizira stanje na področju epidemije covida-19 in pregled informacij pošilja odločevalcem. Je član strokovne svetovalne skupine pri Ministrstvu za zdravje, ki pripravlja predloge ukrepov. **Kot zdravnik specialist javnega zdravja prizadevno in zgledno opravlja naloge zdravniškega prebivalstva, ki mu je zaupa-**

Prof. dr. Igor Švab, dr. med., prejema Hipokratovo odličje za leto 2020.

no. Vse od začetka svojega strokovnega dela se ukvarja z raziskovanjem in objavlja strokovne članke. Predan je javnemu zdravju in vztrajen pri doseganju ciljev. Ima izostren občutek za svoje sodelavce in je aktiven v lokalnem okolju. Vedno je pripravljen jasno in z utemeljitvijo zagovarjati svoja stališča glede izzivov, ki jih pred zdravništvo in zdravstvo postavlja sodobni čas.

Nazive častni član za leto 2020 so prejeli:

- **prim. Drago Plešivčnik, dr. med.,**
- **Dušan Kolarič, dr. med.,**
- **prim. mag. Lea Talanyi Pfeifer, dr. med.,**
- **prim. Anica Mikuš Kos, dr. med.**

Nazive zaslužni član za leto 2020 so prejeli:

- **prim. Cirila Slemenik Pušnik, dr. med.,**
- **dr. Matevž Gorenšek, dr. med. (posthumno),**
- **asist. dr. Sanda Lah Kravanja, dr. dent. med.**

Zahvale Zdravniške zbornice Slovenije se podeljujejo od leta 2009. Podelijo se članom ali tudi nečlanom zbornice, ki so se izkazali s prispev-

kom pri uveljavljanju poslanstva stanovske organizacije – zbornice doma in v tujini.

Zahvale za leto 2020 so prejeli:

- **mag. Dejan Majc, dr. med.,**
- **Hana Škaler, dr. med.,**
- **Nevenka Mlinar, dr. med.,**
- **Krunoslav Pavlovič, dr. dent. med.,**
- **Matej Praprotnik, dr. dent. med.,**
- **Igor Krunič, dr. dent. med.**

Več o prejemnikih odličij za leto 2020 je bilo že objavljeno v reviji Isis, februar 2021 na straneh 20–23.

Slovesnost je odlično moderirala mlada zdravnica Tanja Adamlje, podelitev pa se je prepletala z recitalom pesmi zdravnikov in študentov medicine v izvedbi članov dramske skupine Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani Kortekst, ki so ga sestavljali izjemni Nina Palčič, Vita Krump in Nik Wallas.

Slovesni dogodek, ki je prejemnikom, kot so nam povedali številni, segel do srca, je zaokrožil koncert zdravniškega orkestra Camerata Medica pod vodstvom dirigenta

Franca Avseneka s solisti. Pripravili so izjemno pester in izvedbeno dovršen glasbeni večer. Nato pa je sledilo še družabno srečanje.

Foto: Matej Povše

**Tanja Gregorič, študentka,
Andreja Basle, univ. dipl. nov.,
Oddelek za stike z javnostmi ZZS**

Obrazi zdravništva

Dr. Sanda Lah Kravanja, specialistka čeljustne in zobne ortopedije: »Delo z otroki in mladino je poslanstvo. Moraš biti potrpežljiv in vztrajen«

Jure Brankovič

»Skrbim za to, da imajo tudi otroci na podeželju lep nasmehek,« na kratko pove dr. Sanda Lah Kravanja, ko jo prosimo, naj na kratko opiše svoje delo. Vendar pot do ortodontske obravnave na napotnico za otroke in mladostnike v Bovcu ni bila preprosta, trajala je kar dolgih 11 let. Prav tako ni preprosto delo na podeželju, kjer je težko ločiti

zasebno življenje od službenega.

»Ko imajo krajani težave, pozvonijo, če vidijo luč. Kadar v soboto v ordinaciji v zdravstvenem domu urejam administracijo, ki je ne uspem med tednom, prepoznajo moj avto. Nato pokličejo po telefonu ali pozvonijo na vratih zdravstvene postaje,« pripoveduje o delu na podeželju dr. Lah Kravanja.

Nekateri gredo v življenju s trebuhom za kruhom, jaz sem šla za srcem, doda v smehu, saj se je pred tridesetimi leti preselila in poročila ob Sočo.

Ordinacija v idiličnem gorskem svetu, za mnoge najlepšem delu Slovenije v zgornji Soški dolini, ni imela lahkega začetka. »Predstavljajte si lepo novo ordinacijo, mlad par z majhnim otrokom in velikimi krediti. In nato velikonočni potres 12. aprila 1998 v Bovcu. Naša hiša je

Bovški velikonočni potres je poškodoval povsem prenovljeno ordinacijo in bil velik izziv za mlado družino.

»Brez podpore sodelavcev, pacientov in družine mi ne bi uspelo,« pove dr. Sanda Lah Kravanja, na fotografiji s soprogom.

dobila rumeno piko, kar je pomenilo, da je ne smemo uporabljati, da je potrebna izselitev. Velika življenjska izkušnja, ki te nauči, kaj so bistvene vrednote, za katere se je treba truditi. Potresa in popotresne obnove ne bi privoščila nikomur. Za vedno mi je ostal prvinski, nerazložljiv strah ob vsakem večjem hrupu ali tresljajih,« pripoveduje ob zdaj potresno sanirani in vzorno urejeni hiši, kjer so tudi poslovni prostori z ordinacijami.

Kako zanimivo je delo, ki je ves čas omejeno samo na površino ust? »To je res majhno področje, vendar je ravno zaradi tega in dostopnosti ter osvetlitve zelo zahtevno. Hkrati je to področje, od koder segajo vplivi na naše splošno zdravje in pri katerem je zelo pomembna in učinkovita preventiva. Zdravi zobje niso samo zobje brez kariesa, ampak so pomembni tudi pravi ugriz in vse funkcije, ki se v območju odvijajo; in na tem področju delujemo ortodonti,« pojasni. »Velik poudarek sem vedno pripisovala zobozdravstveni preventi-

vi in ob začetku mojega specialističnega delovanja smo uspešno uvedli tudi delo kabineta za ustno higieno in ortodontsko pripravljavnico na Tolminskem.« Tako že več kot desetletje preventivne sestre v Zgornjem Posočju otrokom in staršem pomagajo pri individualnem poučevanju o ustni higieni in pomenu ustnega zdravja. »Delo z otroki in mladino mi je v veliko veselje in zadovoljstvo. Najbolj veseli so tisti dnevi, ko je na vrsti snetje fiksni ortodontski aparatov in se po posegu pogledajo v zrcalo. Zdaj sem pa čuden in z velikimi zobmi, rečejo, saj se morajo najprej še navaditi na svojo novo podobo,« se nasmehne.

Vendar uresničitev začrtane poti do ortodontske ordinacije v Bovcu ni bila lahka. Specializacija je zelo velik izziv ljudem, ki niso iz okolice glavnega mesta. »Vsako jutro sem vstala deset do petih in se čez Predel in Kranjsko Goro vozila do Ljubljane. Takrat so še gradili sedanjo gorenjsko avtocesto in predor Šentvid na njenem koncu, kar je pomenilo dodaten čas za prebijanje v kolonah do Stomatološke klinike UKC Ljubljana. Po navadi sem prispela nazaj v Bovec okoli šestih zvečer in nadaljevala z delom v zobni ambulanti za odrasle. Delali smo do devetih zvečer in ob vseh sobotah, ker ni bilo nadomeščanja. Vsem sodelavkam in pacientom, ki so preživeli z menoj tri leta takšnega ritma, se lahko samo zahvalim za sodelovanje, potrpežljivost in razumevanje. In seveda družini, vsem domačim za podporo. Danes ne vem, ali bi še zmogla dovolj energije in moči za vse to,« opiše tedanje turbulentno obdobje.

Potovalnega načina življenja še ni bilo konec, saj v Bovcu niso imeli ortodontskega programa. Kako so otroci prišli do ortodonta, opiše župan Bovca Valter Mlekuz: »Vozili so se v Tolmin in celo v Novo Gorico, ki je najmanj uro in pol iz Bovca v eno smer, če se ne popravlja nič na cesti. In nato prideš tja in srečaš našo ortodontinjo. Vozili so se vsi, ona in starši z otroki. Mislim, da je bilo to

povsem skregano z logiko.« Začela se je bitka z birokracijo, da bi vsaj del programa prenesli bližje domačinom. »Moram reči, da sem že obupal, pa je naša Sanda, kot ji rečem, rekla: moramo vztrajati, na podeželju smo, mora uspeti, imamo kadre, prostore, infrastrukturo. Je trajalo dolgih 11 let, a uspelo nam je, vsaj za delček javnega programa,« pripoveduje. Otroci imajo zdaj namesto ure in pol vožnje le v eno smer samo nekaj minut od šole do ortodontske oskrbe in delovna mesta so tudi ostala doma.

Nov izziv za dr. Sando Lah Kravanja, ki je od leta 2018 tudi predsednica Slovenskega ortodontskega društva, so čakalne dobe za ortodontsko obravnavo otrok. »Težave pri dostopnosti so se stopnjevale, že pred covidom je bilo staršem in kolegom težko. Specialistov ortodontije ne primanjkuje, primanjkuje pa javnih programov in zdaj celo kolegov, ki so jih pripravljali pod trenutnimi pogoji opravljati. Obremenitve z administracijo in e-zdravjem so se tako povečale, da se mnogi odločijo in odidejo po svoji poti v povsem samoplačniških ordinacijah,« pojasnjuje. Ne glede na to je prepričana, da imamo v Sloveniji obsežen nabor socialnih pravic in zagotovljeno ortodontsko zdravljenje, plačljivo preko zavarovanja, kar je samoumevno, ni pa tako tudi v

Predstavitev zobozdravnice Sande Lah Kravanja si lahko ogledate tudi v video reportaži <https://youtu.be/fdY1ky8tOik>

You Tube

sosednjih evropskih državah, s katerimi se pogosto primerjamo. Trenutno se izobražuje največje število novih specializantov, kar 14, zato je optimistična, saj bodo postopoma

vstopali v sistem javnih programov za otroke in mladostnike z napotnicami. Trudijo se pri odločevalcih, da bi imeli primernejše pogoje dela.

»Zdrav in lep nasmeh je tisto, kar najprej opazimo pri ljudeh,« zaključuje ortodontinja.

Jure Brankovič, univ. dipl. zgod. in nov., Oddelek za stike z javnostmi ZZS

Iz dela zbornice

Za obdobje od 14. 3. do 14. 4. 2022

Razpisi specializacij

Skladno z določili Zakona o zdravniški službi in Pravilnika o vrstah, vsebini, trajanju in poteku specializacij zdravnikov je Zdravniška zbornica Slovenije 7. 4. 2022 objavila:

- razpis specializacij za zdravnike (za posamezne izvajalce, za območje celotne države in za znanega plačnika);
- razpis specializacij s področja dentalne medicine (za posamezne izvajalce, za območje celotne države in za znanega plačnika).

Prvi rok za prijavo se je iztekel 26. 4. 2022. Odpiranje vlog je 3. 5. 2022 ob 9. uri.

Kandidati, ki se bodo v predpisanim roku prijavili na razpis, vendar bodo želeli kandidirati na drugo razpisano specializacijo, bodo lahko svojo prijavo nato prenesli na katerokoli drugo razpisano specializacijo do vključno 7. 5. 2022.

108. redna seja Skupščine

Skupščina Zdravniške zbornice Slovenije se je na 108. redni seji, ki je bila 15. marca 2022, seznanila z aktualnimi aktivnostmi zbornice, poslovanjem ter spremembami pravilnikov, ki sledijo spremembi zakonodaje. Med pomembnejšimi aktivnostmi so odziv na dogajanje v Ukrajini, priprava izhodišč za izboljšanje zdravstvenega sistema ter pridobitev novih prostorov ZZS v Mariboru.

Skupščina je potrdila finančno poslovanje Zdravniške zbornice Slovenije v letu 2021, poročilo o skrbstvenem skladu za leto 2021 in finančni načrt za leto 2022. V nadaljevanju je obravnavala in sprejela:

- Pravilnik o vsebini in poteku sekundariata ter o pripravnštvu in strokovnih izpitih, Pravilnik o preverjanju znanja slovenskega strokovnega jezika za zdravnike,
- Pravilnik o zdravniških licencah,
- Pravilnik o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati zdravstveni zavodi in zasebne ordinacije za izvajanje programov pripravništva, sekundariata in specializacij zdravnikov in zobozdravnikov,
- Pravilnik o vrstah, vsebini, trajanju in poteku specializacije zdravnikov.

Štirje pravilniki so posledica spremembe zakona o zdravniški službi, ki je določil, da morajo biti spremembe pravilnikov pripravljene do 6. aprila. Daljši povzetek seje je dostopen na spletni strani zbornice (novica z datumom 15. 3. 2022).

Podpora za delo z begunci

Zdravniška zbornica Slovenije je konec marca in v aprilu organizirala tri spletna predavanja za podporo zdravnikom in zobozdravnikom pri delu z begunci. Dogodki so bili name-

njeni predvsem zdravnikom in zobozdravnikom, ki so izrazili pripravljenost za pomoč beguncem pri nas ali v državah EU. Na predavanjih so predavatelji med drugim spregovorili o posebnostih vojne kirurgije, cepljenju beguncev, lastnih izkušnjah iz dela v tujini in o prvi psihološki pomoči v stiskah. Posnetka prvih dveh predavanj sta dostopna v 654. biltenu.

Države ob meji z Ukrajino, ki so sprejele največ beguncev, sporočajo, da za zdaj še obvladujejo razmere, zato še niso zaprosile za pomoč v obliki medicinskega osebja. Ko pa bo takšno zaprosilo prišlo, bomo vse, ki ste izrazili pripravljenost pomagati, o tem obvestili.

Na Zdravniški zbornici Slovenije smo pripravili tudi spletno stran z dvojezičnimi navodili (slovensko/ukrajinsko) za postopke priznavanja izobrazbe in zaposlovanje ukrajinskih zdravnikov v Sloveniji. Spletna stran je dostopna na povezavi <https://bit.ly/3LQs309>.

Projekt Ustno zdravje

20. marca smo obeležili **svetovni dan ustnega zdravja**, kar smo pospremili s številnimi aktivnostmi, ki so se nadaljevale tudi v aprilu. Zdravstvenim domovom po Sloveniji smo razdelili že **36 tisoč zgibank** o ustnem zdravju v različnih življenjskih obdobjih ter priredili poučno nagradno igro, ki bo na družbenih omrežjih potekala vse do 10. maja 2022.

V sklopu aktivnosti ob svetovnem dnevu ustnega zdravja je v sredo, 16. marca 2022, potekal tudi **spletni seminar**. Na seminarju so predavatelji spregovorili o **pomenu ustnega zdravja v vsakem od življenjskih obdobj** (predšolski otroci, šolski otroci, mladostniki, zrela generacija in starejši ter slabovidni). Seminar se je zaključil s predavanjem o pomenu pojasnilne dolžnosti, udeležilo pa se ga je **preko 270 udeležencev**.

Nato smo v petek, 18. marca 2022, pripravili tudi **novinarsko konferenco** na temo aktivnosti in razmer na področju ustnega zdravja. »Ustna votlina je vstopna točka v naš organizem in ker je preventiva vedno boljša kot kurativa, dajemo le-tej velik pomen. Žal je pandemija malce obrnila stvari na glavo. Tekmovanje za čiste zobe ob zdravi prehrani, ki pod okriljem Stomatološke sekcije SZD poteka že 36 let na praktično vseh osnovnih šolah in šolah za otroke s posebnimi potrebami, je bilo v času epidemije zaustavljeno. Šolski zobozdravniki zato opazujemo padec v ustni higieni naših šolarjev,« je opozoril **prim. Matej Leskošek**, dr. dent. med., v.d. predsednika Stomatološke sekcije SZD in vodja zobozdravstva v ZD Vrhnika.

Kar **20 odstotkov otrok/mladostnikov, starih 6–17 let, si čisti zobe največ enkrat dnevno ali ne vsak dan in 31 odstotkov mladostnikov, starih 11–17 let, občuti omejitve v vsakdanjem življenju zaradi težav z ustno votlino in zobmi**.

Posnetek spletnega seminarja in več vsebin o ustnem zdravju ter aktivnostih ob svetovnem dnevu ustnega zdravja je dostopnih v 28. biltenu za zobozdravnike.

Pričakovanja zdravniških organizacij

V sredo, 30. marca 2022, je zbornica organizirala novinarsko konferenco, na kateri smo predstavili pričakovanja zdravniških organizacij

za izboljšanje zdravstvenega sistema. **Naš glavni cilj je vzpostavitev sistema, ki bo lahko vsakemu prebivalcu Slovenije po načelu solidarnosti zagotovil pravočasne, dostopne, varne in kakovostne zdravstvene storitve, ki jih potrebuje**. Odločevalce pozivamo, da **postavijo pacienta v središče zdravstvenega sistema in stalno krepijo javno zdravstvo ter pravilno razumejo in razlagajo definicijo javnega zdravstva**. Ohranitev delujočega zdravstva zahteva ustrezno politično podporo, zato v Koordinaciji zdravniških organizacij predlagamo rešitve:

1. Pacient lahko v Sloveniji dobi katerokoli zdravstveno storitev, če je le-ta strokovno indicirana, od zdravnika z licenco, ki je bila izdana v Republiki Sloveniji.
2. Pripravo in izvedbo Nacionalnega načrta kadrovskih virov v zdravstvu.

3. Vzoredno naj se uravnoreženo razvijajo in medsebojno spoštujejo vse tri ravni zdravstva, ki lahko v skupnem prepletanju nudijo najboljše storitve, ki je usmerjena na bolnika.
4. Zdravnik lahko izbira, ali dela kot javni uslužbenec ali zasebnik – samostojni zdravnik. V javnem sektorju se zaposleni v zdravstvu izločijo iz enotnega sistema.
5. Sprememba upravljanja in preoblikovanja javnih zdravstvenih zavodov mora poslovodstvom omogočiti fleksibilno organizacijo delovnih procesov in nagrajevanje. Strokovno-organizacijska hierarhija se mora povrniti in preprečiti vzporedno vodenje.
6. ZZS se preoblikuje v državno zdravstveno blagajno/zavarovalnico.
7. Prenova informatizacije naj vodi v administrativno razbremenitev in večjo dostopnost.

Zbornica praznuje – s Slavnostno akademijo v Gallusovi dvorani

V ponedeljek, 28. marca 2022, je minilo **30 let od ponovne vzpostavitve Zdravniške zbornice Slovenije v samostojni Sloveniji**. V prelomnih letih od 1988 do 1992, ko je nastajala Slovenija, so se zdravniki, povezani v Slovensko zdravniško društvo, aktivno zavzeli za ustrežnejšo ureditev vloge zdravniškega stanu ter glasno zahtevali pooblastila za urejanje vprašanj, o katerih lahko kakovostno in odgovorno odloča samo stroka. Ustanovitvi iniciativnega odbora je sledila širša razprava in po 45 letih je 28. marca 1992 zbornica spet dobila domovinsko pravico. Danes zbornica združuje kar **11.705 članov**, od tega 6838 aktivnih zdravnikov in 1645 aktivnih zobozdravnikov.

Prav tako mineva 130 let od začetkov zbornične organiziranosti v obliki stanovske organizacije.

Pomembna jubileja bomo obeležili skupaj – s **Slavnostno akademijo Zdravniške zbornice Slovenije, ki bo 27. maja 2022 ob 19. uri v Gallusovi dvorani**.

Za vas, spoštovani člani in članice, zato pripravljamo izjemen večer, v katerem se bodo prepletali pogled v prihodnost, pogum in vizija pomembnih korakov preteklosti in medicina skozi znanost, zaupanje in srčnost, ki jo nosite v sebi pri vsakodnevem delu zdravnikov in zdravnic, zobozdravnikov in zobozdravnic. In govorila bo tudi umetnost in glasba.

Vljudno vabljeni, da si vstopnice zagotovite preko elektronske prijavnice, ki ste jo prejeli v vabilu po e-pošti. Lahko pa nam pišete tudi na dogodki@zds-mcs.si ali pokličete na telefonsko številko 01 30 72 152 (med 7. in 13. uro).

Več o ključnih pričakovanjih zdravniških organizacij lahko preberete na spletni strani zbornice (novica z datumom 30. 3. 2022) ali pa v 654. biltenu.

Spremembe plačnega sistema

Vlada je ustanovila delovno skupino za pripravo zakonske podlage za spremembo plačnega sistema v zdravstvu. Vodila jo bo državna sekretarka v kabinetu predsednika vlade Katja Triller Vrtovec. Zdravniško zbornico bosta zastopala **Dorijan Marušič** in vodja oddelka za pravne zadeve **Peter Renčel**.

Sistemska analiza varnostnih zapletov

Na Zdravniški zbornici Slovenije je v začetku aprila potekalo srečanje med **Keithom Conradijem**, vodjem oddelka za preiskavo incidentov v zdravstvu (Healthcare Safety Investigation Branch Anglije – HSIB) iz Velike Britanije, ki se je mudil na obisku v Sloveniji, in vodstvom zbornice. Delegacijo, v kateri so bili tudi **Franč Zalar** in **Franci Gerbec**, sta sprejeli **prof. dr. Bojana Beović** in generalna sekretarka **Tina Šapec**.

Keith Conradi, ki je vrsto let delal v letalski industriji, najprej kot pilot, nato inštruktor ter zatem kot preisko-

valni inšpektor letalskih nesreč, je predstavil naloge, poslanstvo in delovanje organizacije, ki jo vodi.

HSIB je povsem neodvisno telo, ki je bilo ustanovljeno leta 2017 z namenom povečati varnost zdravstvene obravnave pacientov skozi neodvisne preiskave. **HSIB letno opravi pregled okoli 25 varnostnih zapletov**. Za pregled se odločijo v tistih primerih, ki se ponavljajo in je pri njih velika verjetnost, da gre za določene sistemske pomanjkljivosti. Cilj preiskave zapleta je ugotoviti, kaj je treba izboljšati, da do zapleta ne bo več prišlo, npr. pri samem izobraževanju zdravnikov ali v sistemu npr. bolnišnične obravnave. **O ugotovitvah – vendar izključno o sistemskih pomanjkljivostih – HSIB nato poroča vsem ključnim deležnikom s ciljem doseči potrebne sistemske izboljšave.**

Nujna stanja v zobozdravstveni ambulanti

V petek, 1. aprila 2022, je bila uspešno izvedena že **deseta ponovitev seminarja o nujnih stanjih v zobozdravniški ordinaciji**. Dogodek je namenjen posodobitvi znanj in veščin o nujnih stanjih, kot tudi seznanitvi zobozdravnika s sodobnimi smernicami, ki jih mora poznati pri delu s takimi pacienti.

Med drugim so predavatelji spregovorili o:

- obravnavi bolnika s HIV in hepatitisom C,
- nujnih stanjih s področja srčno-žilne medicine,
- alergijskih reakcijah v stomatološki ambulanti,
- preventivni in kurativni uporabi antibiotikov,
- obravnavi bolnika s sumom na covid-19,
- prepoznavanju in preprečevanju osteonekroze čeljustnic itd.

Dogodek je bil izveden v hibridni obliki, skupaj pa se je srečanja udeležilo **241** slušateljev.

Tožil te bom

V nedeljo, 10. aprila 2022, je Zdravniška zbornica Slovenije pripravila večerno srečanje s prof. dr. Bojano Beović. Po uvodnem pozdravu predsednice so **Dino Bauk**, univ. dipl. prav., odvetnik, **Peter Renčel**, univ. dipl. prav., vodja Oddelka za pravne zadeve ZZS, in **Tina Šapec**, univ. dipl. prav., generalna sekretarka ZZS, predstavili teoretično in praktično odškodninsko in nekrivdno odgovornost zdravnika in zobozdravnika. Predavanju je sledila razprava. Na večernem srečanju je bilo **495** udeležencev.

Razbremenilni pogovori v maju 2022

V maju 2022 je zdravniški ombudsman, ki članom nudi oporo in pomoč v najrazličnejših življenjskih izzivih in stiskah, tudi za razbremenilne pogovore v zvezi s covidom-19, na voljo v naslednjih terminih:

Ime	Datum	Čas	Status
Brane Brinšek, dr. med.	Četrtek, 5. maja 2022	15.00–17.00	Prosta oba termina
Tatjana Zorko, dr. med.	Ponedeljek, 9., 16. in 23. maja 2022	16.00–18.00	Prosti vsi termini
Andrea Užmah, dr. med.	Četrtek, 19. maja 2022	16.00–18.00	Prosta oba termina

Če bi potrebovali pogovor zunaj določenih terminov, nas o tem obvestite, da vam bomo lahko pomagali.

Za rezervacijo termina za pogovor po telefonu, ki je lahko povsem anonimen, se naročite na telefonski številki: 01 30 72 100 ali po e-pošti: zdrom@zss-mcs.si, lahko tudi preko svojega anonimnega elektronskega naslova.

Ocena kakovosti življenja upokojenih članic in članov Zdravniške zbornice Slovenije za leto 2022

Ana Marija Mustafai

»Svet, ki ga ustvarjamo danes, bomo morali uživati jutri, zato je pomembno, da si zastavimo vprašanje, ali si mi sami želimo takšno starost, ko jo danes ponujamo našim starim.« (Vilfan, 1994)

Uvod

Enotne definicije, s katero bi opredelili kakovost življenja, nimamo. Kljub vsemu lahko trdimo, da je kakovost tretjega življenjskega obdobja v veliki meri odvisna od aktivnega preživljanja prostega časa, zdravja in okolja, v katerem človek živi. Predvsem je treba upoštevati, da na kakovost življenja ne vplivajo le ekonomske, temveč tudi neekonomске dobrine. Ramvoš (2003) recimo izpostavi, da lahko imajo starejši dobro zadovoljene materialne potrebe, so zdravi, vendar nezadovoljni, ker so osamljeni. Ključni cilj raziskave je bil torej preveriti, kakšna je raven zadovoljstva upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov na različnih področjih njihovega življenja – zdravje in zdravstvena oskrba, sposobnosti, preživljanje prostega časa, družabni stiki, materialno stanje ter okolje, v katerem bivajo. Le s subjektivno oceno različnih področij življenja lahko namreč dobimo celovit uvid v kakovost življenja upokojenih članov zbornice.

Metodologija

Raziskavo smo izvedli s pomočjo kvantitativne analize. Anonimni anketni vprašalnik smo preko pošte in e-pošte posredovali 1815 članom, ki so imeli na dan 3. 12. 2021 status upoko-

jenca. Skupno je na anketo odgovorilo 868 (47,8 %) upokojenih zdravnic in zdravnikov. V analizo smo vključili vse anketne vprašalnike, ki smo jih prejeli do 5. 2. 2022. Anketa, ki je bila sestavljena iz 23 vprašanj, je bila oblikovana na podlagi predhodne ankete iz leta 2019. Vsebinsko je anketo oblikovala Delovna skupina upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov pri ZZS, ki je tudi dala pobudo za izvedbo raziskave.

Manjša odstopanja v seštevku odstotkov so posledica zaokroževanja rezultatov.

Analiza rezultatov

Poklicna struktura anketirancev ustreza razporeditvi članstva v zbornici, saj je anketo izpolnilo 81 % zdravnikov in 19 % zobozdravnikov. Izmed teh je bilo 58 % žensk in 42 % moških.

Delež anketirancev po starostnih kategorijah in letih v pokoju:

Starost		Leta v pokoju	
< 60	1 %	< 5	28 %
60–65	4 %	5–10	30 %
66–70	21 %	11–20	31 %
71–80	54 %	> 20	11 %
81–90	18 %		
> 90	2 %		

Velika večina jih prejema starostno pokojnino (95,7 %), nekateri pa tudi invalidsko (4 %) ali vdovsko (0,3 %). V nadaljevanju smo anketirance vprašali, ali jim pokojnina zadostuje za njihove potrebe. 90 % jih je odgovorilo, da jim zadostuje, medtem ko jih 10 % meni, da jim višina pokojnine ne zadostuje.

Zmožljivost in prostočasne aktivnosti

Na podlagi izpolnjenih anketnih vprašalnikov smo ugotovili, da večina (77 %) brez težav prehodi 400 metrov brez počitka, medtem ko le 3 % anketirancev tega ne zmore. Podobno velja za sodelovanje v pogovoru brez slušnega aparata, kjer 78 % anketirancev navaja, da pri tem nimajo težav, in le 2 % tega ne zmore. Še boljje ocenjujejo svoje sposobnosti pri branju dnevnega časopisa (četudi z očali), kar brez težav zmore 91 % anketirancev, delež tistih, ki tega ne zmorejo, pa je zanemarljiv (< 0,5 %).

Računalnik in/ali pametni telefon uporablja 88 % anketirancev.

Pomemben dejavnik kakovosti življenja je tudi sposobnost izvajanja

	Hoja 400 m brez počitka	Sodelovanje v pogovoru brez slušnega aparata	Branje dnevnega časopisa (četudi z očali)
Da, brez težav	77 %	78 %	91 %
Z manjšimi težavami	15 %	19 %	8 %
Zelo težko	5 %	1 %	1 %
Ne zmorem	3 %	2 %	< 0,5 %

VAŠE PROSTOČASNE DEJAVNOSTI (SPREHODI, VRTIČKARSTVO, HOBIJI ...)

IZVAJATE:

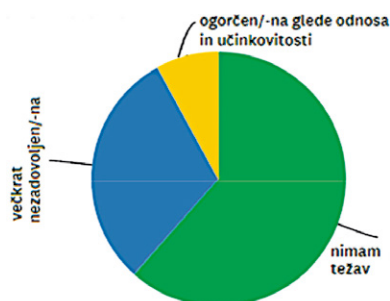
prostočasne dejavnosti (sprehodi, vrtičkarstvo, hobiji ...). Med anketiranimi jih večina (84 %) redno izvaja prostočasne aktivnosti, 12 % jih redko izvaja prostočasne aktivnosti in le manjšina prostočasne aktivnosti ne izvaja (1 %) oz. tega ne zmore (3 %).

Zadovoljstvo s posameznimi vidiki življenja

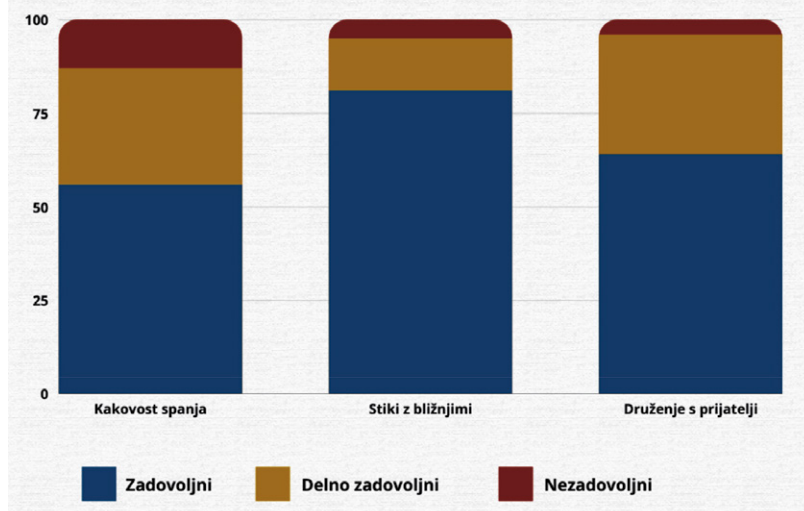
Da bi lažje ocenili zadovoljstvo s kakovostjo življenja, smo upokojene zdravnike in zobozdravnike vprašali tudi, kako zadovoljni so s kakovostjo

svojega spanja, s stiki z najbližjimi in druženjem s prijatelji. Več kot polovica (56 %) jih je zadovoljna s kakovostjo svojega spanja, 31 % jih je delno zadovoljna in 13 % jih ima s spanjem težave. Več jih je zadovoljnih s stiki z najbližjimi (81 %), 14 % je delno zadovoljnih in 5 % jih navaja, da so njihovi stiki z najbližjimi omejeni. Tudi z druženji s prijatelji jih je več kot polovica zadovoljnih (64 %), tretjina (32 %) jih je delno zadovoljnih in 4 % navajajo, da nimajo prijateljev.

Anketirance smo vprašali tudi, kako so zadovoljni z dostopnostjo potrebnih zdravstvenih storitev. Kar tretjina (31 %) jih navaja, da so večkrat nezadovoljni, 8 % pa jih je celo ogorčenih glede odnosa in učinkovitosti. Ne glede na to jih več kot polovica (61 %) navaja, da z dostopnostjo potrebnih zdravstvenih storitev nimajo težav.

ZADOLJIVOSTI S NAŠTETIMI AKTIVNOSTMI

Zdravstveno stanje

Kronične bolezni navaja 76 % anketiranih, pri čemer izstopajo predvsem srčne bolezni (30,5 %) in težave s hrbtenico (34,3 %).

Srčne bolezni	30,5 %
Pljučne bolezni	7,7 %
Prebavne bolezni	8,4 %
Kožne bolezni	3,8 %
Rakaste bolezni	11,5 %
Nevrološke bolezni	6,1 %
Sladkorna bolezen	11,7 %
Bolezen ščitnice	10 %
Bolezni ledvic	4,5 %
Težave s hrbtenico	34,3 %
Stanje po poškodbi	8,3 %
Kronične bolečine	13,2 %

Poleg zgoraj navedenih bolezni so anketiranci pogosto navajali tudi bolezni prostate, povišan krvni tlak in bolezni ožilja ter težave s koleno in kolki. Kljub vsemu v nadaljevanju 84 % anketirancev navaja, da jih slabo zdravje ne omejuje pri družabnih stikih.

Oblike pomoči in nastanitve

Zanimalo nas je tudi, kdo jim pomaga pri vsakodnevnih opravilih. 81 % jih je navedlo, da so samostojni, 18 % pri vsakodnevnih opravilih pomaga družina, nekaj posameznikom pa tudi prijatelji (0,6 %) ali socialna služba (0,4 %).

Velika večina (76 %) jih živi s partnerjem oz. partnerico, 23 % jih živi samih, nekaj pa jih živi tudi v varovanem stanovanju (0,8 %) ali v domu za starejše (0,6 %). Približno petina (20 %) anketirancev sicer razmišlja o domski oskrbi, slaba tretjina (30 %) pa o varovanem stanovanju.

Ne nazadnje pa nas je zanimalo, kako jim lahko pomaga zbornica. 18,7 % jih navaja elektronsko pošto, 15,8 % anketirancev si želi srečanja

v živo, 6,2 % pa želi srebrno telefonsko linijo za pogovore. Več kot polovica (59,3 %) jih ne navaja nobene izmed omenjenih oblik pomoči, so pa pod možnost »drugo« najpogosteje predlagali hitrejši in lažji dostop do zdravnika oz. specialista.

Predlogi, želje, pričakovanja

Na koncu anketnega vprašalnika smo pustili odprto vprašanje, kjer so lahko anketiranci zapisali svoje predloge, želje in pričakovanja. Dobili smo kar 447 odgovorov, kar kaže na to, da še vedno obstajajo področja, ki zahtevajo pozornost zbornice in morebitno reševanje. Poleg zdravja in dobrega psihofizičnega stanja si upokojeni zdravniki in zobozdravniki želijo predvsem:

- več spoštovanja in empatije kolegov (nezadovoljni so, da so

po več desetletjih dela v zdravstvu obravnavani le kot številke – med predlogi najdemo recimo, da bi bil njihov zdravniški poklic zaveden na kartonu ali zdravstveni kartici);

- več ugodnosti pri zdravstvenih storitvah (npr. krajše čakalne vrste);
- druge ugodnosti (npr. popusti pri obisku kuturnih ustanov, koncertov, toplic ...);
- enakopravno možnost predpisovanja zelenih receptov tudi po preteku licence;
- izlete in druženje s stanovskimi kolegi;
- pomoč pri sprejemu v DSO ali varovana stanovanja, ko bo potrebno (med predlogi najdemo tudi nekaj pobud za dom upoko-jencev za zdravnike);
- telefonsko linijo, kjer lahko dobijo nasvete, pomoč (kot »svetovalnica« za upokojene zdravnike in

- zobozdravnike) ter
- boljše pokojnine.

Primerjava z raziskavo iz leta 2019

Med letoma 2019 in 2021 je svet doživel bistvene spremembe zaradi epidemije covid-19, zato smo pričakovali, da so omenjene spremembe vplivale tudi na kakovost življenja upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov. Veseli smo, da so na področju stikov z najbližjimi in prijatelji ter na področju zdravstvenih storitev anketiranci izkazali skoraj isto raven zadovoljstva kot pred tremi leti – se je pa bistveno poslabšalo zadovoljstvo s spanjem (s 65 % na 56 %). Več anketirancev tudi razmišlja o varovanem stanovanju (s 25 % na 30 %).

V tem obdobju se je poslabšalo tudi zdravstveno stanje anketirane skupine – več anketiranih navaja srčne bolezni (z 28 % na 30,5 %),

Nekateri člani so v sklopu anketnega vprašalnika izrazili obžalovanje ob izgubi licence in tako možnosti predpisovanja receptov. Upokojeni zdravniki imajo možnost pridobitve osnovne licence, ki je trajna in omogoča tudi predpisovanje osebnih receptov.

Zakon o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 58/08, 107/10 – ZPPKZ, 40/12 – ZUJF, 88/16 – ZdZPZD, 40/17, 64/17 – ZZDej-K, 49/18, 66/19; in 199/21; v nadaljnjem besedilu: zakon) je z dnem 6. 1. 2022 vzpostavil možnost pridobitve OSNOVNE LICENCE, ki je trajna in je torej ni treba podaljševati.

Obseg dela, ki ga dovoljuje osnovna licenca: zdravnik z osnovno licenco lahko v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo samostojno opravlja zdravniško službo v omejenem obsegu, in sicer lahko opravlja **dela s področja urgentne medicine, to je nujnih zdravniških ukrepov, in v skladu s tem predpisuje zdravila in medicinske pripomočke.**

Pogoji za pridobitev osnovne licence

Osnovno licenco lahko pridobi zdravnik, ki je:

- zaključil izobraževanje na medicinski fakulteti v Republiki Sloveniji (ali pridobil potrdilo o nostrifikaciji diplome tuje univerze ali mu je bila izdana odločba o enakovrednosti tujega naslova s slovenskim strokovnim naslovom doktor medicine, pridobljena v postopku priznavanja po zakonu, ki

ureja priznavanje in vrednotenje izobraževanja) in

- v Republiki Sloveniji opravil strokovni izpit.

Način pridobitve osnovne licence:

- po uradni dolžnosti: zbornica bo vsem zdravnikom, ki bodo v Republiki Sloveniji opravili strokovni izpit po uveljavitvi zakona (tj. od 6. 1. 2022) osnovno licenco podelila po uradni dolžnosti;
- na podlagi vloge: zdravnikom, ki so opravili strokovni izpit v Republiki Sloveniji pred uveljavitvijo zakona (tj. do 5. 1. 2022), bo zbornica podelila osnovno licenco na podlagi njihove vloge.

Vložitev vloge

Do vloge za podelitev osnovne licence lahko dostopate na spletni strani <https://www.zdravniskazbornica.si/karierni-razvoj/licence/podeljevanje-licenc> ali pa se za pomoč obrnete na svetovalko, gospo Ivano Paradžik (ivana.paradzik@zss-mcs.si).

Vlogo je mogoče vložiti po pošti na naslov: Zdravniška zbornica Slovenije, Dunajska cesta 162, 1000 Ljubljana, preko varnega elektronskega predala (VEP) ali osebno na Zdravniški zbornici Slovenije.

težave s hrbtenico (s 17 % na 34,3 %)¹, prebavne bolezni (s 6 % na 8,4 %), kronične bolečine (z 9 % na 13,2 %) ter rakaste bolezni (z 10 % na 11,5 %) in bolezni ledvic (s 3 % na 4,5 %).

Zaključek

Zaključimo lahko, da je vsesplošno stanje kakovosti življenja upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov zadovoljivo. Kljub omejevanju stikov zaradi epidemije covid-19 nas veseli,

1 Tolikšno razliko lahko pripišemo deloma tudi dejstvu, da smo leta 2019 anketirance spraševali po hudih težavah s hrbtenico, leta 2022 pa le po težavah s hrbtenico.

da je večina zadovoljna s stiki z najbližjimi (81 %) in družinji s prijatelji (64 %). Prav tako jih večina navaja, da redno izvajajo prostčasne aktivnosti. Ocena zdravstvenega stanja anketirane skupine se je v primerjavi z letom 2019 sicer rahlo poslabšala, vendar nas hkrati veseli, da je ocena stopnje zmogljivosti ostala približno enaka. Tako lahko večina prehodi 400 m brez težav (77 %), sledi pogovoru brez slušnega aparata (78 %) in bere dnevno časopisje (91 %). Poleg zdravja je izjemno pomembna tudi zdravstvena oskrba – s katero je nezadovoljnih skoraj 40 % anketirancev. Ne nazadnje pa je velika večina

(90 %) zadovoljna z višino svoje pokojnine, zaradi česar lahko sklepamo, da so zadovoljni s svojim materialnim stanjem. Ocenjujemo torej, da je namen ankete dosežen, saj nam je subjektivna ocena različnih področij življenja upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov dala celovit vpogled v kakovost njihovega življenja.

Vir

1. Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost : socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana : Inštitut Antona Trstenjaka.

Ana Marija Mustafai, dipl. trž. kom.,
Oddelek za odnose z javnostmi ZZS

Svet za mediacijo pri Zdravniški zbornici Slovenije v letu 2021

Vesna Habe Pranjič, Jernej Završnik

O mediaciji pri Zdravniški zbornici Slovenije

Odločitev Zdravniške zbornice Slovenije, da med obstoječimi načini formalnega reševanja sporov med zdravniki ter med zdravniki in pacienti ponudi še mediacijo, se je v triletnem obdobju delovanja Mediacijske pisarne Zdravniške zbornice Slovenije (v nadaljevanju: ZZS) izkazala kot korak v pravo smer. O tem pričajo pozitivni odzivi strank v mediacijskih postopkih ter število napotitev in rešenih zadev, ki jih beležimo.

Člani ZZS prepoznajo pozitivne učinke mediacije kot metode mirnega reševanja spornih vprašanj zlasti z vidika hitre, učinkovite in zaupne rešitve njihovega spora. Mediatorji z liste mediatorjev ZZS na rednih strokovnih srečanjih, ki jih organizira

Mediacijska pisarna ZZS, redno poročajo o kakovosti izvedenih mediacijskih primerov in o dobrih praksah, seveda ob upoštevanju zaupnosti izvedenih postopkov. Ravno zaupnost, kot eden od temeljnih stebrov mediacije, je za člane ZZS glavna pridobitev mediacije, saj se njihov spor reši brez vpletanja medijev ali pravdanja na sodišču. Mediacija tako ohrani njihovo dostojanstvo sploh v primerih, v katerih pritožbe niso utemeljene z vidika dokazovanja krivde ali odškodninske odgovornosti.

V večini nesoglasij, ki se rešujejo z mediacijo, stranke s pomočjo mediatorjev najdejo skupno rešitev in v zvezi s spornim vprašanjem sklenejo mediacijski sporazum. Če stranke ocenijo, da ne potrebujejo oz. ne želijo pisnega sporazuma, se lahko dogovorijo, da v konkretnem primeru zado-

stuje tudi ustni dogovor med njimi. Mediatorji izvajajo tudi prakso prelitja mediacijskih sporazumov v obliko neposredno izvršljivega notarskega zapisa ali zapisa sporazuma v obliki sodne poravnave pred sodiščem. Tako dobijo mediacijski sporazumi, sklenjeni v postopku mediacije na ZZS, obliko neposredne izvršljivosti ter zagotavljajo dodatno pravno in psihološko varnost strank mediacijskega postopka.

V mediacijskih primerih, v katerih ne pride do rešitve spora v smislu mediacijskega sporazuma, stranke postopka prav tako poročajo o zadovoljstvu s postopkom in delom mediatorjev. Mediacija namreč ponuja varen prostor zaupanja, kjer strokovno usposobljeni mediatorji poskrbijo, da se stranke ne samo poslušajo, ampak tudi slišijo. Zadovoljstvo s postopkom izvira tudi iz dejstva, da se sovražnost med strankama po spregovorjenih dejstvih, ki izvirajo iz konflikta, pomiri. Kljub temu da se spor razreši le deloma, pa se ne premakne

na višje instance (arbitraža, sodišče itd.).

Mediacija in učenje mediacijskih veščin ima poleg navedenih prednosti tudi pozitivne stranske učinke, saj prispeva k razvijanju učinkovitejših oblik preprečevanja in reševanja nesoglasij, izboljševanju odnosa in sodelovanja med (prej) sprtima stranema in zmanjševanju možnosti zaostrovanja nesoglasij v prihodnje.

Več o mediaciji je objavljeno na spletni strani: <https://www.zdravni-skazbornica.si/zbornica-za-vas/mediacija>

Svet za mediacijo pri Zdravniški zbornici Slovenije

Člani Sveta za mediacijo se redno sestajajo na sejah, sodelujejo na rednih intervizijskih srečanjih mediatorjev in so zavezani k nenehnemu izobraževanju s področja pogajanj, mediacijskih tehnik in psihologije. Člani so zavezani k visoki etični držbi ravnanja v mediacijskih primerih v skladu z etičnimi kodeksi mediacije v Republiki Sloveniji.

Delo Mediacijske pisarne pri Zdravniški zbornici Slovenije v številkah

Mediacijska pisarna pri ZZS je v letu 2021 opravila:

- 12 rednih sej s Svetom za mediacijo pri ZZS ter poskrbela za realizacijo vseh sprejetih sklepov,
- skrbela za mreženje mediatorjev pri ZZS,
- poskrbela in zagotovila vso strokovno in administrativno podporo za izvedbo mediacijskih postopkov,
- opravljala telefonsko in pisno svetovanje članom ZZS v zvezi z mediacijo in drugimi metodami reševanja nesoglasij v okviru ZZS.

Epidemiološke razmere zaradi covid-19 v letu 2021 niso dopuščale organizacije izobraževanj in delavnic,

na katerih bi lahko bili udeleženci osebno prisotni. Člani Sveta za mediacijo so se strinjali, da izvedba izobraževanj in delavnic s področja mediacije preko spleta zaradi onemogočanja igre vlog in treniranja primerov ni učinkovita, zato so se odločili, da jih, ko bo to mogoče, organizirajo v živo. So pa člani Sveta za mediacijo v letu 2021 izdelali zanimiv nabor mediacijskih izobraževanj, ki bi jih lahko izvedli v letu 2022. Za uvod so pripravili izobraževanje na temo pojasnilne dolžnosti, ki bo izvedeno spomladi 2022.

Izvedeni mediacijski postopki

Število primerov: 15

V letu 2021 je Mediacijska pisarna ZZS prejela petnajst prošelj za izvedbo mediacijskega postopka, od katerih smo pridobili soglasja vpletenih strank v dvanajstih primerih.

Na podlagi predlogov Odbora za strokovno-medicinska vprašanja, Odbora za pravno-etična vprašanja, Odbora za zobozdravstvo in prošelj posameznih zdravnic/zdravnikov in zobozdravnic/zobozdravnikov je bilo izvedenih dvanajst mediacijskih postopkov.

V letu 2022 smo do konca januarja prejeli dve napotitvi v nove primere.

Epidemiološke razmere v vmesnem obdobju niso dopuščale izvedbe mediacijskih srečanj. Opravljali smo telefonske pogovore z udeleženci, pridobivali soglasja in takoj, ko je bilo mogoče, pristopili k organizaciji mediacijskih srečanj.

Napotitelji na mediacijo

V letu 2021 je Odbor za strokovno-medicinska vprašanja pri Zdravniški zbornici Slovenije predlagal izvedbo mediacijskega postopka v štirih primerih, Odbor za pravno-etična vprašanja v štirih primerih, Komisija za strokovno-zobozdravniška vprašanja v dveh primerih, v treh

primerih so predlog podale druge osebe.

Pridobljena soglasja

V dvanajstih primerih so bila pridobljena vsa soglasja, v enem primeru je bilo soglasje naknadno umaknjeno.

Število primerov, ko ni prišlo do mediacije

Do mediacije ni prišlo v štirih primerih, ko ni bilo podanega soglasja vseh strank, brez katerih, zaradi načela prostovoljnosti, ni mogoče izpeljati mediacijskega postopka.

Kraj izvedbe mediacijskih postopkov

Mediacijski postopki so bili v večini primerov izpeljani v prostorih ZZS. V primerih, ko so udeleženci nesoglasij iz drugih regij v Sloveniji, poskušamo udeležencem olajšati udeležbo z izvedbo mediacijskega srečanja v primernih prostorih v bližini njihovega kraja bivanja. Tako smo v letu 2021 izvedli mediacije tudi v podravski, posavski in primorski regiji.

Število mediacijskih srečanj

Do zaključka postopkov mediacije sta bili v povprečju potrebni eno do dve mediacijski srečanja.

Število uspešno zaključenih postopkov

V vseh enajstih primerih so se postopki uspešno zaključili. Do konca januarja 2022 beleži Mediacijska pisarna dve napotitvi v mediacijo. V obeh primerih mediacijski postopek že poteka.

Zaključne misli

Vzrok za veliko število napotitev na mediacijo lahko pripisujemo dobri informiranosti članov ZZS o tem, kaj je mediacija, in uspešno rešenim primerom, ki so najboljša promocija mirne metode reševanja sporov.

Sklenjeni mediacijski sporazumi, ki so pripeljali do skupnih

rešitev konflikta v zadovoljstvo vseh vpletenih, tako zdravnikov oz. predstavnikov zdravstvene ustanove kot tudi pritožnikov, dokazujejo, da je mediacija prava pot za reševanje sporov.

Tudi v primerih, ko do mediacijskega sporazuma ni prišlo, je mediator strankama omogočil varen prostor, kjer sta se ne samo poslušali, ampak tudi slišali, posledično pa je med njima popustila napetost, kar je zagotovo pripeljalo do novih, bolj kakovostnih medsebojnih odnosov.

V procesu mediacije stranke v postopku pridobijo dragoceno izkušnjo konstruktivne komunikacije in uvid, da je mogoče spore reševati učinkovito, na spoštljiv in stroškovno učinkovit način kljub različnim stališčem sprtih oseb. Te izkušnje nam v prihodnje lahko pomagajo že pri preprečevanju sporov, pa tudi pri hitrejšem in učinkovitejšem reševanju že nastalih spornih vprašanj.

Do sedaj izpeljani postopki, v katerih so bili zadovoljni vsi udeleženi, tako zdravniki kot tudi pritožniki

oz. ostali udeleženci v mediaciji, dokazujejo, da je mediacija pri ZZS postala pomembno področje dela, ki se izkazuje v zadovoljstvu naših članov in širi kulturo spoštljivega komuniciranja med udeleženci tudi v delovnih okoljih.

**Vesna Habe Pranjič, univ. dipl. prav.,
vodja Mediacijske pisarne**
**Prim. doc. dr. Jernej Završnik, dr.
med., spec., predsednik Sveta za
mediacijo**

Vloga za izdajo članske izkaznice Zdravniške zbornice Slovenije (ZZS)

ID člana (izpolni ZZS):

Ime in priimek z nazivi:

Stalni naslov (ulica, poštna št., kraj):

Naslov za pošiljanje pošte (če je drugačen kot stalni naslov):

Datum rojstva:

E-pošta*:

Telefon*:

GSM*:

*podatek ni obvezen, je pa zelo priporočljiv zaradi lažje komunikacije zbornice z njenim članom

da

ne

strinjam se z uporabo navedenih podatkov za komercialne namene ZZS

(ustrezno obkroži).

Strinjam se z uporabo slike za potrebe izdaje članske izkaznice in z uporabo navedenih podatkov za potrebe ZZS.

Datum:

Podpis:

Prostor
za
fotografijo

Javni poziv za imenovanje koordinatorja specializacije – alergologija in klinična imunologija (odrasli) ter žilna kirurgija

Zdravniška zbornica Slovenije z dnem 29. 4. 2022 objavlja Javni poziv za imenovanje koordinatorja specializacije za specialistični področji:

- alergologija in klinična imunologija (odrasli)
- žilna kirurgija

Na javni poziv za imenovanje koordinatorja specializacije za zgoraj navedeni specialistični področji se, skladno z določili Pravilnika o vrstah, vsebini, trajanju in poteku specializacij zdravnikov (Uradni list RS, št. 22/18, 187/20 in 87/21, v nadaljevanju: pravilnik), lahko prijavijo kandidati, ki:

- so imenovani za glavnega mentorja,
- so zaposleni v pooblaščen ustanovi, kjer se lahko izvaja specializacija, za katero kandidirajo, in
- so priznani strokovnjaki na svojem strokovnem področju.

Četrty odstavek 27. člena pravilnika določa, da mandat koordinatorjev specializacij traja štiri leta, z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja, če so kazalniki kakovosti znotraj izvajanja specializacije ustrezni. Naloge koordinatorjev so določene v pravilniku.

Kandidati morajo vlogi priložiti:

- svoj življenjepis in
- predlog oziroma vizijo usposabljanja za specializacijo, za katero kandidirajo.

Pisne vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite priporočeno ali osebno vložite na naslov Zdravniška zbornica Slovenije, Dunajska cesta 162, 1000 Ljubljana, s pripisom: »JAVNI POZIV ZA IMENOVANJE KOORDINATORJA«, do vključno 30. maja 2022 (rok za oddajo vlog). Vloga je pravočasna, če prispe na zbornico najpozneje zadnji dan razpisnega roka oziroma je do tega dne priporočeno oddana na pošto (do vključno 30. maja 2022).

Izbor med prijavljenimi kandidati, ki bodo izpolnjevali pogoje, bo opravila komisija, ki jo sestavljajo predsednica Sveta za izobraževanje zdravnikov, predsednik Komisije za podiplomsko usposabljanje in predsednica Zdravniške zbornice Slovenije.

Postopek imenovanja nacionalnih koordinatorjev

Izvršilni odbor je na svoji 23. in 56. seji sprejel sklep, po katerem postopek izbire kandidatov poteka na naslednji način: »Ob poteku mandata nacionalnih koordinatorjev ZZS pripravi poziv za imenovanje novih koordinatorjev, dosedanje koordinatorje pa se s pozivom opozori na potek mandata ter se jih povabi k ponovnemu sodelovanju«. Sprejet je bil naslednji postopek imenovanja koordinatorjev:

1. Ob izteku mandata koordinatorja, njegovem odstopu, razrešitvi, upokojitvi ali uvedbi nove specializacije se na spletni strani zbornice objavi javni razpis za imenovanje koordinatorja za posamezno specialistično področje. V njem se navedejo pogoji, ki jih morajo kandidati izpolnjevati. Kandidati morajo vlogi priložiti svoj življenjepis in obrazložen predlog/vizijo razvoja specializacije.*
2. Izbor med prijavljenimi kandidati (po posvetu s Komisijo za podiplomsko usposabljanje in Svetom za izobraževanje zdravnikov) opravijo predsednica Sveta za izobraževanje zdravnikov, predsednik Komisije za podiplomsko usposabljanje in predsednica zbornice.
3. Za namestnika koordinatorja se razpis ne objavi; izmed kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje, si ga izbere koordinator sam.

* Če v prvem krogu poziva za imenovanje nacionalnega koordinatorja ni nobenega kandidata, se zdravnike, ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na funkcijo nacionalnega koordinatorja za določeno specialnost, pozove, da lahko kandidirajo.

Kandidate za koordinatorja opozarjamo, da morajo vsi koordinatorji **imeti opravljeno izobraževanje iz strukturiranih intervjujev**. Če navedenega izobraževanja še niso opravili, ga bodo morali opraviti v najkrajšem možnem času.

Vpliv pandemije covida-19 na življenje (izsledki raziskave SI-PANDA)

Ada Hočevar Grom, Monika Brovč, Darja Lavtar, Maruša Rehberger, Andreja Belščak Čolaković

Od razglasitve epidemije 12. 3. 2020 minevata že dve leti spopadanja s covidom-19. Kot odziv na dolgotrajno javnozdravstveno krizo, kar pandemija covida-19 nedvomno je, se lahko pri ljudeh pojavi pandemska izčrpanost. Definirana je kot postopen upad delovanja kompenzatornih mehanizmov za obvladovanje krizne situacije, kar lahko vodi v pomanjkanje motivacije za upoštevanje priporočenih ukrepov. Povzroči zmanjšanje zavedanja tveganj, povezanih s covidom-19, nepripravljenost za informiranje in odsotnost izvajanja samozaščitnih vedenj, kar zmanjša uspešnost preprečevanja širjenja okužbe.

Na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) se je od 4. 12. 2020 do 10. 12. 2021 izvajala raziskava SI-PANDA, ki je proučevala vpliv pandemije na različna področja življenja prebivalcev Slovenije. Temeljila je na metodologiji Svetovne zdravstvene organizacije (SZO). Njen cilj je bil dobiti vpogled v vedenje posameznikov med in po pandemiji covida-19, saj razumevanje mišljenja in vedenja oseb v povezavi s pandemijo lahko pomaga odkriti tvegane ciljne skupine in poiskati ustrezne rešitve za doseganje boljšega upoštevanja zaščitnih ukrepov. Slednji so namreč najpomembnejši pri preprečevanju širjenja okužbe z željo po ohranitvi delovanja zdravstvenega sistema ter normalizaciji življenja na družbeni in individualni ravni.

SI-PANDA se je izvajala v obliki spletne raziskave v 19 ponovitvah, in sicer prvih 12 na dva tedna, nato pa enkrat mesečno. V raziskavo so bili vključeni člani spletnih panelov; pri vsaki ponovitvi je sodelovalo približno 1000 odraslih oseb, starih od 18 do 74 let.

S ciljem poglobitve razumevanja dolgotrajnih posledic za zdravje po preboleli okužbi z virusom SARS-CoV-2 so bili anketiranci v drugem delu raziskave vprašani tudi o morebitnih simptomih po preboleli bolezni. Raziskave so namreč pokazale, da lahko slednji po okužbi vztrajajo še

več mesecev, kar je bilo poimenovano dolgotrajni covid-19 (angl. *long COVID*).

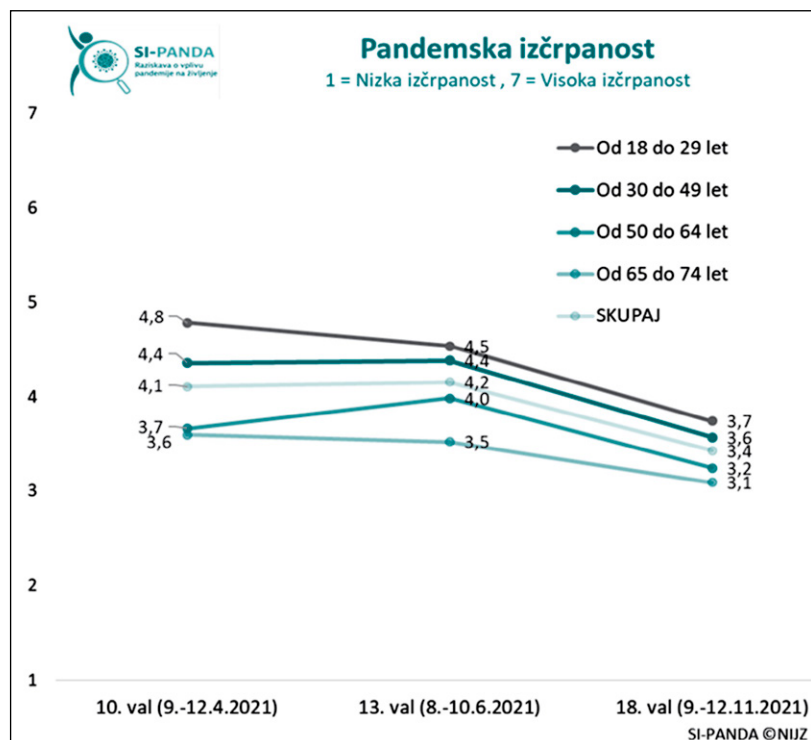
Upoštevanje ukrepov in zaupanje v institucije

V obdobju enega leta, ko se je raziskava izvajala, se je mnenje oseb glede ukrepov in njihovo upoštevanje precej spreminjalo. V zadnji ponovitvi raziskave decembra 2021 je bil npr. največje podpore deležen ukrep zahteve po predložitvi osebnega dokumenta ob izkazovanju PCT-pogoja. Več kot polovica se je tudi strinjala z uporabo zelenega potrdila. Nasprotno pa je najmanjšo podporo prejel ukrep znižanja starosti na 12 let za pogoj PCT. Od junija 2021 naprej smo anketirance spraševali tudi, ali se strinjajo s tem, da so nekatere skupine prebivalstva nepravilno bolj omejene z ukrepi kot druge. Pritrdilno je odgovorila več kot polovica vseh vprašanih.

Ves čas raziskave se je potrjevalo, da posamezniki glede obvladovanja pandemije najbolj zaupajo svojim osebnim zdravnikom in takoj za njimi bolnišnicam. Zanimiva pa je ugotovitev, da osebe, ki se ne želijo cepiti, bolj kot bolnišnicam zaupajo svojim delodajalcem. Med pandemijo se je postopoma zmanjševalo zaupanje v vse institucije in osebe, v najmanjši meri v osebne zdravnike in bolnišnice.

Pandemska izčrpanost in vpliv pandemije na zaznane kognitivne spremembe

V treh ponovitvah raziskave je bil sodelujočim postavljen sklop šestih vprašanj, zajetih v t.i. kazalniku predhodno definirane pandemske izčrpanosti (angl. *Pandemic Fatigue Scale – PFS*). Razvili so ga tuji raziskovalci, ki so potrdili vzročno povezanost med pandemsko izčrpanostjo in štirimi zaščitnimi ukrepi (uporaba

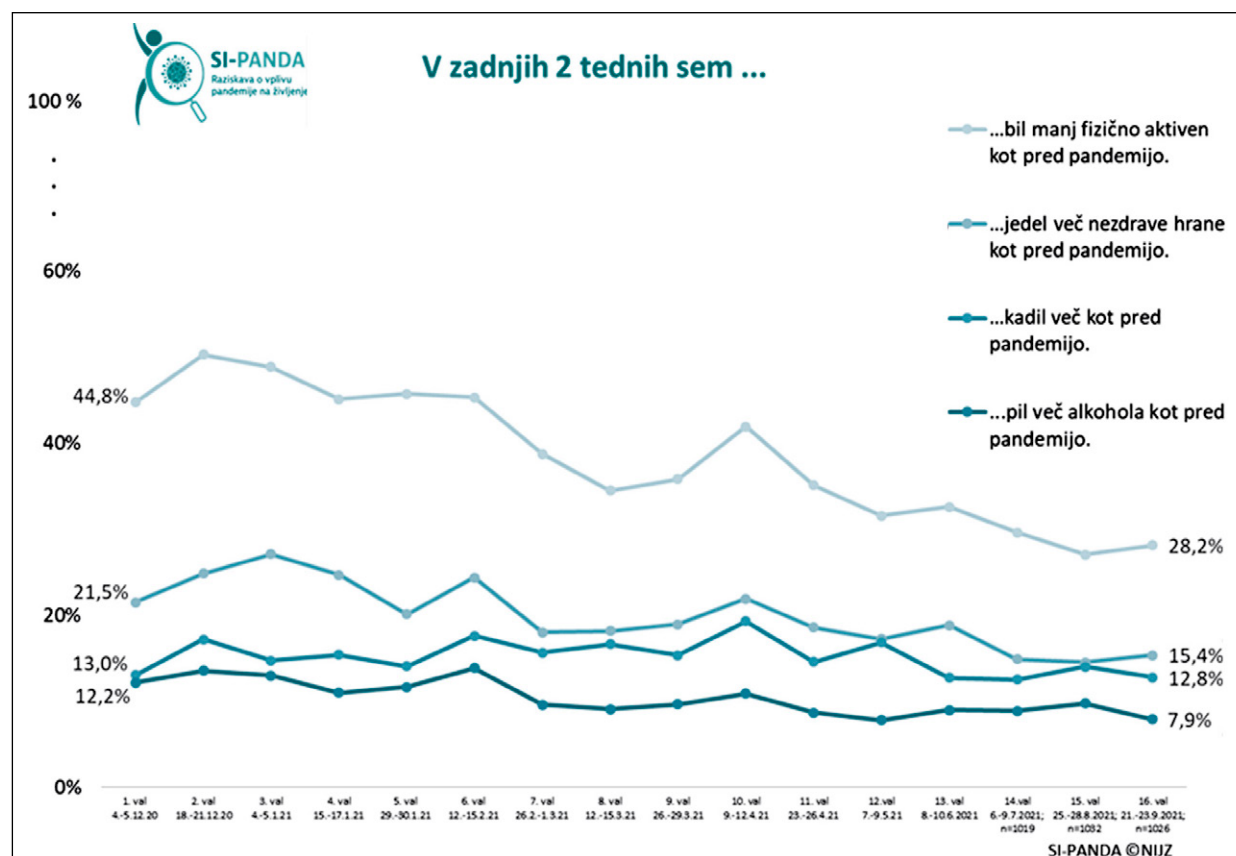

Slika 1: Pandemska izčrpanost, skupaj in po starostnih skupinah; 10., 13. in 18. val raziskave.

mask, fizična razdalja, vzdrževanje osebne higiene in iskanje informacij) (1).

Rezultati 18. ponovitve raziskave v novembru 2021 so pokazali, da je bil visok delež oseb utrujen od razprav o covidu-19 (62,4 %), slabim 40 % je šlo na živce, če so slišali karkoli o covidu-19, petina vprašanih pa je navajala izgubo volje do boja proti virusu. V največjem deležu je bila pandemska izčrpanost prisotna pri najmlajših anketirancih, starih od 18 do 29 let, pri ženskah bolj kot pri moških. V novembrski ponovitvi je bil sicer opazen trend zmanjševanja pandemske izčrpanosti v primerjavi z aprilom in junijem (slika 1).

V zdravstveni krizi pride tudi do intenzivnejšega čustvovanja, kar lahko vodi v zmanjšano kognitivno delovanje. V dve ponovitvi raziskave je bil zato vključen tudi vprašalnik o zaznanih kognitivnih spremembah (ZKS), ki je sestavljen iz štirih vprašanj o vsakodnevnih situacijah in

Slika 2: Vpliv pandemije na življenjski slog, po valovih raziskave.

dejavnostih, ki vključujejo kognitivne sposobnosti.

Aprila 2021 je 23 % vprašanih ocenilo svoje umske sposobnosti kot slabše v primerjavi z obdobjem pred pandemijo. O največjem upadu so poročali študenti in dijaki, kot tudi anketiranci, ki so v zadnjih sedmih dneh pred raziskavo delali na svojih delovnih mestih. Prav tako je bil visok delež pri kroničnih bolnikih, pri tistih z več simptomi v duševnem zdravju in tistih, ki so poročali o slabšem življenjskem slogu kot pred pandemijo. Podobno so o večjem upadu poročali tudi tisti, ki se jim je finančni položaj v zadnjih mesecih poslabšal, tisti iz najnižjega družbenega sloja in osebe, ki živijo same.

Največji samoocenjen kognitivni upad je bil ugotovljen pri sodelujočih, ki so preboleli covid-19 s hujšim potekom bolezni. Ženske so poročale o večjem upadu kot moški. Podobni rezultati so se pokazali tudi v novembrski ponovitvi raziskave. Opazne so bile soodvisnosti med demografskimi dejavniki, prisotnostjo težav v duševnem zdravju ali kroničnih boleznih s samooceno zaznanega upada kognitivnih funkcij.

Rezultati torej kažejo, da so bili tudi v Sloveniji prisotni znaki pandemske izčrpanosti, še posebej pri osebah, starih od 18 do 29 let, kar je

bil verjetno eden izmed razlogov za slabše sledenje zaščitnim ukrepom.

Vpliv pandemije na življenjski slog

V vseh 19 ponovitvah raziskave je bil delež oseb, ki so bile manj telesno aktivne kot pred pandemijo, relativno visok. Najvišji je bil v 2. ponovitvi (konec decembra 2020), ko je presegel polovico vprašanih (50,2 %), po sredini februarja pa je viden trend njegovega upadanja. Skozi celotno raziskavo je bil delež manj telesno aktivnih večji od 25 %, malo višji pri ženskah. Najbolj opazno je bilo zmanjšanje telesne aktivnosti pri mlajših starostnih skupinah, pri anketirancih od 18 do 29 let, ki so jim sledile osebe, stare od 30 do 49 let.

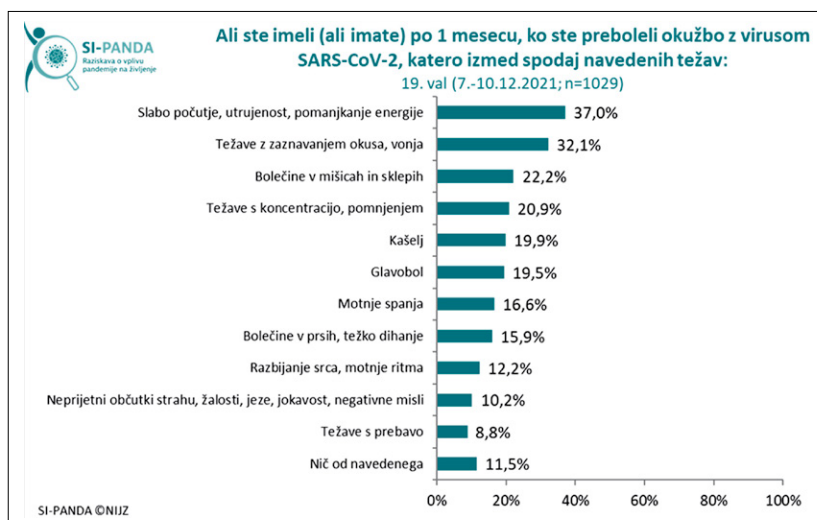
Delež sodelujočih, ki je navajal povečano pitje alkohola, se je gibal okoli 10 % in okoli slabe petine delež oseb, ki je jedel več nezdrave hrane kot pred pandemijo. Prvo je bilo bolj prisotno pri moških, drugo pa pri ženskah. Okoli 15 % vprašanih je med pandemijo več kadilo (slika 2). Precej visok je bil delež oseb, ki so se izogibale obisku zdravnika zaradi težav, nepovezanih s covidom-19. Ta je bil v večini ponovitev raziskave okrog 30 %.

Sodelujoči so bili od junija 2021 naprej vprašani tudi o vplivu pandemije na ostala področja življenja. Približno četrtnina je poročala o poslabšanem spanju v primerjavi s časom pred covidom-19, in sicer ženske nekoliko več kot moški. O največ težavah s spanjem so poročali posamezniki iz najmlajše starostne skupine od 18 do 29 let, medtem ko je bil ta delež najnižji pri najstarejših (od 65 do 74 let). V istem obdobju je bila vsakič vsaj petina sodelujočih vsakodnevno ali pogosto napeta, pod hujšim pritiskom ali pod stresom. Okoli 35 % oseb je preživelo več časa pred televizijo, računalnikom ali drugimi elektronskimi napravami kot pred pandemijo. Ta delež je bil najvišji pri starostni skupini od 18 do 29 let, še posebej visok pa je bil v zadnji ponovitvi raziskave, ko je dosegel kar 61,2 %.

Glavna težava so bili pri več kot polovici anketirancev poslabšani socialni stiki s širšo družino in prijatelji, približno tretjina je poročala o slabem vplivu na finančno varnost. Nasprotno pa je pri tistih, ki so opažali izboljšanje na posameznih področjih življenja, največ oseb poročalo o izboljšanju telesne aktivnosti, zdrave prehrane in družinskih odnosov. Verjetno je razlog v tem, da je bilo za te aktivnosti med pandemijo več časa kot pred njo.

Dolgotrajni covid-19

Glede na izsledke raziskav je dolgotrajni covid-19 pogostejši med starejšimi in hospitaliziranimi bolniki, lahko pa se pojavi tudi pri mlajših brez zdravstvenih težav ali pri blažji obliki bolezni (2). Simptomi so različni in vključujejo utrujenost, nespečnost, težave s spominom in koncentracijo, bolečine v mišicah in sklepih, palpitacije, zadihanost, težave s prebavo itd. (3). SZO poroča, da naj bi se kar četrtnina oseb po preboleli okužbi soočala z nekaterimi zdravstvenimi težavami vsaj en mesec po okužbi, ena desetina pa naj bi imela posamezne simptome še po 12 tednih (4).

Slika 3: Najpogostejše zdravstvene težave po enem mesecu po prebolelem covidu-19; 19. val raziskave.

Najpogostejši simptomi po preboleli okužbi v zadnjih ponovitvah raziskave SI-PANDA so bili: slabo počutje, utrujenost in pomanjkanje energije pri okoli 40 % prebolevnikov, težave z zaznavanjem okusa in vonja pri slabi tretjini, bolečine v mišicah in sklepih, težave s koncentracijo in pomnjenjem ter težave s spanjem pa je navajala okoli petina prebolevnikov. Delež oseb brez težav po prebolelem covidu-19 je dosegel 30,7 % v 14. ponovitvi, sicer pa je bil nižji (slika 3).

V povprečju so prebolevniki navajali po dve zdravstveni težavi. Večina je imela določene težave vsaj še en mesec po preboleli okužbi. Presenetljivo visok je bil delež oseb, ki zaradi teh težav niso poiskale zdravniške pomoči. Delež se je gibal od 58,7 % do preko 75 %.

Približno slaba polovica anketirancev je poročala o težavah še tri mesece ali več po preboleli okužbi, pri dobri četrtini oseb so trajale od enega do dveh mesecev in pri skoraj enakem deležu do enega meseca. Pri večini so omenjene težave vplivale na njihovo delo in na odnose z drugimi, pri približno slabi četrtini pa težave niso imele vpliva na njihovo normalno funkcioniranje.

Glede na rezultate raziskave, ki so primerljivi s tujimi in kažejo precejšen delež oseb z zdravstvenimi težavami po prebolelem covidu-19, je pomembno, da se njihovo zdravstveno stanje spremlja skozi daljše časovno obdobje. Morebitne težave je treba pravočasno in ustrezno obravnavati, da bi se izognili še hujšim negativnim posledicam v prihodnje.

Viri

1. Lilleholt, Lau, Ingo Zettler, Cornelia Betsch, and Robert Böhm. 2020. "Pandemic Fatigue: Measurement, Correlates, and Consequences." PsyArXiv. December 17.
2. Brackel, CLH, Lap, CR, Buddingh, EP, et al. Pediatric long-COVID: An overlooked phenomenon? *Pediatric Pulmonology*. 2021; 56: 2495–2502. <https://doi.org/10.1002/ppul.25521>.
3. Nalbandian, A., Sehgal, K., Gupta, A. et al. Post-acute COVID-19 syndrome. *Nat Med* 27, 601–615 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41591-021-01283-z>.
4. WHO Policy brief 39 In the wake of the pandemic, Preparing for Long COVID, <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/339629/Policy-brief-39-1997-8073-eng.pdf>.

**Ada Hočvar Grom, dr. med. spec.,
Monika Brovč, dr. med., Darja Lavtar,
univ. dipl. soc., Maruša Rehberger,
mag. posl. ved., Andreja Belščak
Čolaković, dr. med. spec., Nacionalni
inštitut za javno zdravje**

Pomanjkanje znanja mladostnikov o poteku demence

Brina Felc, Zlata Felc

Nedavno je v reviji *Kakovostna starost* izšel članek o poznavanju demence in odnosu do ljudi z demenco med dijaki nezdravstvenih srednjih šol v Sloveniji, avtoric Zlate in Brine Felc ter Vesne Leskošek (*Kakovostna starost*. 2020; 23 (4): 46–63). Članek temelji na ugotovitvah raziskave, ki je plod večletnega prizadevanja prostovoljnega Združenja zahodnoštajerske pokrajine za pomoč pri demenci Spominčica Šentjur (krajše: Spominčica Šentjur), da bi v izobraževanje o demenci in oblikovanje pozitivnega odnosa do ljudi z demenco pritegnili tudi mladostnike.

Leta 2018 je bilo v Sloveniji 34.137 bolnikov s sindromom demence, do leta 2050 pa se bo ta številka podvojila. Demenca je skupek simptomov

zaradi možganske bolezni, običajno kronične ali napredujoče narave. Kaže se z motnjami spomina, mišljenja, orientacije, prepoznavanja, razumevanja, računanja, besednega izražanja in presoje, kar se izraža z motenimi dnevnimi dejavnostmi in zmanjšanim obvladovanjem čustev, socialnega vedenja ali motivacije. Najpogostejši vzrok demence je Alzheimerjeva bolezen, ki se običajno začne po 65. letu starosti. Pri izboljšanju kakovosti življenja ljudi z demenco in njihovih svojcev sodeluje od leta 2008 tudi prostovoljno združenje Spominčica Šentjur, ki sodeluje s Slovenskim združenjem za pomoč pri demenci Spominčica – Alzheimer Slovenija (Ramovš J. Spominčica. *Kakovostna starost*. 2009; 12 (3): 101–4). V

sodelovanju s strokovnjaki ustreznih strok člani Spominčice Šentjur izvajajo podporo svojcem in bolnikom v skupini za samopomoč, programe usposabljanja svojcev, druženja v obliki Alzheimer cafejev, izdajajo časopis *Dotik* spomina ter ozaveščajo in širijo informacije o demenci, da bi se svojci lažje spoprijemali s težavami in predsodki, ki jih prinaša bolezen. Leta 2020 so izdali poljudno dvojezično knjižico za mladostnike »Vsak človek z demenco potrebuje objem«, ki je nastala na podlagi ugotovitev prostovoljne spletne raziskave o poznavanju demence med dijaki (<http://www.spomincica-sentjur.si/index.php/e-knjige>). Anketna raziskava je potekala jeseni 2019 med 1128 dijaki splošnih in strokovnih gimnazij ter srednjih šol s poklicnim in strokovnim izobraževanjem v vseh slovenskih statističnih regijah. Povprečna starost

anketirancev je znašala 16 let (razpon: 14–19 let), med anketiranci so prevladovali dijaki s podeželja in dekleta. Od 20 možnih točk glede poznavanja dejstev o demenci so v povprečju anketiranci dosegli 14,30 točke (SD = 2,56), višjo stopnjo znanja o demenci so izkazali anketiranci s sorodnikom z demenco in dekleta. Največkrat so anketiranci napačno odgovorili, da je v starosti slabšanje spomina normalno, polovica jih ni vedela, da se demenca kaže kot izguba načrtovanja oz. kot izguba mentalnih sposobnosti. Fantje so izkazali slabše poznavanje dejstev, da se demenca kaže kot izguba spomina, orientacije v okolju, govora, prepoznavanja, vedenja ter da število obolelih za demenco po 65. letu narašča in da je najpogostejša oblika demence Alzheimerjeva bolezen. Fantje so tudi v višjem odstotku napačno navedli, da uživanje alkohola, kajenje ter neomejena uporaba računalniških igr in družbenih omrežij zmanjšajo tveganje za demenco.

Ugotovitev pričujoče raziskave, da so višjo stopnjo poznavanja demence izkazale dijakinje kot dijaki, se sklada z ugotovitvami slovenskih in tujih raziskav, da skrbstveno delo v družini še vedno pretežno opravljajo ženske (Leskošek V. Care between love and money: the case of the family assistant. Teorija in praksa. 2016; 53 (6): 1356–68; Nikolaidou E, Tsolaki M, Niakas D, Ladopoulou K. Attitudes and Understanding of the Grandchildren of People with Dementia. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences. 2017; 7 (6): 924–33). Zaskrbljujoča pa je ugotovitev pričujoče raziskave, da večina anketiranih dijakov in dijakinj meni, da je slabšanje spomina v starosti normalno. Ta ugotovitev lahko pomeni, da je stopnja znanja o starejših in staranju pomanjkljiva, lahko pa kaže na razmah starizma med mladimi, kar vodi v odrekanje pravočasne obravnave zaradi demence pri starejših.

Iz raziskave je tudi razvidno, da večina dijakov in dijakinj pozna ukrepe za zmanjšanje tveganja za

demenco, kar je verjetno povezano z dejstvom, da je veliko šol v *Slovenski mreži zdravih šol*, ki izvaja kot del vzgojno-izobraževalnega procesa programe za promocijo zdravja za učence, učitelje in starše. Kljub temu je skoraj desetina fantov napačno navedla, da kajenje in pitje alkohola zmanjšata tveganje za demenco. Koristno bi bilo, da bi Nacionalni inštitut za javno zdravje vpeljal večkratne aktivnosti za zmanjšanje kajenja in uživanja alkohola zlasti v srednje šole, ki jih večinsko obiskujejo dijaki.

Demenco še vedno spremlja stigma, saj so bolniki in njihovi svojci zaznamovani zaradi simptomov (Swaffer K. Dementia: Stigma, Language, and Dementia-friendly. Dementia. 2014; 13 (6): 709–16). Za premagovanje stigme predstavlja učinkovit način izobraževanje o demenci, z večjim poudarkom na izobraževanju mladih, saj so tudi oni stigmatizirani zaradi demence pri sorodnikih. To dejstvo je bilo vidno v rezultatih naše raziskave, v kateri smo lahko iz odgovorov 335 anketirancev s sorodnikom z demenco sklepali o njihovem odnosu do oseb z demenco. Le četrtina je izrazila pozitiven odnos z mnenjem, da potrebujejo sorodniki z demenco razumevanje, potrpežljivost in pomoč pri izvajanju aktivnosti ter da je doživljanje sprememb pri sorodniku zaradi demence manj boleče, ko se izobrazijo o demenci in jo sprejmejo. Kar pri polovici anketiranih pa se je negativen odnos do sprememb zaradi demence zrcalil v odgovorih, da je vedenje svojcev z demenco »srhljivo, saj se ne spomnijo preteklih dogodkov«; »žalostno, ker ne prepoznajo bližnjih in jih zamenjajo z že umrlimi«; »naporno, ker znova in znova ponavljajo eno in isto«, in da »živijo v svojem svetu prividov, te obtožujejo po krivici«. Te ugotovitve so v skladu s prepričanjem Aleša Kogoja, žal že pokojnega slovenskega psihiatra – strokovnjaka za obravnavo ljudi z demenco, da vedenjske in psihične spremembe pri demenci pogosto predstavljajo večje

težave kot sam upad kognitivnih funkcij (Kogoj A. Vedenjske in psihične spremembe pri demenci: s študijskimi primeri. El. knjiga. Celje: Visoka zdravstvena šola; 2011. p. 6–22). Najverjetneje je negativen odnos mladostnikov do demence posledica pomanjkanja znanja o poteku demence, zato ne vodi v spodbujanje aktivnosti pri osebi z demenco, pač pa v osredotočanje na izgube zaradi demence, kar vse pogloblja stigmo demence.

Zdravstveni delavci, predvsem zdravniki, so usposobljeni, da mlade ozavešijo, kako pomembno je prepoznati prve znake demence in bolezen zgodaj odkriti, saj je zdravljenje najučinkovitejše v začetni fazi. Izobraževanje naj obsega opis splošnih značilnosti demence, znake in potek bolezni s poudarkom na vedenjskih in psihičnih spremembah, prepoznavanje potreb obolelih za demenco in kako se dá z zdravim življenjskim slogom izogniti nekaterim dejavnikom tveganja za demenco. O demenci ozaveščeni in izobraženi mladostniki bodo lahko sorodnikom z demenco pomagali ohraniti samostojnost, do njih gradili pozitiven odnos ter jim nudili to, kar najbolj potrebujejo: spoštovanje, sprejetost, druženje, topel nasmech, očesni stik, nežen dotik in objem.

Pred. mag. Brina Felc, univ. dipl. prav.,
Združenje zahodnoštajerske pokrajine
za pomoč pri demenci Spominčica
Šentjur, Visoka zdravstvena šola v
Celju, Okrožno sodišče v Celju

Prim. doc. dr. Zlata Felc, dr. med.,
specialistka pediatrije, Združenje
zahodnoštajerske pokrajine za pomoč
pri demenci Spominčica Šentjur

Kristijan Skok počaščen z nagrado Rokitansky

Prevod in priredba: Marjan Kordaš

Kristijan Skok, zdravnik asistent in specializant na Inštitutu za patologijo pri LKH Graz II, Standort West, je pred kratkim prejel nagrado Carl von Rokitansky v višini 5000 EUR za svoje delo, tj. članek, objavljen v reviji Virchows Archiv. Naslov je: *Post-mortem viral dynamics and tropism in COVID-19 patients in correlation with organ damage*.

Nagrada Rokitansky podeljuje Avstrijsko združenje za klinično in molekularno patologijo (ÖGPath) in avstrijski oddelek mednarodne akademije za patologijo (IAP Austria), sponzorirana pa jo družba Roche.

Kristijan Skok je bil rojen leta 1994, medicinsko izobraževanje pa je dokončal v svojem domovinskem mestu (*Heimatstadt*) Maribor. Za svoje znanstveno delovanje je Kristijan Skok doslej prejel že vrsto nagrad: trikrat odličje dekana Medicinske fakultete Maribor, dvakrat Perlachovo nagrado njegove *alme mater* in dvakrat

Krkino nagrado. Pred leti je tudi prejel 1. nagrado za poster na Evropskem kongresu za patologijo.

Vir: AERZTE Steiermark, oktober 2021

Opomba I: Nagrado Andreja Perlacha podeljuje Univerza v Mariboru. Če se zanesem na domačo stran te univerze, je Kristijan Skok to nagrado prejel (področje biotehniških, zdravstvenih in medicinskih ved) leta 2019.

Opomba II: Za časopis *Aerzte Steiermark* v zadnjih letih je značilno, da slovenska imena in priimke ter imena štajerskih mest zapisuje (seveda brez šumnikov) slovensko: ne Christian, temveč **Kristijan**; ne Marburg, temveč **Maribor**. Ob besedilu je tudi majhna fotografija nagrajenca. Ob takšnih slikah in poročilih nikoli ne vem, ali naj od veselja vriskam, ali naj se od žalosti razjočem. Vsekakor pa nagrajencu čestitam.

Številka

Prevod in priredba: Marjan Kordaš

2000

Do leta 2028 naj bi se v Avstriji število študijskih mest za študij medicine s sedanjih 1740 povečalo na 2000. (Vmesni) etapni cilj bo študijsko leto 2022/23, ko se bo z izgradnjo Medicinske fakultete Linz število študijskih mest povečalo s sedanjih 1740 na 1800.

Vir: AERZTE Steiermark, januar 2022

Opomba: Vredno si je ogledati spletno stran Medicinske fakultete v Linzu (z impresivnim kampusom), ki očitno deluje klasično, v okviru Univerze (Johannesa Keplerja) v Linzu. Študenti te fakultete so leta 2015 s študijem medicine začeli nenavadno: s študijem na Medicinski univerzi Gradec.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš,
dr. med., Ljubljana,
marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Iz naših krajev: O zidarjih, laserjih, tamburicah in novi zgodbi

Tomaž Ivanušič je 30-letni zobozdravnik, ki je po opravljeni fakulteti, pripravništvu in slabih dveh letih dela v zasebni kliniki šel »na svoje«. Sodeluje tudi s podjetjem Fotona, ki je vodilno na področju medicinskih laserjev, kjer dela v razvoju zobozdravstvenih laserjev in izobražuje zobozdravnike po svetu. V pričujočem intervjuju z nami deli delce svoje življenjske poti.

Zakaj si se odločil za poklic zobozdravnika?

V otroštvu sem si želel postati zidar, kot moj dedek, kateremu sem velikokrat pomagal pri delu. V šoli sem odkril zanimanje za naravoslovje in mislil sem, da bom postal zdravnik. Konec gimnazije sem si premislil in se odločil za poklic, kjer lahko moja tehnična nadarjenost in ročna spretnost prideta bolj do izraza – zobozdravnik. Na nek način sem tako združil svoja sanjska poklica zidarja in zdravnika. Namesto mostov sedaj gradim mostičke, namesto temeljev pa implantate ☺.

Izbiri poklica je po drugi strani botroval tudi moj strah pred zobozdravniki. Prepričan sem bil, da je mogoče delo opravljati povsem brez bolečin, kar nam sodobno zobozdravstvo zares omogoča. Zgodilo se je že, da se je kakšen pacient med mojim delom tako sprostil, da je zaspal med posegom.

Že kot študent si bil zelo aktiven v Društvu študentov dentalne medicine, bil si predstavnik letnika in organiziral mednarodne kongrese – kako se je študentska zagnanost obrestovala kasneje?

Z obštudijskimi aktivnostmi, ki sem jih imel res veliko, sem se naučil učinkoviteje izrabljati čas. Poleg tega sem se naučil sodelovati z ljudmi in pridobil vodstvene ter organizacijske sposobnosti. Vse to mi koristi pri delu v ordinaciji, pa tudi drugod. Stkal sem številna prijateljstva in spoznal svojo partnerko Nežo, ki me neizmerno podpira pri delu.

Tudi sedaj se trudim, da ostaja moje delo razgibano – delam klinično kot zobozdravnik ter kot predavatelj in raziskovalec na Fotoni. Tako ne zapadem v rutino in mi ni nikoli dolgčas pri delu.

Po opravljenem strokovnem izpitu si se zaposlil kot zobozdravnik v eni izmed ljubljanskih zasebnih klinik – kako si doživljal prehod med dotedanjim »večnim« študijem oz. učenjem (fakulteta, pripravništvo, strokovni izpit) in rutinskim ambulantnim delom, ki ga je nasledilo?

»Večni« študij še zmeraj traja, saj je področje zobozdravstva izredno široko. Vsako leto se trudim naučiti se nekaj novega – trenutno delam v smeri izboljšanja svojega znanja parodontologije, in sicer tehnike korekcij dlesni.

Prvo leto dela po strokovnem izpitu je bilo učenja celo še več kot v času pripravništva. Začel sem uporabljati veliko naprav in tehnik, ki jih prej nisem dobro poznal, saj jih večinoma uporabljajo specialisti. Tako sem se naučil rutinsko uporabljati zobozdravstveni mikroskop, ultrazvok, laser, intraoralni skener in 3D-slikanje s CBCT*.

Ko sem postal sam odgovoren za zdravljenje pacienta, je bila to zame velika sprememba in kar precejšnji vir stresa. V veliko oporo so mi bili

sošolci, ki so bili v podobni koži. Sedaj mi je že lažje, toda še zmeraj uživam na »Viber konzilijih«^{**}, kjer s kolegi skupaj predebatiramo in rešujemo težje primere.

Si kdaj razmišljal, da bi svojo kariero nadaljeval v tujini?

Dobil sem nekaj mikavnih ponudb iz zahodnoevropskih držav, pa se zanje nisem odločil. Rad potujem in spoznavam nove kraje, Slovenije pa ne bi zapustil. Menim, da je kakovost življenja pri nas zelo dobra. Glede na to, da sem Belokranjec, je že Ljubljana zame dovolj velika »tujina«[©].

Kaj je spodbudilo odločitev, da sta šla oktobra 2020 s kolegom »na svoje«[?] Koliko časa je odločitev zorela in kakšne priprave je terjala?

V času prvega »lockdowna«[»] spomladi 2020 sem imel veliko časa za razmišljanje o prihodnosti. Takrat se je porodila želja, da bi nadaljeval samostojno pot. Bližnji so idejo podprli in štiri mesece kasneje je nastala Klinika DMD v Ljubljani. Treba je bilo prenoviti prostore, narediti pohištvo in instalacije ter kupiti zobozdravniško opremo in material. Ker je v tem prostoru že prej delala zobozdravnica, smo tudi ustrezna dovoljenja dobili razmeroma hitro.

Odločitev, da gremo »na svoje«, se je kmalu pokazala za pravilno, saj se je število pacientov hitro večalo, v prvem letu jih je bilo že okoli 600. Zato skupaj s solastnikom Urbanom Zupancem, ki opravlja splošno zobozdravstvo, ter Klemnom Grumom, ki se ukvarja z implantologijo in oralno kirurgijo, že razmišljamo, da bi ekipo okrepili še z enim zobozdravnikom oz. zobozdravnico.

Kaj je po tvojem mnenju bistvena prednost zasebnega zobozdravstva pred javnim? Kaj pa slabost?

Po mojem mnenju je najpomembnejša prednost to, da pacient dobi oskrbo takrat, ko jo potrebuje. Predvsem pri zobozdravstvu odraslih so v javnem sistemu nastale predolge čakalne dobe in zato ljudje iščejo rešitve pri zasebni-

kih. V zasebnem zobozdravstvu se opravljajo tudi posegi, ki jih javno zdravstvo ne omogoča.

Slabost pa je to, da si vsi ne morejo privoščiti najboljših oskrb.

Poleg zobozdravniškega dela delaš tudi pri Fotoni, podjetju, ki se ukvarja z lasersko tehnologijo v medicinske namene. Kam sega tvoje zanimanje za laserje in kako se je razvilo sodelovanje s Fotono? Kakšna je tvoja vloga tam?

Od nekdanj me je zanimala tehnologija in na enem od kongresov sem kot študent spoznal uporabo laserja v zobozdravstvu. Do takrat nisem vedel, da je Fotona slovensko podjetje. Po nekaj dodatnih izobraževanjih smo se dogovorili za nadaljnje sodelovanje. Sedaj pomagam pri razvoju in klinični uporabi laserjev ter učim zobozdravnike pravičnega dela z njimi. Zadnji dve leti to poteka prek videokonferenc, prej pa sem izobraževanja izvajal v različnih državah po svetu. Približno dvakrat na mesec sem letel v tujino, česar se spet zelo veselim po koncu pandemije.

Za kaj vse se lahko v zobozdravstvu uporabljajo različni laserji?

Razpon indikacij, pri katerih si lahko pomagamo z laserji, je zelo širok. Z njimi lahko režemo, »vrta-mo«[»] zobe in kost, izvajamo dezinfekcijo tudi nekaj mm v globino tkiv, zdravimo herpes, afte in preobčutljivost zob. Omogočajo nam učinkovitejšo endodontsko zdravljenje zob, zdravljenje obzobnih tkiv, beljenje in korekcije nivoja dlesni. Poleg tega pa so uporabni tudi za zdravljenje smrčanja in v obrazni estetiki.

Kdo je tvoj vzor v zobozdravniškem poklicu?

Zaradi širokega področja, ki ga pokriva zobozdravstvo, težko izberem enega vzornika. Tako jih imam kar nekaj, od katerih deluje vsak na svojem področju. Večinoma so to izkušeni kliniki, ki radi delijo svoje znanje na predavanjih in spletu.

V »prostem«[»] času se ukvarjaš z glasbo – igraš tamburico pri Preloških

muzikantih. Kakšen pomen ima glasba v tvojem življenju? Kako lahko igranje v ansamblu, ki je v osnovi dinamično, združuješ z zobozdravniškim poklicem, ki terja več statičnosti in zagotovo veliko posvečenosti?

Glasba mi predstavlja vir sprostitve, zabave in druženja. Ko si enkrat na odru, pozabiš na vse skrbi, ki jih prinaša poklic, zato vsem svetujem, da si najdejo kakšen hobi, ki omogoča podobno.

Nekaj let nazaj, ko sem bil še študent, smo s skupino našli tudi čez 70 nastopov v enem letu. Takrat je bilo to še izvedljivo, zdaj pa je prostega časa manj in skupina včasih nastopa tudi brez mene.

Kaj je skrivnost skrbne izrabe časa?

Opravkov je preveč, da bi si lahko vse zapomnil. Če si naloge ne zapišem v urnik, je velika verjetnost, da je ne bom opravil. V veliko pomoč mi je tudi partnerka, ki je bolj organizirana in me spodbuja.

Za učinkovito delo je prav tako pomemben počitek, zato si vsako popoldne privoščim kratek dremež. Prosti čas se trudim maksimalno izkoristiti, hkrati pa sem tudi takrat

na voljo pacientom po telefonu, če imajo kakšno težavo.

Vizija za prihodnost?

Na kariernem področju nameravam dokončati magisterij ter se sčasoma vpisati na doktorski študij. Želim doseči ravnotežje med delom in zasebnim življenjem, zato bi rad predavanja zunaj Slovenije omejil na največ enkrat mesečno. Želim si namreč ustvariti dom in družino.

- * CBCT (cone-beam computed tomography) je različica računalniške tomografije, pri kateri je rentgenski žarek stožčaste oblike. Ker ni prekrivanja rezov kot pri tradicionalnem CT-ju, je nivo obsevanja nekajkrat nižji. Uporablja se predvsem v stomatologiji in oralni ter maksilofacialni kirurgiji.
- ** Viber je ena izmed aplikacij za internetno telefonijo.

Barbara Podnar, dr. med., UKC Maribor, Oddelek za očne bolezni

ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE -
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER, BABIC
IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

Vljudno vabljeni na 7. kongres preventivne medicine »JAVNO ZDRAVJE – DOSEŽKI, NOVA SPOZNANJA IN IZZIVI PRIHODNOSTI«

12.–14. maj 2022

Hotel City Maribor, Ulica kneza Koclja 22, 2000 Maribor

Program kongresa:
[https://www.spm.si/
7-kongres/](https://www.spm.si/7-kongres/)

Zelo bogat program 7. kongresa bo prikazal najpomembnejše dosežke na področju javnega zdravja v preteklih petih letih. Skupaj bomo pregledali dosedanje izkušnje, prepoznali prihodnje izzive in ponudili možne poti do boljšega javnega zdravja.

Programski sklopi:

- Izzivi zdravstvenega sistema za prihodnost – ali smo pripravljeni na novo normalnost?
- Priložnosti in izzivi covid-19 – posledice pandemije na družbo in zdravje
- Priložnosti in izzivi covid-19 – obvladovanje epidemije nalezljive bolezni
- Izzivi javnega zdravja v spreminjajočem se svetu
- Okolje in zdravje
- Informacijsko-komunikacijske tehnologije za zdravje

Vabimo vas na predavanja, okrogle mize, delavnice krepite kapacitet, satelitske simpozije ter Skupščino Sekcije za preventivno medicino.

Nekateri vrhunci kongresa:

- **Javno zdravje prihodnosti. Mag. Vesna Kerstin Petrič, Ministrstvo za zdravje**
- **The future of public health: public health institutes fit for the future challenges. Prof. Bettina Borisch, Executive officer World Federation of Public Health Associations, University of Geneva**
- **Globalni izzivi odziva na pandemije v prihodnosti. Prof. dr. Maja Sočan, NIJZ**
- **Primary health care performance measurement: how to make it actionable? Prof. Dionne Kryngos, University Amsterdam**
- **Okrogla miza: Improving cancer screening in Europe and Slovenia: where we are, where we want to go, how we will get there. Moderira: doc. dr. Urška Ivanuš, Onkološki inštitut Ljubljana**

Komentar k zapisom

Isis, maj 2022, št. 5

Marjan Kordaš

Str. 3, Uvodnik, Teh naših 30 let: Takrat je to bil velikanski premik v načinu (zdravniškega) razmišljanja. O pobudi (iniciativi), ki ne izvira več iz politike, temveč iz medicine!!

Str. 8, K naslovnici – 30 let ZZS: Prebral sem tudi izvirni intervju (2001): dvajset let razlik(e). Priporočam tudi kolegicam in kolegom. Je zdaj boljše ali slabše? Odgovor: Materialno boljše, duhovno pa pogubno slabo!

Str. 36, Iz naših krajev: Spet zanimiv intervju. Da, ročne spretnosti spodbujajo intelekt, slednji pa spodbuja ročne spretnosti. Vse, kar človek naredi (ustvari), je lahko vzrok in posledica hkrati. In glasba je vrh ledene gore!

Str. 60, Razvoj Zdravniške zbornice Slovenije – 30 let ZZS: Dober pregled. Pa tudi dobra pobuda za razmislek o vlogi: Je Zdravniška zbornica politiki (v načelu) partner – ali pa le nujen kamen spotike?

Str. 76–77, Zdravniki v prostem času, Pesmi: Ni kaj: dobre pesmi. A dobra sta tudi oba prevoda!

Str. 80, Zdravniki v prostem času, Svetovno prvenstvo v smučanju: Svetovni zgled (slovenski javnosti) o zavesti, da je gibanje eden od temeljev zdravja.

Str. 82, Zavodnik – 30 let ZZS: Zares: »Spremembe so neizogibne in potekajo hitreje kot kdaj koli v zgodovini.« Robotika me ne skrbi, četudi se sprašujem, ali o njej vem dovolj. Problematična pa je t. i. *umetna inteligenca*. Ki po mojem ne more biti bolj inteligentna od njenega stvarnika, človeka, lahko pa je enako pokvarjena.

Slovo: Kolegice in kolegi, s komentiranjem naše revije sem imel več kot štiri leta veselja. A ker se vsaka reč enkrat konča, zdaj to veselje predajam *mladi sili*, naši dr. Barbari Podnar.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med., Ljubljana, marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Še enkrat o devetinsedemdesetletni urološki bolnici

Zlata Remškar

Poročala sem že o brezosebni obravnavi devetinsedemdesetletne urološke bolnice, ki ji po tretji hospitalizaciji v novembru 2021 ni uspelo pridobiti informacije o svojem zdravstvenem stanju. Zavrnjena ji je bila ustna informacija o njeni bolezni in tudi iz odpustnice niso bile razvidne operaterjeve ugotovitve. Pisalo je, da je bil reoperiran recidiv tumorja mehurja ter da bo naknadno prejela informacijo o histoloških ugotovitvah ob operaciji odvzetega tkiva.

Bolnica je čakala na napovedani izvid histologije vse do januarja 2022 in ga ni prejela. V januarju 2022 se je ob poizvedovanju za izvidom histologije izkazalo, da so ob tretji hospitalizaciji

zaznali le arealno spremembo sluznice mehurja, ki so jo elektrokoagulirali. Spremenjene sluznice niso biopsirali ter zato tudi ne bo histološkega izvida. Zaprošila jih je, da ji pošljejo popravljeno odpustnico, kar so naredili.

V februarju 2022 so ji opravili kontrolno cistoskopijo, ki je bila ocenjena, da je brez posebnosti. Napovedali so ji prihodnjo kontrolo pri njih čez eno leto. Bila je zelo razveseljena.

Toda po štirinajstih dneh je prejela dodaten izvid pregleda urina na maligne celice, ki je bil ponovno pozitiven. Kontrolni pregled so zato prestavili na september 2022, ko naj bi prinesla s seboj tudi izvid ultrazvoka trebuha.

Ker se je bolnica slabo počutila in opazala občasno močnejše bolečine v desnem ledvenem predelu, je razmišljala, da bi bilo dobro opraviti ultrazvok mehurja pred septembrskim urološkim pregledom. Svojega zdravnika si ni upala prositi za napotnico in se je odločila za samoplačniško kontrolo ultrazvoka trebuha.

Specialist, ki je opravil samoplačniški ultrazvok, je marca 2022 ugotovil recidiv raka mehurja v področju desnega ureternega ostija in posledično desnostransko hidroureteronefrozo z najverjetneje že nedeljujočo desno ledvico ter svetoval nujen urološki pregled.

Izvajalec ultrazvoka se je na glas čudil, da pri bolnici ob uroloških kontrolah skozi leto 2021 do sedaj in tudi ob zadnji, tretji hospitalizaciji novembra 2021 niso kontrolirali ultrazvoka trebuha.

Še posebej se mu je zdelo nenavadno, da ji niso kontrolirali ultrazvoka trebuha, ker so s CT-urografijo 26. 9. 2020, opravljeno po prvi transuretralni resekciji tumorja

mehurja septembra 2020, ugotovili širši votli sistem desne ledvice z relativno oviro v odtoku na nivoju stene sečnega mehurja. Oktobra 2020 so zato sicer načrtovali kontrolni ultrazvok mehurja, ki pa ni bil opravljen. Odsotnosti kontrolnega izvida ultrazvoka trebuha ni opazil nihče, niti operater, ki je bolnico 13. novembra 2020 reoperiral.

Urologi so bolnico nato od novembra 2020 do februarja 2022 kontrolirali samo s cistoskopijami, brez drugih preiskav, čeprav so ves ta čas ugotavljali prisotnost malignih celic v urinu. Po zadnji cistoskopiji februarja 2022 so jo spet naročili le na kontrolno cistoskopijo čez šest mesecev, na katero naj prinese izvid ultrazvoka trebuha.

Devetinsedemdesetletna bolnica je po samoplačniškem ultrazvoku trebuha seveda zaznala, da njeno stanje ni dobro in da so urologi v času njenega obravnavanja spregledali izvid razvijanja hidroureteronefroze, prvič zaznane že septembra 2020. »Kako je to možno? Kaj ji sledi?« se je vprašala.

Za bolnika je težko, če ugotovi, da ni bil skrbno in strokovno obravnavan, kar ta bolnica nedvomno ni bila.

Kaže, da nihče od urologov in tudi njen izbrani zdravnik ni preverjal bolničnih izvidov za nazaj. Posledice takega vodenja nosi na koncu le bolnica.

Žalostno je, da si bolnica ni upala prositi izbranega zdravnika za napotnico za ultrazvok trebuha, da ne bi bila »sitna«. Seveda si tudi ne bo drznila vprašati svojih urologov, zakaj je niso skrbneje vodili.

Vrnila se bo z napotnico »stopnje nujnosti 1« k urologom, ki so jo do sedaj obravnavali! Kam pa naj gre? Pravzaprav nima alternative.

Verjetno se v vsakdanu premalokrat zavedamo, kako odgovorno je zdravniško delo ter kakšne nepopravljive posledice lahko nosi bolnik, če smo nesistematični, kot smo bili pri opisani bolnici.

Prim. dr. Zlata Remškar,
dr. med., Medvode

Ob rob zapisu prim. prof. dr. Danice Rotar Pavlič, dr. med., v aprilski številki Isis z naslovom Starostnik med ambulanto in elektronsko pošto

Tatjana Leskošek Denišlič

Pregleden in izjemno poveden sestavek izpod peresa zdravnice, ki skrbno, nazorno in empatično opisuje zgodbe, s katerimi se zagotovo ne srečuje le ona v ambulanti družinske medicine zadnji dve leti, ki ju je zaznamoval covid. Zmotil me je le samostalnik »starostnik« v naslovu. Natančno sem prebrala zapisano in se, pohvalno, starostnik v sestavku ne ponovi več, govora je le o starejših, skupaj šestkrat.

Menim, da bi samostalnik starostnik, ki definira starejšo osebo, lahko tudi v naslovu zamenjali s »starejši«. Menda je uradno sprejeta definicija starostnika kot osebe, starejše od 65 let, in po SSKJ je starostnik človek v starosti. Vsi bomo enkrat stari, le dočakati nam mora biti dano. Menim, da bi bil vsem starejšim, tudi meni, ta pridevnik ljubši, saj samostalnik starostnik asociira na negativne sopomenke, ki jih

slišimo ali beremo, pa jih ne bi ponavljala.

In če smo odkriti, kar nekaj mlajših ne obvlada računalnika ali pametnega telefona.

Čestitam za vso pristržno empatijo, ki jo avtorica iskreno izlije v zapisu. Iz srca ji želim še veliko potrpežljivosti in dobre volje pri delu, ki ga opravlja.

Prim. mag. Tatjana Leskošek Denišlič,
dr. dent. med.

Zobozdravstvena oskrba odraslih bolnikov z rakom v področju glave in vratu, zdravljenih z obsevanjem

Jana Krapež, Hojka Kuralt, Marko Kuralt, Aleš Fidler

Rak glave in vratu

V Sloveniji vsako leto zabeležimo več kot 14.000 novih bolnikov z rakom, pojavnost bolezni pa od leta 2000 narašča. Statistična ocena za Slovenijo napoveduje, da bosta do 75. leta starosti vsak drugi moški in vsaka tretja ženska v Sloveniji zbolela za rakom in približno polovica jih bo v času diagnoze mlajša od 65 let (SLORA, 2019). Bolniki z rakom glave in vratu (RGV) predstavljajo približno 4 % vseh bolnikov z rakom in so med najbolj ranljivimi skupinami rakavih bolnikov. Zdravljenje RGV je zapleteno, zdravi se operativno, z radioterapijo, s kemoterapijo ali kombinacijo. Terapije imajo lahko številne in vseživljenjske stranske učinke, ki pomembno vplivajo na splošno zdravje in kakovost življenja. Zlasti bolniki, ki so obsevani, imajo več stranskih učinkov v ustni votlini, ki

imajo tako kratkoročne kot dolgoročne posledice (Jawad et al. 2015)

Stranski učinki zdravljenja

Radioterapija, poleg kirurgije, je osnovni način zdravljenja pri večini bolnikov z RGV. Radioterapija traja 5–7 tednov, bolniki prejmejo 44–70 Gy (Strojan et al. 2021). V Sloveniji se radioterapija izvaja z intenzitetno modulirano radioterapijo (IMRT) na Onkološkem inštitutu v Ljubljani (Strojan et al. 2011). Poleg rakavega tkiva radioterapija lahko uniči tudi zdrava tkiva, kot so žleze slinavke, ustna sluznica in zobje. Več kot 90 % bolnikov ima izkušnje s stranskimi učinki med radioterapijo, kot so: motnje okusa, vnetje ustne sluznice (oralni mukozitis), oteženo odpiranje ust (trizmus), zmanjšano delovanje žlez slinavk s spremenjeno količino in sestavo sline

Levo: Poobsevalni karies šest mesecev po radioterapiji, kar ima za posledico popolno (*) ali delno (#) uničenje zob. Zanimivo, da sta bila dva zoba popolnoma ohranjena. Desno: Titanova osteosintezna plošča za rekonstrukcijo mandibule, ki jo je bilo treba odstraniti zaradi osteoradionekroze kot zapleta poobsevalnega kariesa. (Avtorja fotografij: Jana Krapež, prim. Vojko Didanovič.)

(kserostomija in hiposialija), poobsevalni karies, bolečine, odontogene okužbe in osteoradionekroza (Hancock et al. 2003). Našteti učinki vplivajo na preživetje, zmanjšajo kakovost življenja in poslabšajo psiho-socialni status bolnikov (Kohda et al. 2005).

Poobsevalni karies je pogost stranski učinek radioterapije pri bolnikih z RGV, pojavi se pri 30–40 % bolnikov (Moore et al. 2020). Za poobsevalni karies je značilen izredno hiter potek. Nezdravljen vodi v uničenje zobnih kron in potrebo po ekstrakciji (Moore et al. 2020). Ekstrakcija zoba v obsevani kosti pa lahko v 2,6–44 % privede do osteoradionekroze (ORN) (Villa in Akintoye 2018). ORN je postopna nekroza kosti, ki pri bolnikih povzroča veliko bolečin in težav. Zdravljenje ORN je nepredvidljivo in bistveno poslabša kakovost življenja, uspešnost zdravljenja je nizka in zato je preprečevanje vzroka, torej preprečevanje zobnega kariesa, tako pomembno.

Poobsevalni karies

Etiologija poobsevalnega kariesa še vedno ni docela pojasnjena, njegova klinična slika pa se močno razlikuje od običajnega kariesa. Zdravljenje zato ostaja težavno in pogosto ni predvidljivo. V preteklosti se je etiologija poobsevalnega kariesa pripisovala spremembam v kakovosti in količini slin zaradi poškodb žlez slinavk med radioterapijo (Moore et al. 2020). Pred kratkim pa so se raziskave osredotočile na strukturne spremembe sklenine in dentina (Lieshout and Bots 2014; Fonseca et al. 2020). Zadnje študije potrjujejo, da izpostavljenost sevanju povzroči spremembe v organskih in anorganskih delih zoba, kar poslabša mehanske lastnosti in zmanjša odpornost na mehanske in kemične dejavnike (Lieshout in Bots 2014; Fonseca et al. 2020). Za razliko od kariesa v splošni populaciji je za poobsevalni karies značilno hitro napredovanje in specifična morfologija kariozne lezije

(Palmier et al. 2020). Poleg belih ali rjavih lis na ploskvah zob se pojavi tudi luščenje (delaminacija) sklenine v področju zobnih vratov, vrškov in incizalnih robov in na teh mestih nastanejo kariozne lezije (Palmier et al. 2020). Kasneje se pojavi cirkularni karies, ki vodi do odloma zobne krone. Prejeta doza določa tudi verjetnost nastanka poobsevalnega kariesa. Pri 60 Gy je pod 20 %, pri 65 Gy 20–40 %, pri 70 Gy pa med 25 in 80 % (Moore et al. 2020). Tudi destrukcija/dekoronacija zoba je odvisna od prejete doze; tako je pri prejeti dozi 40–60 Gy razmerje obetov za kariozno destrukcijo približno 3, pri prejeti dozi nad 60 Gy pa že 10 (Walker et al. 2011). Doza, ki jo prejmejo zobje med radioterapijo, je odvisna od mesta in velikosti tumorja, pri radioterapiji raka v orofaringealnem področju pa večje doze praviloma prejmejo kočniki, in sicer spodnji več kot zgornji (Jumeau et al. 2018).

Zobozdravstvena oskrba bolnikov z RGV

Zgoraj opisane spremembe narekujejo prilagojeno zobozdravstveno oskrbo. Namen zobozdravstvene oskrbe bolnikov z RGV je preprečevanje zapletov v ustni votlini po radioterapiji in zagotavljanje dobre kakovosti življenja po končanem zdravljenju (Villa et al. 2018). Zaradi priprave ustne votline na zdravljenje raka se ne sme zakasnit začetak radioterapije pri bolniku, istočasno pa moramo zagotoviti, da bo bolnik imel čim manj težav ali zapletov po koncu zdravljenja.

Zobozdravstveno oskrbo delimo na tri dele – pred, med in po obsevanju.

Pred obsevanjem se zobozdravnik prvič spozna z bolnikom na konziliju kot del interdisciplinarnega tima specialistov. Tu se določi načrt zdravljenja raka in način zobozdravstvene oskrbe. Bolniki imajo ob pregledu narejen rentgenski posnetek zob – ortopantomogram.

Bolnike na konziliju razvrstimo glede na stanje v ustni votlini v tri skupine:

1. bolniki, ki so ob pregledu brez zob,
2. bolniki, ki imajo zobe v tako slabem stanju, da načrtujemo ekstrakcije vseh zob,
3. bolniki, ki potrebujejo zobozdravstveno oskrbo.

Bolnike iz druge skupine obravnava kirurgi, bolnike iz tretje skupine pa v zobozdravniški ambulanti natančno pregledamo. Predstavimo jim stanje v ustni votlini, razložimo prehodne in trajne posledice obsevanja, podučimo jih o pravilni higieni zob in zobnih pripomočkih ter predpišemo recept za fluoridni gel (Elmex gelee 1,25 %), ki vsebuje približno 3-krat več fluora kot običajna zobna pasta. Dobijo tudi izobraževalni letak z osnovnimi informacijami o ustni votlini, ki je prosto dostopen na strani Sekcije za zobne bolezni in endodontijo <http://www.ohranisvojezobe.si/wp-content/uploads/2019/05/onko-zgibanka.pdf>.

Po pregledu in pogovoru jim predstavimo načrt ekstrakcij in zdravljenja preostalih zob. Zaradi že omenjenih stranskih učinkov obsevanja je treba bolniku na razumljiv način razložiti koncept skrajšane zobne vrste (SZV), ki predvideva ekstrakcije vseh kočnikov. Poleg teh je treba ekstrahirati tudi zobe v področju tumorja in njihove antagoniste ter zobe s slabo prognozo. Načrt ekstrakcij je radikalen, ekstrakcije pa morajo biti izvedene najmanj 14 dni pred začetkom obsevanja, da se rane vsaj sluznično zacelijo. Pri načrtu ekstrakcij so možna individualna prilagajanja, vendar ob dogovoru s specialisti v interdisciplinarnem timu in glede na stanje bolnika.

Ob zobozdravniškem pregledu bolniku odstranimo trde in mehke zobne obloge in na zobe naneseemo profesionalni preparat s fluoridi ali drugimi remineralizacijskimi sredstvi. Na začetne kariozne lezije naneseemo srebrov diamin fluorid (SDF), ki je 2- do 3-krat učinkovitejši pri preprečevanju nastanka napredovanja

karioznih lezij (Seifo et al. 2019), njegov stranski učinek pa je črno zabarvanje zob (Mei et al. 2018). Bolnike nato napotimo na načrtovane ekstrakcije zob k oralnemu kirurgu in oskrbimo preostale zobe. Po končani oskrbi se prvi del zobozdravstvene obravnave zaključi, bolnik pa pristopi k zdravljenju RGV. Prvi kontrolni pregled pri zobozdravniku specialistu opravi med obsevanjem (po prejeti polovici zdravljenja), nato še po obsevanju. Bolnik je uvrščen v kategorijo bolnikov s skrajnim tveganjem za karies, zato se držimo priporočil zdravljenja za to ranljivo skupino bolnikov.

Po končanem obsevanju so potrebni kontrolni pregledi pri osebnem zobozdravniku na tri mesece, pri specialistu pa na eno leto. Na kontrolnih pregledih pacientu pregledamo zobe in obzobna tkiva, očistimo trde in mehke zobne obloge, naneseemo remineralizacijsko sredstvo na zobe in po potrebi pozdravimo novonastale patologije.

Razvoj zobozdravstvene oskrbe bolnikov z RGV v Sloveniji

Pot do sedanjega načina zobozdravstvene oskrbe bolnikov z RGV je bila zahtevna in dolgotrajna. Leta 2017 se je na pobudo prim. Vojka Didanoviča, specialista ORL in maksilofacialne kirurgije, zbralo več kot 20 vodilnih specialistov različnih strok, ki se ukvarjajo z zdravljenjem RGV, z več oddelkov Onkološkega inštituta v Ljubljani, Inštituta za fiziologijo Medicinske fakultete v Ljubljani, ORL-klinike, Kliničnega oddelka za maksilofacialno in oralno kirurgijo in več centrov Stomatološke klinike UKC Ljubljana. Prim. Didanovič je izpostavil težavo bolnikov z RGV, pri katerih se razvije ORN, ker bolniki pred začetkom obsevanja niso deležni sistematične zobozdravstvene oskrbe. Ker je poobsevalni karies (in posledično

ORN) preprečljiva bolezen, je bil namen sestanka ugotoviti vzroke, oceniti stanje in najti rešitve za boljšo oskrbo bolnikov z RGV.

Najprej smo izpostavili dejstvo, da so bili bolniki z RGV nazadnje deležni sistematične zobozdravstvene obravnave pred več kot 20 leti s strani doc. dr. Mirele Rode v okviru doktorske disertacije ter nato še prof. dr. Ksenije Cankar s specialistično nalogo »Vpliv hiperbarične oksigenacije pri bolnikih po obsevanju glave in vratu na slino ter prekrvavitev dlesni in zobne pulpe« pod mentorstvom prof. dr. Janje Jan. Zato je vodja Centra za zobne bolezni Stomatološke klinike prof. dr. Aleš Fidler predlagal oblikovanje skupine stomatoloških specialistov iz različnih strok, ki bi skrbeli tako za zdravljenje bolnikov z RGV kot tudi za izobraževanje zdravstvenih delavcev in študentov ter raziskovanje.

V letu 2017 smo začeli s sodelovanjem na onkoloških konzilijih na KO za maksilofacialno in oralno kirurgijo UKC Ljubljana. Vzpostavili smo okvirno zobozdravstveno obravnavo onkološkega bolnika z RGV in jo razdelili na čas pred, med in po obsevanju.

Pomembno težavo je predstavljal tudi neprimeren in neurejen dostop do zobozdravstvenih storitev, ki so potrebne za učinkovito zobozdravstveno oskrbo bolnikov z RGV. Te storitve so predvsem čiščenje trdih in mehkih oblog ter fluoriranje. Tudi remineralizacijsko sredstvo za preventivo kariesa na recept bolniku ni bilo dosegljivo. Z uspešnim sodelovanjem z mag. Željkom Valčičem z Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) nam je uspelo, da imajo od maja 2019 bolniki z RGV dostop do fluoridnega gela (Elmex gelee 1,25 %) na recept, ki bistveno zmanjša možnost nastanka kariesa in s tem ORN. Tudi na področju dostopa do zobozdravstvenih storitev smo z njegovo pomočjo naredili pomembne začetne premike.

Z namenom, da bi dobre prakse iz tujine lahko vpeljali v celoten slovenski prostor, smo spremljali tujo literaturo na tem področju, ki je

pokazala na velike razlike v načinih zobozdravstvene oskrbe bolnikov z RGV v državah po svetu (Lanzós et al. 2015; Bohm et al. 2020). Septembra 2020 smo v zobozdravstveno oskrbo vključili še bolnike z RGV, ki se zdravijo na ORL-kliniki, kjer na onkološkem konziliju pregledajo okoli 250 bolnikov na leto. Bolnike, obravnavane na ORL, pregledamo zobozdravniki na Stomatološki kliniki, ekstrakcije pa izvedejo kirurgi na KO za maksilofacialno in oralno kirurgijo. Podobno oskrbo, kot so je deležni bolniki v Ljubljani, smo želeli omogočiti tudi v severovzhodnem predelu Slovenije. V sredini junija 2021 so prišle kolegice iz ZD Maribor na Stomatološko kliniko, kjer so sodelovale pri pregledih in načrtovanju zobozdravstvene oskrbe onkoloških bolnikov. Skupaj smo predebatirali pripravljene smernice zobozdravstvene oskrbe.

Na podlagi lastnih izkušenj in strokovne literature smo skupaj s specialisti z Onkološkega inštituta, ORL-klinike in KO za maksilofacialno kirurgijo UKC Ljubljana ter zdravniki iz UKC in ZD Maribor pripravili priporočila za zobozdravstveno oskrbo odraslih bolnikov z RGV, zdravljenih z obsevanjem, in jih predstavili na Razširjenem strokovnem kolegiju (RSK) za zobozdravstvo, ki jih je na redni seji 18. 10. 2021 tudi potrdil. Smernice bodo objavljene v junjski številki revije Onkologija.

Junija 2021 smo se sestali tudi s predstavniki ZZZS in jim predstavili problematiko ureditve pravic in plačila zobozdravstvenih storitev za bolnike z RGV, naše predloge glede na priporočila in predvidene stroške. Pripravljen predlog zajema ureditev zobozdravstvenih storitev na vseh treh nivojih in bo omogočil izvedbo priporočil in tako ustrezno oskrbo bolnikov v celotni državi. Novosti pri obračunavanju stopajo v veljavo s 1. junijem 2022.

Področje, ki smo ga tudi morali urediti, pa je izobrazba in znanje zobozdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev o tej temi. Do sedaj smo predavali zobozdravnikom na dveh

simpozijih o zobnih boleznih na Bledu leta 2019 in 2021 ter na seminarju DenSafe v Portorožu, specialistom onkologom na Onkološkem inštitutu v Ljubljani in posebej še specialistom radioterapevtom, medicinskim sestram na internih predavanjih na Stomatološki kliniki, v UKC Ljubljana, na kongresu v Rogaški Slatini. Poleg tega smo v času epidemije covid-19 opravili še spletna predavanja z ORL-kliniko, Onkološkim inštitutom in prav tako spletna predavanja za mariborske kolege v UKC Maribor in ZD Maribor v juniju 2021.

Naš cilj je zagotoviti ustrezno in pravočasno zobozdravstveno obravnavo vseh bolnikov z RGV v Sloveniji, ki bodo obsevani, in tako dolgoročno zmanjšati pojavnost poobsevalnega kariesa ter ostalih stranskih učinkov obsevanja ustne votline. Samo tako lahko bolnikom z RGV zagotovimo fizično in psihično povrnitev zdravja ter kakovostno življenje. Načela obravnave se precej razlikujejo od običajne obravnave, zato bomo v okviru Sekcije za zobne bolezni in endodontijo Slovenskega zdravniškega društva 7. 5. 2022 organizirali celodnevni seminar na ZZS, na katerem bomo podrobno predstavili

priporočila in oskrbo bolnikov na primarni, sekundarni in terciarni zdravstveni ravni.

Viri

1. H. Jawad, N.A. Hodson, P.J. Nixon, A review of dental treatment of head and neck cancer patients, before, during and after radiotherapy: Part 1, Br. Dent. J. 218 (2015) 65–68. <https://doi.org/10.1038/sj.bdj.2015.28>.
2. P.J. Hancock, J.B. Epstein, G.R. Sadler, Oral and dental management related to radiation therapy for head and neck cancer., J. Can. Dent. Assoc. 69 (2003) 585–590.
3. A.M. Kielbassa, W. Hinkelbein, E. Hellwig, H. Meyer-Lückel, Radiation-related damage to dentition, Lancet Oncol. 7 (2006) 326–335. [https://doi.org/10.1016/S1470-2045\(06\)70658-1](https://doi.org/10.1016/S1470-2045(06)70658-1).
4. H.Y. Sroussi, J.B. Epstein, R.J. Bensadoun, D.P. Saunders, R. V. Lalla, C.A. Migliorati, N. Heavilin, Z.S. Zumsteg, Common oral complications of head and neck cancer radiation therapy: mucositis, infections, saliva change, fibrosis, sensory dysfunctions, dental caries, periodontal disease, and osteoradionecrosis, Cancer Med. 6 (2017) 2918–2931. <https://doi.org/10.1002/cam4.1221>.
5. C. Moore, C. McLister, C. Cardwell, C. O'Neill, M. Donnelly, G. McKenna, Dental caries following radiotherapy for head and neck cancer: A systematic review, Oral Oncol. 100 (2020) 104484. <https://doi.org/10.1016/j.oraloncology.2019.104484>.
6. J. Deng, L. Jackson, J.B. Epstein, C.A. Migliorati, B.A. Murphy, Dental demineralization and caries in patients with head

and neck cancer, Oral Oncol. 51 (2015) 824–831. <https://doi.org/10.1016/j.oraloncology.2015.06.009>.

7. N. Beech, S. Robinson, S. Porceddu, M. Batstone, Dental management of patients irradiated for head and neck cancer, Aust. Dent. J. 59 (2014) 20–28. <https://doi.org/10.1111/adj.12134>.
8. J. Deng, L. Jackson, J.B. Epstein, C.A. Migliorati, B.A. Murphy, Dental demineralization and caries in patients with head and neck cancer, Oral Oncol. 51 (2015) 824–831. <https://doi.org/10.1016/j.oraloncology.2015.06.009>.
9. S.R. de Barros da Cunha, F.P. Fonseca, P.A.M.M. Ramos, C.M.K. Haddad, E.R. Fregnani, A.C.C. Aranha, Effects of different radiation doses on the microhardness, superficial morphology, and mineral components of human enamel, Arch. Oral Biol. 80 (2017) 130–135. <https://doi.org/10.1016/j.archoralbio.2017.04.007>.

Jana Krapež, dr. dent. med., Center za zobne bolezni, Stomatološka klinika UKC Ljubljana

Hojka Kuralt, dr. dent. med., Center za zobne bolezni, Stomatološka klinika UKC Ljubljana

Marko Kuralt, dr. dent. med., Center za zobne bolezni, Stomatološka klinika UKC Ljubljana

Prof. dr. Aleš Fidler, dr. dent. med., Center za zobne bolezni, Stomatološka klinika UKC Ljubljana, Katedra za zobne bolezni in normalno morfolologijo zobnega organa, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani, ales.fidler@mf.uni-lj.si

mList

Navodila za uporabo mobilne aplikacije mlist

Mobilna aplikacija »mList ZZS«

Obveščamo vas, da je na voljo mobilna aplikacija »mList ZZS«, ki je namenjena specializantom in neposrednim mentorjem.

Mobilna aplikacija omogoča specializantom dostopnejše in hitrejše vpisovanje novih posegov ter obravnave, ki jih morajo opraviti med svojim usposabljanjem, neposrednim mentorjem pa dostopnejše in hitrejše potrjevanje (zavrnitev) posegov ter obravnave.

Aplikacijo »mList ZZS« si naložite preko trgovine Google Play ali AppStore (odvisno od

operacijskega sistema vašega telefona).

Vanjo se vpišete z enakimi podatki, kot jih uporabljate za vpis v spletno aplikacijo »eList«.

Podatki v mobilni aplikaciji »mList ZZS« in spletni aplikaciji »eList« so sinhronizirani.

Podrobnejša navodila za uporabo mobilne aplikacije »mList ZZS« se nahajajo na <https://www.zdravniskazbornica.si/mlist>.

Za morebitno pomoč pri uporabi aplikacije se obrnite na podpora@zds-mcs.si.

Kongres EBCOG 2021 v Atenah

Andrej Cokan, Jure Klanjšček

Med 2. in 4. septembrom 2021 je v organizaciji EBCOG (European Board and College of Obstetrics and Gynaecology) v Atenah potekal 27. evropski kongres iz porodništva in ginekologije (European Congress of Obstetrics and Gynaecology). Po dolgem premoru zaradi epidemije covid-19 in spremembe lokacije (prvotno naj bi kongres organizirali v Bergnu na Norveškem) je bil to eden prvih kongresov iz porodništva in ginekologije, ki smo se ga lahko udeležili v živo. Kongres je namreč potekal v hibridni obliki.

EBCOG si kot evropska krovna organizacija prizadeva izboljšati zdravje mater in novorojenčkov tako, da z izobraževanjem in usposabljanjem spodbuja najvišje možne standarde oskrbe. Mejnik tega izobraževalnega programa je evropski kongres, ki je organiziran vsaki dve leti in se ga udeležujejo porodničarji in ginekologi z vsega sveta. Znanstveni program je tako vključeval številna visokokakovostna predavanja s področja perinatologije, oskrbe novorojenčka, splošne ginekologije in uroginekologije, reproduktivne medicine in ginekološke endokrinologije ter ginekološke onkologije in je bil namenjen, da pritegne poslušalce različnih ciljnih skupin: specialiste in specializante ginekologije in porodništva ter pripravnike, babice in študente. Poleg tega je namen kongresa tudi spodbujanje sodelovanja med specializanti, kar je bilo mogoče na izmenjavi ENTOG (European Network of Trainees in Obstetrics and Gynaecology), ki je potekala v tednu pred kongresom v več lokalnih bolnišnicah, prav tako pa so specializanti imeli tudi ločena predavanja na kongresu.

Kongres je prvič potekal v hibridni obliki, in sicer vzporedno v petih dvoranah. Udeležilo se ga je 647 slušateljcev iz 19 držav (Avstrija, Belgija, Švica, Češka, Nemčija, Francija, Grčija, Hongkong, Irska, Italija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovenija, Turčija, Velika Britanija, Združene države Amerike, Kanada in Ukrajina), odlična predavanja pa so pripravili 104 predavatelji. Za nemojen potek srečanja je skrbelo 30 tehnikov, predstavljenih je bilo 378 izvečkov, poslušali pa smo lahko 44 vzporednih sklopov predavanj, šest osrednjih predavanj in 13 interaktivnih tečajev vsebin.

Udeleženci iz Slovenije smo bili tokrat nekoliko manj številni kot na prejšnjih dveh kongresih EBCOG (v Parizu 2018 in Torinu 2016), kar je najverjetneje povezano tudi z epidemijo covid-19, kljub temu tudi ta kongres ni minil brez pomembnega aktivnega prispevka slovenskih ginekologov in porodničarjev. Profesorica Živa Novak Antolič je vodila *on-line* delavnico o preprečevanju izgorelosti »How to prevent burnout in health care professionals«, Jure Klanjšček iz SB Nova Gorica je bil član organizacijskega odbora kongresa in somoderator pri dveh sklopih, Andrej Cokan iz UKC Maribor pa je predstavil poster z naslovom »Case of Stevens-Johnson syndrome caused by ondansetron administered by elastomeric pump in the late-stage ovarian cancer patient« (1). Aktivno udeležbo na kongresu so imele tudi tri specializantke iz UKC Ljubljana. Tina Kek je predstavila poster »Pregnancy outcomes and glycemic control in women with type 1 diabetes« (2), Vita Andreja Mesarič poster »Usage of low dosage Aspirin to prevent preeclampsia - Slovenian data« (3), Staša Mudrovčič pa je predstavila primer z naslovom

»Cervical endometriosis complicating pregnancy with massive hemorrhage« (4). Zadnji dve sta bili tudi udeleženci izmenjave ENTOG.

Kongres je minil v čudovitem vzdušju in še enkrat dokazal, da je EBCOG vodilna in krovna organizacija na področju ginekologije in porodništva, ki z evropskim izpitom postavlja tudi standarde v izobraževanju specializantov. Več o izpitu lahko izveste na povezavi <https://ebcog.eu/exam/>, upava pa tudi, da se v čim večjem številu udeležimo naslednjega kongresa, ki bo v Krakovu od 18. do 20. maja 2023 (<https://ebcog.eu/congress/>).

Viri

1. Cokan A, Gavrić Lovrec V, Takač I. A Case of Stevens-Johnson Syndrome in Recurrent Late-Stage Ovarian Cancer Patient after Management of Chronic Pain with Elastomeric Pump. *Current Oncology*. 2021; 28(4):2928-2932.
2. Kek T, Steblovnik L, Bržan Šimenc G. Pregnancy outcomes and glycemic control in women with type 1 diabetes. *Prispevek: 27. EBCOG kongres; 2021 Sep 2-4; Atene, Grčija*
3. Mesarič V, Fabjan Vodusek V. Usage of low dosage Aspirin to prevent preeclampsia - Slovenian data. *Prispevek: 27. EBCOG kongres; 2021 Sep 2-4; Atene, Grčija*
4. Mudrovčič S, Ban Frangež H. Case report - Cervical endometriosis complicating pregnancy with massive hemorrhage. *Prispevek: 27. EBCOG kongres; 2021 Sep 2-4; Atene, Grčija*

Asist. Andrej Cokan, dr. med., Klinika za ginekologijo in perinatologijo, Oddelek za ginekološko onkologijo in onkologijo dojk, UKC Maribor, cokan.andrej@gmail.com

Jure Klanjšček, dr. med., Oddelek za ginekologijo in porodništvo, SB »Dr. Franca Derganca« Nova Gorica, jure.klanjscek@gmail.com

Kaj nam je korona razkrila in česa nas je naučila

12. Hipokratovo srečanje v Celju

Janez Dolinar

Združenje slovenskih katoliških zdravnikov je v sodelovanju z Domom sv. Jožef v Celju 5. marca 2022 organiziralo tradicionalno, že 12. Hipokratovo srečanje. Tokrat je bila tema še kako aktualna, čeprav jo je v medijih že popolnoma zasenčila vojna v Ukrajini.

V uvodnem nagovoru je moderatorka okrogle mize, mag. **Alenka Höfferle Felc**, na kratko osvetlila zdravstveno krizo, ki nas je v obliki epidemije koronavirusa prizadela v zadnjih dveh letih, ter na goste naslovila vprašanje, ki je podano že v naslovu: *Kaj nam je korona razkrila?*

Dramski igralec **Gregor Čušin** je v svojem značilnem duhovitem slogu hitro sprostil občinstvo ter izrazil skrb, da smo Slovenci žal narod brez pravega smisla za humor, da se ne znamo šaliti na svoj račun in da je »korona« to še poslabšala. Epidemija je resna stiska, ki je kulturo in gledališče težko prizadela in praktično ugasnila inovativnost; gledališke hiše oz. institucije so brez idej v pokoron-skem času, brez prave želje po spremembah, čakajo vrnitev starih časov, ki jih zagotovo ne bo.

Infektolog intenzivist prof. dr. **Matjaž Jereb** je poudaril, da je epidemija obrnila zasebno in javno življenje na glavo. Ukrepi, ki so bili do nedavnega nepredstavljeni, so bili učinkoviti in so preprečili mnogo smrti. Tudi pri zdravljenju covida-19 smo bili glede na sosednje države zelo uspešni, tako pri intenzivnem zdravljenju kot pri preprečevanju težjih potekov bolezni. Huda preizkušnja v začetku marca 2020, ko ni bilo dovolj opreme za oskrbo pacientov, se je z drugačno organizacijo, s prestrukturir-

anjem rešila. Praktično vsi pacienti so dobili oskrbo; dovolj je bilo opreme, zdravil, prostora. Opozoril je še na razočaranje zdravstvenega osebja, ker je bilo v javnosti toliko pomislekov, neracionalnosti in zavračanja stroke, tudi za ceno zdravja in življenja.

Pater **Jurij Štravs**, kapucin, se bo epidemije gotovo za vedno spominjal. Kot duhovnik je pomagal na covid oddelkih, kjer je bilo veliko stisk bolnikov, bolnišničnega osebja, kar ga je močno prevzelo in prizadelo. Čutil je veliko Božje prisotnosti in blagoslova. Skozi iskrene pogovore je s pacienti in z osebjem spletel posebne vezi, podaril obilo rožnih vencev, križcev in podobic. Veliko je bilo iskrenih pogovorov, brez zavor, ko so se ljudje predali v Božje roke.

V času epidemije se je izjemno povečalo število pacientov z duševnimi težavami. Psihiatrinja prof. dr. **Mojca Zvezdana Dernovšek** je tokrat prvič v karieri zaznala, da epidemija zadene praktično vsakega človeka. Tokrat ni šlo le za ožjo skupino ljudi, ampak za vse. Človek se v stiski učinkovito bojuje s humorjem, z altruizmom in s sublimacijo. Veliko je bilo težav z ločevanjem konstruktivne kritike in napada, s pomanjkanjem prevzemanja odgovornosti in hkrati zmožnosti podati opravičilo. Zanimivo je bilo, da so se že obstoječi pacienti z duševnimi motnjami presenetljivo dobro odzvali na epidemijo, pojavilo pa se je veliko ljudi z novimi duševnimi težavami.

Pravni vidik epidemije je podal vrhovni sodnik **Jan Zobec**. Epidemija koronavirusa je precej razgalila stopnjo ponotranjenosti prava, torej koliko smo ljudje kot posamezniki sposobni ravnati v skladu s pravom. Hkrati se je razgalila arbitrarnost na Ustavnem sodišču (US), ki žal ni upoštevalo, da je razumnost ukrepa ključna pri sprejemanju zakonov oz. odlokov v času krize, npr. epidemije. Odločitve so kazale jasno politično

agendo, ne pa resne skrbi za dobrobit ljudi in za pravo. US je žal v času epidemije napravilo precej ugleda, ki si ga je ustvarilo v zgodovini.

Moralni teolog prof. dr. **Roman Globokar** je menil, da je epidemija tudi pozitivno vplivala na ljudi, saj jih je vzpodbudila k razmišljanju, kaj je zares pomembno – kako pomembna je družina, kako lepo je hoditi v službo, šolo ... Hkrati je razkrila veliko krizo avtoritet na ravni države, cerkve, kot tudi stroke; po drugi strani pa se verjame karizmatičnim avtoritetam, vplivnežem, ki nimajo zveze z realnostjo. Vseeno je veliko ljudi prišlo do spoznanja, da je vera zanje pomembna, da je družina zanje ključna, da potrebujejo prijatelje in da so vse to osnove družbe. Vsi smo na isti barki, zato je pomembno, da razmišljamo globalno, delujemo pa lokalno.

Pogled logoterapevta na epidemijo je podal prof. dr. **Sebastjan Kristovič**, ki je poleg pozitivnih vidikov izpostavil problematiko družabnega življenja, medosebnih odnosov, zasvojenosti in življenja pred zasloni. Ko smo morali nenadoma ostati doma, je to mnogim povzročilo notranjo stisko, saj niso bili vajeni toliko časa preživeti s svojimi najdražjimi. Da so potešili svoje zasvojenke navade, so mnogi iskali alternativna druženja. Razgalilo se je precej doslej prikrita družinskega nasilja, osebnih stisk, anksioznosti in depresij. Pri mladih je še več škode kot sama epidemija naredila zaslonska tehnologija, ki je postala njihov celodnevni partner. Z zasloni in družbenimi omrežji je zasvojenih ogromno otrok in mladostnikov. Po raziskavah sodeč povprečen najstnik na dan preživi okrog 11 ur pred različnimi zasloni (okrog 6–7 ur samo na telefonu) – na letni ravni je to okrog 6 mesecev. Permisivna vzgoja je naredila podlago, kar je epidemija samo intenzivirala in posredno sprožila večje težave v družbi, kjer so manj-

kale pozitivne in ustvarjalne vsebine ter različne aktivnosti v smeri opolno-močenja ljudi.

V zadnjih dveh letih je bilo v medijih veliko očitkov o neprimernem soočanju s krizo. V družbi se je zgodil moralno-etični zlom in iskanje krivca za vse težave. A primerjava z drugimi državami kaže, da smo po ukrepih primerljivi z njimi, pri lajšanju krize nemalokrat celo boljši. Tako so v nadaljevanju gostje odgovarjali na vprašanje, kaj je globlji vzrok za tako stanje v družbi.

Po besedah gospe Dernovšek ni potrebno deljenje na eno in drugo skrajnost, saj sta očitno obe v veliki stiski. Veliko preteklih travm nismo pravočasno razrešili in namesto da bi se oddaljili od njih, jih ponavljamo. Kristovič je poudaril, da se v krizni situaciji ljudje odzivamo zelo različno. Medtem ko eni postanejo izjemno konstruktivni, proaktivni, drugi pokažejo svojo temno plat in so razdiralni, celo nevarni. Velik problem je predstavljalo dajanje pozornosti napačnim stvarim, nasprotnikom ukrepov in s tem (ne)hoteno usmerjanje razmišljanja. Mediji so tako zgradili temelje razcepljenosti, pri čemer je v ozadju predvsem boj za moč in oblast. Breme razlaganja in iskanja mostov je padlo na že tako preobremenjene zdravnike in politike.

Jereb se je z navedenim strinjal in dodal, da je zdravstvena stroka v reševanje življenj in izobraževanje ljudi ter sprotno prilagajanje razmeram ob širjenju epidemije vložila nešteto ur, energije in živcev. Kljub velikemu prizadevanju so bili zdravstveni delavci čedalje bolj deležni zavračanja in žaljenja. Pater Štravs je opozoril, da smo ljudje bitja z napakami; lahko se sami odločamo, se osredotočamo na slabe stvari, na zamere ali pogledamo na pozitivno plat, na dobre stvari, ki se dogajajo. V slovenskem narodu je še veliko odprtih, nezaceljenih ran, ki ob novih izzivih še bolj bolijo. Kljub krizam in preizkušnjam, ko se zamajajo temelji, si človek želi ostati to, kar je. Tudi pravo po besedah Zobca ni razrešilo preteklih stranpoti in dokončalo moralne tranzicije iz totalitarnega sistema, kar se med drugim kaže v zadnji odločitvi Ustavnega sodišča o Kočevskem procesu. Brezbrižnost, vseenost, individualizem so se pokazali v času epidemije. Vse se začne doma, v šoli in na koncu tudi v medijih, kjer je odločitev, komu dati besedo, ključna. Trpljenje nas bo izčistilo.

Slovenci praktično ne poznamo šal na svoj račun, kar pomeni, da sami sebe jemljemo zelo resno, je dodal Čušin. In tako se neresno spopadamo z okolico. Ko nismo imeli države, smo

vedno komu pripadali, bili pod nekom ... in ne znamo delati s svojo državo. Avtoriteti in oblasti se upiramo, ker imamo to že skoraj v genih. Več pomeni potrditev v gostilni kot pa resno strokovno mnenje. Ker ni ljubezni do sebe, ni prave domišljije, ni humorja in ni sproščenosti. Humor je ljubezen in je zdrav odnos do sebe, do sveta, je odlično zdravilo. Čas celi rane, a pri nas je čas poškodovan. Globokar je izpostavil ranjenost, krhkost, kar lahko spodbuja nasilje. Lahko pa nas odpira v odnos z drugim, saj se zavedamo svoje nepopolnosti in zgolj v odnosu z drugim lahko premagamo izzive. Ne smemo pozabiti, da nas različnost ne ogroža, temveč bogati, saj ob priznavanju in sprejemanju drugačnosti ustvarjamo skupni prostor za vse in ne poglobljamo napetosti in razkola v družbi. Treba si je prizadevati za oblikovanje skupnih vrednot v določeni družbi, če ne želimo, da se bo družba čedalje bolj polarizirala in radikalizirala.

Ob koncu so se sogovorniki strinjali, da epidemija ne bo prinesla velikih sprememb v družbi. Več pozitivnega je prinesla posameznikom, ki so se iz težkih preizkušenj naučili marsikaj novega. Marsikdo je na novo ovrednotil, kaj je v življenju res pomembno. Pokazalo se je tudi, da je medicinska stroka ohranila kritičnost do strokovnih informacij in hkrati poskrbela za visok nivo zaupanja in medsebojnega sodelovanja. V družinah in družbi so se pokazale številne razpoke, ki so bile do sedaj prekrite z visokim tempom življenja in številnimi obveznostmi. Kljub vsemu je epidemija prinesla tudi veliko solidarnosti, pomoči, inovativnih rešitev in predvsem možnost, da se ne vračamo v star način življenja, temveč da z izkušnjo epidemije uporabimo našo različnost, pluralnost za skupno sprejemanje in sodelovanje, najprej na ravni družine, manjše skupnosti in na koncu na ravni naroda, države.

Janez Dolinar, dr. med., Združenje slovenskih katoliških zdravnikov, katoliski.zdravniki@rkc.si

Zbornična izobraževanja za zdravnike in zobozdravnike

Razvoj tima

delavnica: 4. maj, 16.00–20.00 – Kako komuniciramo s pasivnimi sodelavci, Zoom

Ali so okoli vas sodelavci (ali družinski člani ali prijatelji), ki so pogosto pasivni, celo v vlogi »žrtve« in vam poberejo veliko časa in energije, ko jih bodrite, jim pomagata, opravljata delo namesto njih? Ali se vam zdi, da se vrtite v začaranem krogu, ker se dinamika odnosa ne spremeni na bolje? Na delavnici bomo trenirali, kako lahko pomagamo pasivnim sodelavcem na način, da jih bomo usmerili na pot pridobivanja njihove moči in bomo hkrati postavili jasne meje, da bomo poskrbeli zase.

delavnica: 1. junij, 16.00–20.00 – Ne rešuj te jim problemov, Zoom

Ali se pogosto znajdete v vlogi »rešitelja« in drugim rešujete težave? Če ste se odločili, da si osvobodite »ramena« in si nanje nalagate le svoje izzive, je to delavnica za vas. Ogleдали si bomo, katere korake lahko naredimo, da izstopimo iz vloge »rešitelja« in postavimo jasne meje v svojih odnosih.

Izvajalka: Metka Komar, univ. dipl. ekon.

Komuniciranje v digitalnem svetu – Delavnica o odnosih z javnostmi

delavnica: 17. maj, 16.30–19.45, Domus Medica

Digitalizacija in razvoj družbenih omrežij sta precej podrla vzorce, ki so se v komuniciranju vzpostavljali in uveljavljali skozi desetletja oziroma stoletja. Z množično uporabo pametnih telefonov je postal vsakdo svoj medij, lažne novice pogosto presegajo domet informacij, ki se širijo preko uradnih kanalov in tradicionalnih medijev. Kako v letu 2022 o svoji dejavnosti pravilno informirati javnost, svoje zaposlene in svoje okolje? Spoznali bomo medijski svet v letu 2022, osnove uporabe družbenih omrežij, interno komuniciranje ter se preverili pri načrtovanju izjav za medije in njihovi izpeljavi pred kamero.

Izvajalca: Andreja Basle, univ. dipl. nov., in Jure Brankovič, univ. dipl. zgod. in nov.

Krizno komuniciranje – Obravnava težavnih strank

delavnica: 19. maj, 14.00–16.15, Domus Medica

Cilj delavnice je slušatelj čim bolj opolnomočiti za odzivanje pri obravnavi težavnih strank. Dotaknemo se prve ravni: kako umiriti sebe, prevzeti nadzor nad lastnim odzivom in se s komunikacijskimi tehnikami čim bolj opolnomočiti za umiritev situacije. Delavnica je zasnovana v okviru šestih sklopov, ki trajajo po 20 minut in so vsebinsko zaokroženi, pa vendar predstavljajo celoto.

Vsebina prve delavnice: Opredelitev težavnih sogovornikov znotraj stresne krizne situacije s poudarkom na umetnosti odzivanja: načini obvladovanja lastne vibracije (čustev), pomen kalibriranja, vloga različnih zornih kotov in razumevanje pomena stika.

Izvajalka: Biserka Povše Tašić, univ. dipl. nov.

Delavnica za specializante

delavnica: 11. maj, 15.30–18.10, Domus Medica

Na delavnici za specializante bodo predstavljene pravice, obveznosti in odgovornosti specializanta, delovnopravne dileme specializantov in delovanje E-lista. Izvedeli boste, kako opraviti specializacijo in ne izgoreti.

Organizator: Zdravniška zbornica Slovenije

Delavnica učinkovite vadbe

delavnica: 3. junij, 14.00–20.00, Domus Medica

Na delavnici se boste naučili enostavnih veščin in tehnik za prepoznavo neustreznih gibalnih vzorcev ter tehnik preproste vadbe in usmerjenega dihanja, ki so ključne za ohranjanje zdravega gibanja in obvladovanja telesa.

Izvajalki: dr. Maja Frangež, dr. med., specialistka fizikalne in rehabilitacijske medicine, in Maja Marija Potočnik, dipl. fiziot.

Seminar iz nujnih stanj v psihiatriji

seminar: 14. junij, 8.30–13.00, Domus Medica

Seminar je prednostno namenjen zdravnikom sekundarijem, ki opravljajo obvezni del sekundariata, udeležijo pa se ga lahko tudi ostali člani zbornice. Udeleženci seminarja bodo spoznali urgentna psihiatrična stanja in poti obravnave.

Izvajalec: Marko Saje, dr. med., specialist psihiatrije

Informacijska točka

Prijave in programi: www.domusmedica.si

Pregled in urejanje prijav: www.zdravniskazbornica.si (vstop v osebni profil preko »Prijava«, zavihek »Moje prijave«). **Potrdilo o izobraževanju** bo na voljo v nekaj dneh po dogodku v vašem osebnem profilu (v zavihku »Moje prijave« v rubriki »Arhiv«).

Dodatne informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si

MAJ 2022

1. 5.–30. 10. • TIMSKA OBRAVNAVA NAJPOGOSTEJŠIH KLINIČNIH IZZIVOV PRI BOLNIKI S HEMOFILIJO A/B

kraj: spletna in mobilna aplikacija register zdravil – multimedijška izobraževalna vsebina	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 2
vsebina: V izobraževanju predstavljamo in razrešujemo najpogostejša vprašanja kolegov ter poudarke v zvezi s celostnim vodenjem bolnikov s hemofilijo na različnih ravneh zdravstvene oskrbe.	organizator: Modra jagoda, spletno oblikovanje in razvoj mobilnih aplikacij d.o.o.	prijave, informacije: informacije: Mediatyly podpora, T: 030 710 976, E: support@mediatelly.co , W: https://mediatelly.co/si/cme	

3. 5.–30. 6. • ZDRAVLJENJE KRONIČNE LEDVIČNE BOLEZNI: BODIMO POZORNI NA KLB IN UKREPAJMO

kraj: on-line	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: spletni seminar	organizator: Izstop d.o.o., Ljubljana	prijave, informacije: Primož Klun, T: 040 980 703, E: info@kardioposvet.si , W: www.ekongres.kardioposvet.si	

4. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA – KAKO KOMUNICIRAMO S PASIVNIMI SODELAVCI

kraj: Zoom	št. udeležencev: 25	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 21 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjaviti v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 4
vsebina: Ali so okoli vas sodelavci (ali družinski člani ali prijatelji), ki so pogosto pasivni, celo v vlogi »žrtve« in vam poberejo veliko časa in energije, ko jih bodrite, jim pomagata, opravljata delo namesto njih? Ali se vam zdi, da se vrtite v začaranem krogu, ker se dinamika odnosa ne spremeni na bolje? Na delavnici bomo trenirali, kako lahko pomagamo pasivnim sodelavcem na način, da jih bomo usmerili na pot pridobivanja njihove moči in bomo hkrati postavili jasne meje, da bomo poskrbeli zase.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si

4. ob 17.00 • OBRAVNAVA IN KLINIČNA POT BOLNIKOV Z RAKOM JETER

kraj: spletno predavanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Spletni seminar: sodelujoči bodo opisali klinično pot bolnika z rakom jeter, od suma v ambulantni družinske medicine, zgodnje diagnostike, do zdravljenja in spremljanja bolnika na različnih ravneh zdravstvenega sistema. Stekel bo pogovor o tem, kje so izzivi in kako jih rešujemo, da bi bila pot čim bolj jasna, oskrba pravočasna, komunikacija med različnimi specialisti pa odprta in v korist bolnika		organizator: Časnik Finance, d.o.o., Medicina danes	prijave, informacije: Alenka Sušnik, T: 051 681 142, E: alenka.susnik@finance.si , W: https://www.medicina-danes.si/

7. ob 9.00 • ZOBOZDRAVSTVENA OBRAVNAVA BOLNIKA Z RAKOM GLAVE IN VRATU

kraj: LJUBLJANA	št. udeležencev: 200	kotizacija: zobozdravniki, zdravniki, specializanti 180 EUR, stažisti, sekundariji, ustni higieniki 80 EUR, medicinske sestre, asistentke 50 EUR (DDV vključen)	k. točke: v postopku
vsebina: Po večletnem delu smo skupaj s kolegi različnih medicinskih strok ter zdravstvene nege in oskrbe pripravili »Priporočila za zobozdravstveno obravnavo bolnika z rakom glave in vratu«. Predstavljen bo širši, interdisciplinarni pogled na tematiko, od diagnostike na sekundarnem in terciarnem nivoju do oskrbe in nege na primarnem nivoju, zato je seminar namenjen splošnim zobozdravnikom, zobozdravnikom specialistom ter zobozdravstvenim sestram in ustnim higienikom. Zanimiv je tudi za zdravnike, ki se ukvarjajo z diagnostiko in zdravljenjem raka v področju glave in vratu. Priporočila bodo pojasnjena s številnimi kliničnimi primeri, na katerih bodo razloženi način načrtovanja in izvedbe obravnave in nadaljnja oskrba pri osebnih zobozdravnikih.		organizator: Sekcija za zobne bolezni in endodontijo SZD	prijave, informacije: prof. dr. Aleš Fidler, E: ales.fidler@gmail.com

9.–10. ob 9.00 • OSKRBA POŠKODOVANCA 2

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 8	kotizacija: 600 EUR	k. točke: 12
vsebina: Izobraževanje je namenjeno zdravnikom, medicinskim sestram, celotnim zdravstvenim timom, študentom medicine in zdravstvene nege, s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in učinkovitosti zaposlenih.		organizator: ZD Ljubljana	prijave, informacije: Anja Požnenel Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si

11. ob 15.30 • DELAVNICA ZA SPECIALIZANTE

kraj: Zoom	št. udeležencev: 25	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 2,5
vsebina: Na delavnici za specializante vam bomo predstavili pravice, obveznosti in odgovornosti specializanta, delovnopravne dileme specializantov, delovanje E-lista ter kako opraviti specializacijo in ne izgoreti.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zds-mcs.si

11. ob 15.00 • GENETSKA OSNOVA ANAFILAKSIJE

kraj: LJUBLJANA, Hotel Mons	št. udeležencev: 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 4
vsebina: Izobraževanje je namenjeno imunologom, dermatologom, alergologom, zdravnikom družinske medicine.		organizator: Alergološka in imunološka sekcija SZD, prof. Mitja Košnik, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: irena.dolhar@siol.net , informacije: prof. Mitja Košnik, dr. med., E: mitja.kosnik@klinika-golnik.si

11.–14. • CARDIAC CT and MR hands-on course 2022

kraj: BLEED, Hotel Astoria, Prešernova 44	št. udeležencev: 40	kotizacija: 350 EUR/600 EUR	k. točke: 26
vsebina: Tečaj računalniške tomografije srca (CT) in magnetne resonance srca (MR) je namenjen kardiologom, radiologom, specialistom interne medicine in specializantom omenjenih strok, zlasti tistim, ki se ukvarjajo s slikovno diagnostiko srčno-žilnih bolezni. Cilj tečaja je spoznavanje z osnovami CT in MR srca. Prva dva dneva sta namenjena CT srca, tretji in četrti dan pa magnetni resonanci. Udeleženci se lahko udeležijo celotnega tečaja ali zgolj posameznega dela programa. Poleg predavanj bodo organizirane tudi delavnice s kliničnimi primeri in vaje v parih na delovnih postajah.		organizator: Združenje kardiologov Slovenije, Delovna skupina za slikovne preiskave v kardiologiji	prijave, informacije: Saša Radelj, T: 01 434 21 00, E: sasa.radelj@sicardio.org , W: www.sicardio.org

12. ob 13.00 • 5. SIMPOZIJ ETIKA V MEDICINI

kraj: spletno okolje Webex	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 6
vsebina: Simpozij je namenjen zdravnikom specialistom in specializantom vseh strok ter medicinskim sestram. Vabljeni so tudi študentje medicine, zdravniki sekundariji, zdravstveni delavci ter seveda vsi ostali, ki se srečujejo z etičnimi vprašanji v medicini.		organizator: UKC Ljubljana	prijave, informacije: Bojan Veberič, T: 01 522 37 53, E: bojan.veberic@kclj.si , W: www.medicinskaetika.si

12.–13. ob 8.45 • OSNOVE KLINIČNE ALERGOLOGIJE IN ASTME

kraj: KRANJSKA GORA, Ramada Resort hotel	št. udeležencev: 20	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: Predavanja, delavnice: Zdravljenje in dg. postopki alergijskih, imunskih bolezni in astme. Namenjeno pulmologom, internistom, specialistom in specializantom splošne/družinske medicine.		organizator: Alergološka in imunološka sekcija SZD, prof. Mitja Košnik, dr. med.	prijave, informacije: prijave: W: http://www.szd.si/osnove-klinicne-alergologije-in-astme/ , informacije: prof. Mitja Košnik, dr. med., E: mitja.kosnik@klinika-golnik.si , Irena Dolhar, E: irena.dolhar@siol.net

13. ob 9.00 • 10. KOGNITIVNI DAN: AKTUALNI MEJNIKI PRI OBRAVNAVI BOLNIKOV S KOGNITIVNIMI MOTNJAMI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 200	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: Konferenca je posvečena novostim pri obravnavi bolnikov s kognitivnimi motnjami. Vsako leto se srečanja udeleži okoli 160 udeležencev iz različnih strok (specialisti in specializanti nevrologije, psihiatrije, klinične psihologije, zdravniki družinske medicine in drugi sodelavci multidisciplinarnega tima strokovnjakov, ki se ukvarjajo z bolniki z nevrodegenerativnimi boleznimi). Konferenca je tradicionalno kombinacija strokovnih prispevkov priznanih mednarodnih in domačih strokovnjakov s področja demenc.		organizator: UKC Ljubljana, Nevrološka klinika, KOBŽ, hospitalni oddelek	prijave, informacije: Jaka Bon, T: 01 522 31 91, 041 312 725, E: jaka.bon@klj.si , W: www.kobz.si

13.–14. ob 8.30 • 23. AŽMANOVI DNEVI URGENTNE, DRUŽINSKE IN GORSKE MEDICINE

kraj: GOZD MARTULJEK, Hotel Špik	št. udeležencev: 180	kotizacija: 190 EUR za oba dneva, 110 EUR za en dan, 130 EUR specializanti in upokoenci za oba dneva, 75 EUR specializanti in upokoenci za en dan (DDV je vključen v ceno), kotizacije ni za upokojene zdravnike GRZS	k. točke: 17
vsebina: Simpozij za vse, ki jih zanima urgentna, družinska in gorska medicina. Vodilne teme: sodobna terapija na terenu, dihalna pot, novosti, pogled strokovnjakov na napake v zdravstvu...		organizator: Komisija za medicino Gorske reševalne zveze Slovenije in Osnovno zdravstvo Gorenjske, prim. dr. Iztok Tomazin, dr. med. spec.	prijave, informacije: prijave: E: azmanovi.dnevi@zd-trzic.si , informacije: Branka Hrovat, Iztok Tomazin, T: 04 598 22 52, 04 598 22 10, 04 598 22 45, E: azmanovi.dnevi@zd-trzic.si , tajnistvo@zd-trzic.si , iztok.tomazin@mf.uni-lj.si

13.–14. ob 9.00 • 5. STROKOVNI SEMINAR ZOMP Z MEDNARODNO UDELEŽBO: OSEBNOSTNE MOTNJE V RAZVOJNEM OBDOBJU – PREVENTIVA IN ZGODNJA OBRAVNAVA

kraj: ZREČE, Terme Zreče	št. udeležencev: 200	kotizacija: 170 EUR za zgodnje prijave do 20. 4. 2022 in 200 EUR za kasnejše prijave (DDV je vključen)	k. točke: ***
vsebina: Seminar je namenjen široki strokovni javnosti, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nastajajočih osebnostnih motenj pri mladostnikih.		organizator: Združenje za otroško in mladostniško psihiatrijo SZD	prijave, informacije: prijave: W: http://www.zomp.si/dogodki/osebnostne-motnje-v-razvojnem-obdobju , informacije: Maja Drobnič Radobuljac, T: 01 587 49 55, E: tajnistvo.zomp@gmail.com , W: zomp.si

14. ob 9.00 • KLASIČNO ODTISKOVANJE V PROTETIKI – VSE OD PRIPRAVE MEHKIH TKIV DO POPOLNE IZVEDBE

kraj: LJUBLJANA, Prodent, Zvezna ul. 2A	št. udeležencev: 12	kotizacija: 300 EUR	k. točke: 5,5
vsebina: Pri odtiskovanju vse pogosteje uporabljamo skener. Nemalo pa je kliničnih situacij, kjer poteka odtiskovanje še vedno na klasičen način, kar pomeni uporabo konfekcijskih in/ali individualnih odtisnih žlic, kemikalij in retrakcijskih nitk/mas za pripravo mehkih tkiv in izboljšanih odtisnih materialov. Z uporabo ustrezne tehnike odtiskovanja dobimo kakovosten odtis. Sledila bo delavnica, kjer bodo udeleženci osvojeno znanje preizkusili na modelih.		organizator: Zobozdravstvo Pohlen in izobraževanje, dr. Boštjan Pohlen, s.p.	prijave, informacije: Jasmina Kljajić, T: 041 661 435, E: jasminka.kljajic@prodent.si , W: https://www.prodent.si/izobrazevanja

14. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA OTROKA 2

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 20	kotizacija: 220 EUR	k. točke: 6
vsebina: Izobraževanje v SIM-centru		organizator: ZD Ljubljana, SIM-center	prijave, informacije: Anja Poženele Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si

17. ob 16.30 • KOMUNICIRANJE V DIGITALNEM SVETU – DELAVNICA O ODNOSIH Z JAVNOSTMI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 15	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 5
vsebina: Na delavnici bomo spoznali medijski svet, osnove uporabe družbenih omrežij, interno komuniciranje ter se preizkusili pri načrtovanju izjav za medije in njihovi izpeljavi pred kamero.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mics@zss-mcs.si

17. ob 18.00 • MOTNJE ODVAJANJA BLATA – KDAJ NAS MORA SKRBETI

kraj: spletno predavanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Na spletnem seminarju boste izvedeli, kdaj morate biti pozorni na prebavo svojih pacientov, kakšne nasvete in pomoč jim lahko ponudite, katerih znakov ne smete spregledati, kdaj so ob sicer pogostih funkcionalnih motnjah prebavil potrebne dodatne preiskave, in dobili še nekaj usmeritev ob že ugotovljeni bolezni prebavil – te so med najpogostejšimi internističnimi boleznimi. O poti bolnikov s prebavnimi težavami od družinskega zdravnika do gastroenterologa bosta predavala družinska zdravnica Nana Fartek iz Ambulante Kus in internist gastroenterolog prof. dr. Bojan Tepeš iz Diagnostičnega centra Abakus Medico. Po predavanju bosta odgovarjala tudi na vaša vprašanja. Dogodek je namenjen strokovni javnosti zdravnikov, zobozdravnikov, magistrov farmacije.		organizator: Časnik Finance, d.o.o., Medicina danes	prijave, informacije: Alenka Sušnik, T: 051 681 142, E: alenka.susnik@finance.si , W: https://www.medicina-danes.si/

18. ob 9.00 • POROD 2

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 20	kotizacija: 250 EUR	k. točke: 8
vsebina: Reanimacija nosečnice, reanimacija novorojenčka, ukrepanje ob zapletih pri porodu, timsko delo pri izvajanju poroda z zapletom.	organizator: ZD Ljubljana, SIM-center		prijave, informacije: Anja Poženel Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si

18. ob 14.00 • SIMPOZIJ GERIATRIJA V INTERNI MEDICINI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 5
vsebina: Predavanja, delavnice so namenjeni internistom, zdravnikom družinske medicine, pulmologom, specializantom medicine, študentom medicine.	organizator: Katedra za interno medicino, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani, prof. Mitja Košnik, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: irena.dolhar@siol.net , informacije: prof. Mitja Košnik, dr. med., E: mitja.kosnik@mf.uni-lj.si	

19. ob 14.00 • KRIZNO KOMUNICIRANJE – OBRAVNAVA TEŽAVNIH STRANK

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 2
vsebina: Kako se lahko odzivamo drugače in na neprimerno komunikacijo stranke reagiramo bolj proaktivno (vključitev stranke v iskanje rešitev) in manj stresno (okopanost na črno-beli opciji beg ali boj)?	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si	

19. ob 16.30 • (PRE)VZGOJA SAMOZAVEDANJA – DELAVNICA ZA KREPITEV OSEBNOSTNE MOČI, 2. del

kraj: Zoom	št. udeležencev: 20	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 3
vsebina: Delavnica je nadaljevanje programa za krepitev občutka osebne moči, usmerjena je v prepoznavanje pričakovanj do sebe ter ozaveščanje negativnih in sebi neprijaznih vedenjskih vzorcev in prepričanj v razsežnostih vsakdanjega življenja, obarvanega z izzivi na področju zasebnega, družabnega in profesionalnega.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si	

20. • DELO FIZIOTERAPEVTA Z OSEBAMI S KRONIČNO BOLEČINO

kraj: preko spletne aplikacije Zoom	št. udeležencev: ni podatka	kotizacija: 60 EUR (z DDV) za člane Združenja fizioterapevtov Slovenije, 110 EUR (z DDV) za ostale	k. točke: 3,5
vsebina: Spletni seminar je namenjen fizioterapevtom, ki se pri svojem delu srečujejo z osebami s kronično bolečino. Seminar zajema predstavitev strukturiranega programa dela fizioterapevta, ki ga izvajamo v interdisciplinarnem timu za kronično nerakavo bolečino na URI – Soča.	organizator: URI – Soča, strokovni vodji: Jana Bonča Vidmar, dipl. fiziot., in Katja Jere, dipl. fiziot.	prijave, informacije: prijave: W: https://dogodki.uri-soca.si/sl/Dogodki/ do 12. 5. 2022, informacije: Marko Oset, E: dogodki@ir-rs.si , T: 030 620 377	

20. ob 9.00 • TPO IN AED TER DPO – OBVEZNE VSEBINE

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 20	kotizacija: 80 EUR	k. točke: 6
vsebina: izobraževanje SIM-centra	organizator: ZD Ljubljana, SIM-center	prijave, informacije: Anja Poženel Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si	

20.–21. • 29. MEDNARODNI SIMPOZIJ INTENZIVNE MEDICINE

kraj: BLED, Rikli Balance Hotel	št. udeležencev: 150	kotizacija: podatki na W: www.szim.si	k. točke: 10
vsebina: mednarodni simpozij	organizator: Slovensko združenje za intenzivno medicino	prijave, informacije: Simona Rojs, T: 01 522 42 20, E: simona.rojs@kclj.si , W: www.szim.si	

20.–21. ob 8.00 • 1st INTERNATIONAL COURSE ON COMPREHENSIVE OSA TREATMENT

kraj: CELJE, SB Celje, Kongresni center Celjski sejem	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: en dan 230 EUR, oba dneva 330 EUR	k. točke: 12
vsebina: 1. mednarodni tečaj o celostnem zdravljenju obstruktivnih motenj dihanja v spanju, odlični mednarodni predavatelji, praktično naravnani prispevki, prenos kirurgije v živo in zanimiv družabni program so samo nekateri izmed razlogov, zaradi katerih tega dogodka ne smete zamuditi. Več informacij na: www.osa-course-slovenia.org	organizator: SB Celje, Matej Delakorda	prijave, informacije: Matej Delakorda, T: 041 370 137, E: mdelakorda@gmail.com , W: www.osa-course-slovenia.org	

20.–21. ob 11.00 • 31. SREČANJE INTERNISTOV IN ZDRAVNIKOV DRUŽINSKE MEDICINE »IZ PRAKSE ZA PRAKSO«

kraj: MARIBOR, Medicinska fakulteta UM	št. udeležencev: 250	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Simpozij je namenjen specialistom in specializantom interne medicine ter njihovim veščinam, specialistom in specializantom družinske medicine in zdravnikom konservativnih strok.	organizator: UKC Maribor, Klinika za interno medicino, Medicinska fakulteta UM, Katedra za interno medicino, Zdravniško društvo Maribor, Združenje internistov SZD, prof. dr. Radovan Hojs, dr. med., v. svet.	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si , E: branka.halozan@ukc-mb.si , informacije: Branka Haložan, T: 02 321 28 71, E: branka.halozan@ukc-mb.si	

21. ob 8.30 • 11. UČNA DELAVNICA ZA MENTORJE DRUŽINSKE MEDICINE: KAKO V AMBULANTI DRUŽINSKE MEDICINE NAUČITI ŠTUDENTA/SPECIALIZANTA VEŠČINE POSVETA NA DALJAVO

kraj: MARIBOR, Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru, Taborska 8	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 4
vsebina: učna delavnica	organizator: Medicinska fakulteta UM, Katedra za družinsko medicino	prijave, informacije: Vlasta Pisanec, E: vlasta.pisanec@um.si	

26. ob 8.00 • CELOSTNI PRISTOP K PREHRANSKO OGROŽENEMU PACIENTU

kraj: LJUBLJANA, Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS – Soča, Linhartova 51	št. udeležencev: 80	kotizacija: 120 EUR, za člane SZKP in specializante 80 EUR, za študente in upokojene 50 EUR	k. točke: 6
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno zdravnikom vseh specialnosti, študentom (medicine in dietetike), medicinskim sestram, dietetikom in preostalim zdravstvenim delavcem, ki se pri svojem delu srečujejo s prehransko ogroženimi pacienti. Zaradi kompleksnosti podhranjenosti je celostni pristop in sodelovanje različnih strokovnih skupin pri delu s takimi pacienti ključno. Poleg pregleda področja in praktičnih usmeritev različnih zdravstvenih strokovnjakov bodo predstavljena tudi splošna navodila predpisovanja medicinske prehrane in pripomočkov za hranjenje.	organizator: Slovensko združenje za klinično prehrano in Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS – Soča	prijave, informacije: prijave: W: http://kliniknaprehrana.si/ ter http://www.ir-rs.si/sl/ , informacije: Ajda Švab, T: 031 821 695, E: slozkp@gmail.com	

26. ob 8.15 • OSNOVE OTROŠKE KIRURGIJE

kraj: MARIBOR, UKC, velika predavalnica, 16. nadstropje Klinike za kirurgijo	št. udeležencev: 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Izobraževanje za pediatrije, specializante pediatrije, kirurge, specializante kirurgije, družinske zdravnike in specializante, urgentne zdravnike in specializante ter pripravnike in študente medicine.	organizator: UKC Maribor, Klinika za kirurgijo, Otroška kirurgija, asist. Milena Senica Verbič, dr. med., spec. otroške in splošne kirurgije	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Nina Bračič, prof., E: nina.bracic@ukc-mb.si , T: 02 321 29 40	

26. ob 8.30 • 8. SIMPOZIJ KLINIČNE OBRAVNAVE V GINEKOLOGIJI IN NOSEČNOSTI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 70–90 (v živo)	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Nenormalne ginekološke krvavitve, zdravila v nosečnosti. Simpozij je namenjen zdravnikom, predvsem ginekologom in porodničarjem, družinskim zdravnikom, specializantom.	organizator: Združenje za ambulantno ginekologijo – SZD, Marija Ilijaš Koželj, predsednica organizacijskega odbora, prim. Lucija Vrabčič Dežman, predsednica strokovnega odbora	prijave, informacije: prijave: W: https://forms.gle/wDGuTRbio4Rnif3VA ali se obrnite na E: hodomed@gmail.com , informacije: Marija Ilijaš Koželj, organizacijski odbor, E: hodomed@gmail.com	

26. ob 9.00 • PREPOZNAVANJE ODVISNOSTI, DUŠEVNIH MOTENJ IN NASILJA V OBPORODNEM OBDOBJU

kraj: MURSKA SOBOTA, Splošna bolnišnica, Ulica dr. Vrtnjaka 6, Rakičan	št. udeležencev: 40	kotizacija: 110 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: izobraževanje	organizator: Združenje za perinatalno medicino SZD	prijave, informacije: Vislava Velikonja Globevnik, E: vislava.velikonja@guest.arnes.si	

26.–27. ob 15.00 • XXXIX. DERČEVI DNEVI

kraj: LJUBLJANA, Can-karjev dom, Prešernova ulica 10	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 240 EUR, za specializante pediatrije 150 EUR, enodnevna kotizacija 200 EUR (DDV vključen v ceno), upokojeni zdravniki so vabljeni brez plačila kotizacije	k. točke: v postopku
vsebina: Stalno podiplomsko izobraževanje iz pediatrije z mednarodno udeležbo.	organizator: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Katedra za pediatrijo	prijave, informacije: Branka Kenda, T: 01 522 92 26, 070 86 42 91, E: branka.kenda@mf.uni-lj.si	

27.–28. • SODOBNA KARDIOLOGIJA 2022

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska c. 162/spletno izobraževanje	št. udeležencev: ni podatka	kotizacija: da	k. točke: v postopku
vsebina: Osrednje strokovno srečanje slovenskih kardiologov je prednostno namenjeno vsem specialistom in specializantom kardiologije in vaskularne medicine, interne medicine, splošne/družinske medicine ter vsem ostalim zdravnikom in študentom medicine, pa tudi diplomiranim medicinskim sestram in zdravstvenikom ter zdravstvenim tehnikom. Iz vsebine: aktualne teme v kardiologiji, najnovejše smernice ESC in slovenska priporočila, predstavitev izvirnih znanstvenih del slovenskih kardiologov, revija zanimivih kliničnih primerov idr. Oblika strokovnega srečanja bo v skladu s takratno epidemiološko situacijo in veljavnimi smernicami glede covida-19.	organizator: Združenje kardiologov Slovenije	prijave, informacije: T: 01 434 21 00, E: sasa.radelj@sicardio.org , W: www.sicardio.org	

27.–28. ob 8.00 • 47. SREČANJE TIMOV V OSNOVNEM ZDRAVSTVU: KAKOVOSTNA OBRAVNAVA BOLNIKA V DRUŽINSKI MEDICINI IN NA PRIMARNEM NIVOJU

kraj: LJUBLJANA, Hotel Four Points by Sheraton – Mons	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 150 EUR	k. točke: 9,5
vsebina: Srečanje je namenjeno zdravnikom primarne ravni, diplomiranim medicinskim sestram v ADM, zdravstvenim tehnikom, farmacevtom. Dotaknili se bomo novosti s področja pljučnega raka, sladkorne bolezni, debelosti, srčno-žilnih bolezni, antikoagulacije, astme.	organizator: Združenje zdravnikov družinske medicine SZD	prijave, informacije: Danica Rotar Pavlič, E: danica.rotar@gmail.com , W: https://www.e-medicina.si/srecanje-timov	

27.–28. ob 8.00 • XXII. NOVAKOVI DNEVI: INDUKCIJA IN STIMULACIJA PORODA, VEČPLODNA NOSEČNOST

kraj: MORAVSKE TOPLICE, Hotel Vivat	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 140 in 280 EUR + DDV	k. točke: 10
vsebina: Strokovno izobraževanje je namenjeno specialistom in specializantom ginekologije in porodništva, pediatrije, anesteziologije, družinskim zdravnikom oz. specialistom drugih strok, babicam, medicinskim sestram, ki delajo z nosečnicami ali novorojenčki.	organizator: Združenje za perinatalno medicino pri SZD, KO za perinatologijo, Ginekološka klinika UKC Ljubljana, Združenje ginekologov in porodničarjev Pomurja, Oddelek za perinatologijo, Klinika za ginekologijo in perinatologijo, UKC Maribor, Tanja Premru Sršen	prijave, informacije: prijave: E: martina.peclin@mf.uni-lj.si , informacije: Martina Pečlin, T: 01 522 60 20	

28. ob 8.00 • 7. ARTROSOV STROKOVNI SIMPOZIJ: POGOSTA STANJA V ORTOPEDIJI

kraj: LJUBLJANA, Tehnološki park 19, stavba B	št. udeležencev: 140	kotizacija: ni podatka	k. točke: 4
vsebina: Simpozij je namenjen zdravnikom družinske medicine. Priznani specialisti različnih strok bodo predstavili najnovejša dognanja na svojem ožjem specialističnem področju, ki bodo udeležencem v pomoč pri vsakodnevnih odločitvah.	organizator: Artros d.o.o.	prijave, informacije: Irena Hribar Hussein, T: 030 453 535, E: irena@artros.si	

JUNIJ 2022

1. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA: NE REŠUJTE JIM PROBLEMOV!

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 25	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 21 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 4
vsebina: Ali se pogosto znajdete v vlogi »rešitelja« in drugim rešujete težave? Če ste se odločili, da si osvobodite »ramena« in si nanje nalagate le svoje izzive, je to delavnica za vas. Ogledali si bomo, katere korake lahko naredimo, da izstopimo iz vloge »rešitelja« in postavimo jasne meje v svojih odnosih.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si

1. ob 18.00 • BIOPTRON HYPERLIGHT – REVOLUCIJA V SVETLOBNI TERAPIJI

kraj: LJUBLJANA, Cankarjev dom, Kosovelova dvorana	št. udeležencev: 100	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: Na predavanju bodo predstavljeni mnogostranski zdravilni učinki medicinskega pripomočka za svetlobno terapijo Bioptron in revolucionarna novost – fullerenski hiperpolarizacijski filter in hiperpolarizirana svetloba. Ta filter predstavlja nadgradnjo dosedanjega aparata, s katero se učinki delovanja svetlobne terapije Bioptron še povečujejo.		organizator: Zepter Slovenica d.o.o.	prijave, informacije: Andreja Pogorelnik, T: 02 88 43 901, 031 489 148, E: apogorelnik@zepter.si

3. ob 15.00 • DELAVNICA UČINKOVITE VADBE

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 20	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 86 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 5
vsebina: Na delavnici se boste naučili enostavnih veščin in tehnik za prepoznavo neustreznih gibalnih vzorcev ter tehnik preproste vadbe in usmerjenega dihanja, ki so ključne za ohranjanje zdravega gibanja in obvladovanja telesa.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si

6.–9. ob 8.30 • 7. MARIBORSKA ŠOLA PRAKTIČNE ULTRAZVOČNE DIAGNOSTIKE V GINEKOLOGIJI IN PERINATOLOGIJI

kraj: MARIBOR, UKC Maribor	št. udeležencev: predavanja: do 60, predavanja in delo s pacienti: do 20	kotizacija: 380 EUR (z vključenim DDV) – vključuje predavanje in delo s pacienti (učna delavnica), pogostitve med odmori, 120 EUR (z vključenim DDV) – vključuje predavanja in pogostitve med odmori	k. točke: 23
vsebina: predavanja in delo s pacienti za zdravnike specializante ginekologije in porodništva, specializante in specialiste družinske medicine, specializante in specialiste urgentne medicine, zdravnike pripravnike		organizator: UKC Maribor, Klinika za ginekologijo in perinatologijo ter Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru, Katedra za ginekologijo in porodništvo, dr. Vida Gavrić Lovrec, dr. med.	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Tina Škerbinc Muzlovič, T: 02 321 29 40, E: tina.skerbincmuzlovic@ukc-mb.si

7. ob 9.00 • REANIMACIJA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 20	kotizacija: 250 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: izobraževanje SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Anja Požnenel Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si	

9.–11. • ULTRAZVOČNO VODENO ENDOVENSKO LASERSKO/RF ZDRAVLJENJE KRČNIH ŽIL

kraj: OTOČEC, KC Avelana, Šolska cesta 12	št. udeležencev: 8	kotizacija: 1.500 EUR	k. točke: v postopku
vsebina: 17. mednarodna delavnica	organizator: Avelana d.o.o., Otočec, prim. mag. Andrej Šikovec, dr. med., spec. žilne kirurgije	prijave, informacije: Damjana Bradač Zupančič, T: 08 20 18 736, E: avelana.k2@gmail.com , W: www.avelana.si	

10.–11. ob 8.30 • ČETRTI FORUM TEŽKE ASTME 2022 (SAF 2022)

kraj: LJUBLJANA, Hotel Union	št. udeležencev: 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Predstavljena bodo najnovejša znanja na področju težkih oblik astme. Vsebina povzema multidisciplinarni pristop in klinične teme, prikazuje primerov iz klinične prakse, naslanja pa se na dognanja bazične znanosti na tem področju. Namenjeno pulmologom, otorinolaringologom, pediaterom, kliničnim psihologom.	organizator: SAF 2022: Forum težke astme (angl. <i>Severe Asthma Forum</i>), Združenje pnevmologov Slovenije v sodelovanju z UKC Ljubljana, Kliniko Golnik ter UKC Maribor, terciarnimi centri za zdravljenje težke astme Hrvaške in Srbije ter centra Univerzitetne klinike Southampton v Veliki Britaniji, doc. dr. Sabina Škrgat, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: irena.dolhar@siol.net , W: https://www.sevasthmaforum.com/ , informacije: doc. dr. Sabina Škrgat, dr. med., E: sabina.skrgat@kclj.si , Irena Dolhar, E: Irena.dolhar@siol.net	

13.–20. ob 9.00 • OSKRBA POŠKODOVANCA 2

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 8	kotizacija: 600 EUR	k. točke: 12
vsebina: Izobraževanje je namenjeno zdravnikom, medicinskim sestram, celotnim zdravstvenim timom, študentom medicine in zdravstvene nege, s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in učinkovitosti zaposlenih.	organizator: ZD Ljubljana	prijave, informacije: Anja Požnenel Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si	

14. ob 8.30 • SEMINAR IZ NUJNIH STANJ V PSIHIATRIJI

kraj: Zoom	št. udeležencev: 260	kotizacija: 48,80 EUR, za sekundarije 40 EUR + DDV in za ostale zainteresirane 100 EUR + DDV	k. točke: 4,5
vsebina: Udeleženci seminarja bodo spoznali urgentna psihiatrična stanja in poti obravnave, prepoznavanje in obravnavo samomorilne ogroženosti, akutno psihozo in njene vzroke, pogostejše motnje razpoloženja in anksiozne motnje, delirij in diferencialno obravnavo kognitivnega upada, preprečevanje oz. obvladovanje agresivnega vedenja ter uporabo psihiatričnih zdravil. Predstavljeni bodo prikazi primerov z razpravo.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zbs-mcs.si	

15. ob 9.00 • 27. SODOBNA INTERNA MEDICINA

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Modra dvorana, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 100	kotizacija: zdravniki specialisti 40 EUR, zdravniki specializanti 20 EUR (+ DDV), za upokojene zdravnike in študente medicine ni kotizacije	k. točke: ***
vsebina: Predstavitev internistične urgentne dejavnosti, sodobne diagnostike v interni medicini, aktualnih tem/novosti, strokovnih in znanstvenih dosežkov – namenjeno specializantom interne, urgentne medicine, internistom.	organizator: Interna klinika, UKC Ljubljana, Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani, Katedra za interno medicino, prof. dr. Zlatko Fras, dr. med., dr. Hugon Možina, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: idila_2000@siol.net , informacije: Marija Zupančič, Idila Plus d.o.o., E: idila_2000@siol.net	

16.–17. • GRADED MOTOR IMAGERY

kraj: preko spletne aplikacije Zoom	št. udeležencev: 30	kotizacija: 386 EUR (z DDV)	k. točke: ***
vsebina: Tečaj je postopek rehabilitacije, ki se uporablja za zdravljenje bolečin in gibalnih težav, povezanih s spremenjenim živčnim sistemom, z vadbo možganov v izmerjenih in nadzorovanih korakih, ki se z napredovanjem povečujejo. Tri različne tehnike zdravljenja, ki se izvajajo zaporedoma, vključujejo trening razločevanja leve/desne strani telesa, vadbo motoričnih slik in terapijo z ogledalom. Izvedba seminarja bo potekala v angleškem jeziku, prevod ni zagotovljen.	organizator: URI – Soča v sodelovanju z NOI Group, izvajalec tečaja: Tim Beames, MSc BSc MCSP, NOI Group (http://www.noigroup.com)	prijave, informacije: prijave: W: https://dogodki.uri-soca.si/sl/Dogodki/ do 20. 5. 2022, informacije: Marko Oset, E: dogodki@ir-rs.si , T: 030 620 377	

16.–17. ob 8.30 • RAMENSKI SKLEP – SODOBNI VIDIKI ZDRAVLJENJA

kraj: LJUBLJANA, Hotel Four Points by Sheraton, Mons, Pot za Brdom 4	št. udeležencev: do 150	kotizacija: 160 EUR, za člane združenj (ZFRM, ZFS, Združenja ortopedov) 125 EUR	k. točke: 6
vsebina: Pregled sodobnih principov operativnega in konservativnega zdravljenja ramena. Za specializante in specialiste FRM, MDPŠ, ortopedije in travmatologije, fizioterapevte, kineziologe.	organizator: Združenje za fizikalno in rehabilitacijsko medicino – ZFRM, Združenje ortopedov, Združenje fizioterapevtov Slovenije – ZFS ter Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča, dr. Katarina Cunder, dr. med., spec. FRM	prijave, informacije: prijave: Patricija Rojc, E: patricija.rojc@ir-rs.si , T: 01 475 84 71, informacije: dr. Katarina Cunder, dr. med., spec. FRM, E: katarina.cunder@ir-rs.si , T: 01 475 82 26, Primož Hostnik, dipl. fiziot., E: primoz.hostnik@gmail.com , asist. dr. David Martinčič, dr. med., spec. ortop. kirurgije, E: david.martincic@gmail.com	

JUNIJ 2022

17. ob 9.00 • TPO IN AED TER DPO – OBVEZNE VSEBINE

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 20	kotizacija: 80 EUR	k. točke: 6
vsebina: izobraževanje SIM-centra	organizator: ZD Ljubljana, SIM-center	prijave, informacije: Anja Požnenel Belec, T: 01 47 23 780, E: prijava@sim-center.si	

17.–18. • 8. SLOVENSKI KONGRES ŠOLSKE, ŠTUDENTSKE IN ADOLESCENTNE MEDICINE Z MEDNARODNO UDELEŽBO: MLADOSTNIKI NA PREPIHU DANAŠNJEGA ČASA

kraj: preko spletne aplikacije Zoom	št. udeležencev: 30	kotizacija: prijave pred 30. 3. 2022: 200 EUR + DDV, po 30. 3. 2022: 250 EUR + DDV, za 1 dan: 150 EUR + DDV, specializanti: 100 EUR + DDV, študentje in upokojenci: brez kotizacije	k. točke: v postopku
vsebina: Otroci in mladostniki so pomemben del populacije. Pričujoči kongres obravnava bistvene posebnosti populacije mladostnikov in nakazuje rešitve za izboljšanje celostne zdravstvene oskrbe tako z vidika telesnega kot duševnega zdravja. Namenjen je zdravnikom, ki delajo s šolarji, mladostniki in študenti na primarni, sekundarni in terciarni ravni, in vsem zdravstvenim in drugim strokovnjakom, ki delajo s to starostno skupino.		organizator: Sekcija za šolsko, študentsko in adolescentno medicino	prijave, informacije: Marta Orehek Kirbiš, T: 041 714 440, E: marta.orehek@cirius-kamnik.si , W: https://www.szd.si/sekcije-in-zdruzenja/pedriatrija/sekcija-za-solsko-studentsko-in-adolescentno-medicino/

*** Zbornica nima podatka o številu kreditnih točk, ker organizator še ni podal ali sploh ne bo podal vloge za njihovo dodelitev.

Zdravstveni dom Celje

Spoštovana kolegica, cenjeni kolega!
V ZD Celje zaradi širitve programov iščemo nove sodelavce

specialiste družinske medicine (m/ž)

Naše prednosti so:

- neposredna bližina SB in urgentnega centra Celje (UCC), kjer je možen
- individualni dogovor glede števila (samo vikend!) dežurstev v UCC,
- ne opravljamo urgentne službe ali mrliško pregledne službe med rednim delom,
- ugoden, družini prijazen delovni in ordinacijski čas (samo 1-krat tedensko popoldne),
- upoštevanje kolektivnih pogodb pri uvrstitvi na delovna mesta specialist in višji specialist,
- PPD2 oz. PPD3, glede na pogoje dela,
- možnost najema kadrovskega oz. neprofitnega stanovanja, glede na razpoložljivost.

Delo je možno na osrednji lokaciji v centru Celja ali v dislociranih enotah.

Pogodbo o zaposlitvi za delovno mesto sklepamo za nedoločen čas, za polni ali krajši delovni čas in za nekatera delovišča tudi po pogodbi. Izdamo tudi soglasje za delo pri drugih delodajalcih v primeru opravljenih obveznosti v matični hiši.

Če ste zainteresirani za sodelovanje v našem kolektivu, Vas vljudo vabim, da se nam oglasite in dogovorili se bomo za sestanek, kjer Vam bomo lahko še bolj podrobno predstavili možnosti dela v naši ustanovi.

Marko Drešček, dr. med., strokovni vodja ZD, T: 031 627 089, E: marko.drescek@zd-ce.si, E: infos@zd-ce.si

Humanikdent d.o.o.

razpisuje prosto delovno mesto

zobozdravnik (m/ž)

za nedoločen čas s polnim delovnim časom, s poskusno dobo.

Lokacija: Mežica, Humanikdent d.o.o., Smrečnikovo 20, 2392 Mežica.

Informacije: kobolt.medicina@gmail.com

ODDAMO

Po ugodni ceni oddamo v najem opremljen prostor s čakalnico, dvema ambulantama in pomožnim prostorom na odlični lokaciji v Novem mestu (Bršljin). Prostori so primerni za opravljanje dejavnosti specialistov družinske medicine in drugih, tudi kirurških specialnosti. Možne so različne oblike najema. Za dodatne informacije nam lahko pišete na e-naslov info@avelana.si.

Javni zavod Psihiatrična bolnišnica Vojnik

razpisuje prosto delovno mesto

zdravnik specialist psihiatrije (m/ž)

Pogoji za zasedbo delovnega mesta so:

- aktivno znanje slovenskega jezika,
- poznavanje dela z osebnim računalnikom,
- diploma medicinske fakultete,
- opravljena specializacija iz psihiatrije,
- veljavna licenca za delo na področju psihiatrije.

Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas, s štirimesečnim poskusnim delom. Rok za prijavo je 30 dni od dneva objave.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite na naslov: JZ Psihiatrična bolnišnica Vojnik, Kadrovska služba, Celjska cesta 37, 3212 Vojnik.

MEDI CENTER, d.o.o.

MEDI CENTER, d.o.o., Topniška ul. 4, 1000 Ljubljana zaposli

zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)

za poln delovni čas, za nedoločen čas.

Kandidate, ki jih zanima delo v prijetnem okolju, široke možnosti izobraževanja, prilagodljiv delovni čas in stimulativno nagrajevanje, prosimo, da se prijavijo na elektronski naslov: medi.center@siol.net.

Zdravstveni dom Izola

Zdravstveni dom Izola, Oktobrske revolucije 11, 6310 Izola razpisuje prosto delovno mesto

pediatrija/pediatr

Ste specialist/-ka pediatrije in bi radi živeli ob morju? Zdravstveni dom Izola išče zdravnika specialista pediatrije (m/ž). Z občino Izola smo se dogovorili, da bomo pomagali tudi s kadrovskim stanovanjem, zato pediatrije in pediatri: če vas zanima delo v prijetnem obmorskem zdravstvenem domu, vas vabimo v Izolo. Pišite nam na elektronski naslov: kadrovska@zd-izola.si

ODDAMO

Oddam ordinacijo za zdravstvene/zobozdravstvene dejavnosti, ki se nahaja v sklopu Dentalnega centra Emident v Šempetru pri Gorici. Prostori so sodobno opremljeni z možnostjo prilagoditve najemniku/uporabniku in so bili popolnoma obnovljeni leta 2021. Objekt se nahaja na dobri lokaciji z lastnim parkiriščem.

Informacije: 031 630 753

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

(OE Ljubljana, OE Koper, OE Kranj in OE Murska Sobota)

vabi k sodelovanju

zdravnike za opravljanje nalog na področju odločanja o pravicah zavarovancev na I. stopnji

Pogoji za zasedbo delovnega mesta poleg splošnih zahtev, določenih z zakonom, so:

- doktor medicine ali doktor medicinskega dela, prometa in športa ali specializacije v zdravstvu druge ustrezne smeri,
- strokovni izpit iz splošnega upravnega postopka 2. stopnje (izbrani kandidati, ki ob razpisu tega izpita ne bi imeli opravljenega, ga bodo dolžni opraviti najkasneje do imenovanja na Upravnem odboru ZZZS),
- poznavanje dela z osebnim računalnikom (urejanje besedil in preglednic) in e-pošte ter znanje svetovnega jezika,
- veljavna licenca Zdravniške zbornice Slovenije.

Pogodbo o zaposlitvi bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim ali krajšim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom.

Za dodatne informacije se lahko obrnete na nas po telefonu: 01 30 77 410 ali 01 30 77 281.

Svoje pisne prijave, s predstavitvijo dosedanjega dela, pošljite do **31. 5. 2022** na naslov: ZZZS, Direkcija, Miklošičeva 24, 1507 Ljubljana oz. na e-naslov: zaposlitev@zzzs.si.

Beli medved d.o.o.

Beli medved d.o.o., Zgornji Otok 8, 4240 Radovljica, W: <https://dental.belimedved.com/sl>

razpisuje prosto delovno mesto

zobozdravnik brez specializacije z licenco (m/ž)

za polni delovni čas, za 1 leto, z možnostjo podaljšanja.

Delo poteka v samoplačniški zobni ordinaciji s koncesijo za ortodontijo.

Nudimo:

- dolgoročno sodelovanje,
- urejeno delovno okolje,
- delo v timsko naravnanim kolektivu,
- možnost osebnega in strokovnega razvoja.

Pričakujemo:

- samostojno in strokovno opravljanje zobozdravstvenih posegov,
- strokovno, natančno in zanesljivo delo,
- sposobnost organiziranja svojega dela in dela v timu,
- komunikativnost.

Prijava na elektronski naslov: beli.medved@telemach.ne

Univerzitetni klinični center Maribor

vabi k sodelovanju:

zdravnike specialiste splošne kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste abdominalne kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste torakalne kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste plastične, rekonstrukcijske in estetske kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste nevrokirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste travmatologije (m/ž),
zdravnike specialiste interne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste urgentne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste oftalmologije (m/ž),
zdravnike specialiste patologije (m/ž),
zdravnike specialiste revmatologije (m/ž),
zdravnike specialiste pnevmologije (m/ž),
zdravnike specialiste pediatrije (m/ž),

zdravnike specialiste psihiatrije (m/ž),
zdravnike specialiste radiologije (m/ž),
zdravnike specialiste infektologije (m/ž),
zdravnike specialiste klinične mikrobiologije (m/ž),
zdravnike specialiste otroške in mladostniške psihiatrije (m/ž),
zdravnike specialiste sodne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste klinične genetike (m/ž).

K sodelovanju vabimo zdravnike specialiste, ki imajo opravljen specialistični izpit s področja, ki je predmet vabila, in licenco za samostojno delo.

Če ste zainteresirani za sodelovanje v našem kolektivu, vas vljudo vabimo, da nam pošljete svoj življenjepis, dokazila o izobrazbi, potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu in licenco za samostojno delo. Dogovorili se bomo za srečanje, kjer vam bomo podrobneje predstavili delo v našem zavodu in se pogovorili o možnostih za nadaljnje sodelovanje.

Univerzitetni klinični center Maribor, Kadroviški oddelek,
Ljubljanska ulica 5, 2000 Maribor.

Osnovno zdravstvo Gorenjske

Spoštovana kolegica, cenjeni kolega!

Osnovno zdravstvo Gorenjske je javni zdravstveni zavod, ki poleg izvajanja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni izvaja tudi določeno specialistično zdravstveno dejavnost. Svojo dejavnost izvaja v zdravstvenih domovih znotraj gorenjske regije.

V našem zavodu iščemo nove sodelavce, specialiste različnih specialnosti oz. zdravnike po opravljenem strokovnem izpitu, in sicer:

- *zdravnika specialista radiologije (m/ž),*
 - *zdravnika specialista oftalmologije (m/ž),*
 - *zdravnike specialiste družinske medicine (m/ž),*
 - *zdravnika specialista ortodontije (m/ž)*
- za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Kranj**,
- *zdravnika specialista urgentne medicine (m/ž) ali*
 - *zdravnika specialista družinske medicine (m/ž),*
 - *zdravnika specialista pediatrije (m/ž)*
 - *zdravnika specialista interne medicine (m/ž)*
- za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Škofja Loka**,
- *zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)*
 - *zdravnika specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž)*
- za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Jesenice**,
- *zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)*
- za nedoločen čas s polnim delovnim časom,
- *zdravnika specialista pediatrije ali šolske medicine (m/ž)*
- za nedoločena čas s polovičnim delovnim časom v **OE ZD Tržič**,

- *zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)*
- za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica**,
- *zdravnika specialista pediatrije (m/ž)*
- za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica**,
- *zdravnika specialista oftalmologije (m/ž)*
- za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica** in **OE ZD Tržič**,
- *zdravnika specializanta medicine dela, prometa in športa (m/ž) v OE ZD Škofja Loka.*

Naše prednosti so:

- dobri odnosi v kolektivu,
- dobre možnosti izobraževanja in izpopolnjevanja, ZD Kranj pa nudi tudi možnost najema neprofitnega stanovanja.

Če ste zainteresirani za sodelovanje v našem kolektivu, vas vljudo vabimo, da nam pošljete svoj življenjepis, dokazila o zahtevani izobrazbi, potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu ali nam pišete na spodaj navedene kontaktne naslove. Dogovorili se bomo za srečanje, kjer vam bomo lahko podrobneje predstavili možnosti dela v naši ustanovi. Kandidati naj pošljejo prošnje do **31. 5. 2022**

- po pošti na naslov: OZG OE ZD Kranj, Gosposvetska ulica 10, Kranj ali na e-naslov: tajnistvo@zd-kranj.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Škofja Loka, Stara cesta 10, Škofja Loka ali na e-naslov: tajnistvo@zd-loka.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Jesenice, Cesta maršala Tita 78, Jesenice ali na e-naslov: uprava@zd-jesenice.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Radovljica, Kopališka cesta 7, Radovljica ali na e-naslov: tajnistvo@zd-radovljica.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Tržič, Blejska cesta 10, 4290 Tržič ali na e-naslov: tajnistvo@zd-trzic.si

Razvoj Zdravniške zbornice Slovenije

Posvečeno 130-letnici zbornične organiziranosti in 30-letnici Zdravniške zbornice Slovenije

Zvonka Zupanič Slavec

Zdravniška zbornica praznuje svoj dvojni jubilej, 130-letnico organiziranosti in 30-letnico ponovnega nastanka v samostojni Sloveniji. Tej priložnosti posvečamo tale historični zapis, ki bo prikazal naporno razvojno pot osrednje zdravniške organizacije in hkrati velike, a težko izborjene dosežke na njej. Vodstvu in članstvu ob tem dvojnem jubileju iskreno čestitamo in želimo, da iz klene zgodovine in tradicije črpa moč za svoje nadaljnje čim boljše podpiranje zdravniškega in zobozdravniškega poklica ter razvijanje njihovega poslanstva nasploh v dobro članstva kot tudi celostnega zdravja slovenskega prebivalstva.

Ob tej priložnosti bo zbornični historiat izšel tudi v monografiji Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem, ki bo posvečena tudi imenovanima jubilejema.

Uvod

Zdravniška zbornica Slovenije je samostojna poklicna organizacija zdravnikov in zdravnic, zobozdravnikov in zobozdravnic, ki opravljajo svoj poklic na območju Slovenije. Članstvo v zbornici je obveza in čast za vse, ki v Sloveniji opravljajo zdravniško službo oziroma so v postopku pridobitve licence. Poslanstvo zbornice je: zastopanje in uveljavljanje poklicnih, eko-

nomskih in socialnih interesov zdravnikov; skrb za visoko strokovno usposobljenost in etičnost ravnanja zdravnikov; ugled in čast zdravniškega poklica; zagotavljanje izpolnjevanja zdravniških dolžnosti; uveljavljanje pravic zdravnikov ter strokovnega in varnega obravnavanja pacientov. Poslanstvo zbornice izvršuje z upoštevanjem temeljnih vrednot opravljanja zdravniškega poklica, njegove neodvisnosti in zaveze načelom medicinske etike in deontologije. Zbornico

Predsedniki Zdravniške zbornice Slovenije

Prim. Kurt Kancler
(1992–1996)

Mag. Marko Bitenc
(1996–2004)

Prof. dr. Vladislav Pegan
(2004–2008)

Prim. dr. Gordana Kalan
Živčec (2008–2012)

zastopa in predstavlja njen predsednik ali predsednica, pa tudi druge osebe skladno z določili zborničnih aktov (1).

Razvoj zdravniških združenj po svetu

Zdravstvena preteklost izpričuje, da so se zdravniki združevali že v stari Grčiji in rimskem imperiju. Združenja so ščitila stanovske interese, zdravniki pa so se medsebojno podpirali.

Rimske zdravniške kolegije so dolžili, da se ukvarjajo s politiko, in so jih prepovedovali, vendar so ti tajno delovali naprej. Njihovi vsebinski nasledniki so **srednjeveški zdravstveni cehi**, ki so prav tako kot obrtniški stremeli k zaščiti strokovnih in materialnih vrednot. Najstarejši srednjeveški kirurški ceh je nastal v Parizu leta **1260** in se je poimenoval po sv. Kozmi **College de St. Come**. Predstavljal je bratstvo kirurgov, ki so se medsebojno podpirali in bili tako zavarovani pred medicinsko fakulteto, na katero takrat omalovaževano kirurško delo ni imelo vstopa. Ta kolegij je dobil naslednika šele leta **1713**, ko je nastala kirurška akademija **Academie nationale de Chirurgie** in je pripravila razmere za umestitev študija kirurgije na medi-

cinske fakultete. Podobni kirurški cehi so bili tudi po drugih srednjeveških evropskih mestih. Z nastankom univerz in z njimi medicinskih fakultet je bilo v Evropi vse več zdravnikov. Posledično so v visokem srednjem veku, **ob koncu 14. stoletja**, nastala **prva zdravniška združenja**.

Preverjala so zdravniške diplome, nadzirala delo zdravnikov, se borila proti šarlatanom ... Predpostavljala so, da mora biti vanje vključen vsak zdravnik, ti pa so za delo morali pridobiti dovoljenje združenja, ki so mu pripadali. V 16. stoletju je bilo po vsej Evropi, še posebej v Nemčiji, že precej takih kolegijev. Bili so tudi pravnoformalno ustanovljeni, imeli svoje statute idr. Za prototip zdravniškega društva je primer londonskega kraljevega zdravniškega kolegija **Royal College of Physicians**, ki je nastal že leta **1518**. Je najstarejše tovrstno združenje na svetu in je nastalo z namenom, da nadzira zdravniško in lekarniško prakso, preprečuje šarlatanstvo in uporabo prepovedanih zdravil. Angleški kolegij je leta 1681 dobil škotsko različico v edinburškem **Royal College of Physicians**. Leta 1752 je v Londonu nastalo kraljevo zdravniško društvo **Royal Medical Society**, leta 1757 pa podobno društvo, imenovano **Royal Society of**

Physicians. Tudi v drugih državah je v 18. stoletju nastalo mnogo podobnih zdravniških združenj in mnoga med njimi obstajajo še danes (2). Sredi 19. stoletja so tudi v Nemčiji nastala številna zdravniška združenja, katerih cilje so narekemale potrebe časa. Društva so skrbela za zdravniško slogo in enotnost v stanu, svobodo strokovnega dela in zasebni praksi ali zdravstvenih ustanovah. Po uvedbi **bolniških blagajn**, tj. oblike zdravstvenega zavarovanja, pa so se društva potegovala tudi za svobodno izbiro zdravnika. **Nemška zdravniška združenja** so se leta **1872** povezala v vplivno državno združenje **Deutscher Arztevereinbundnis**, ki je leta 1872 najprej v Prusiji uvedlo stanovska združenja, **zdravniške zbornice**. Društva so tako lahko skrbela le za strokovno in znanstveno delo med zdravniki, vplivala na reforme pouka na medicinskih fakultetah idr. Razvoj medicine je pripeljal do specializacij v medicini in s tem do nastanka specializiranih zdravniških društev in združenj. Tudi številna rast zdravnikov je v drugi polovici 19. stoletja pogojevala **nastanek številnih novih združenj**. Med najbolj znanimi omenimo prvo **rusko združenje**, ustanovljeno leta **1804** na Univerzi v Moskvi, francosko **Acade-**

Prim. Andrej Možina
(2012–2017)

Dr. Zdenka Čebašek - Travnik
(2017–2021)

Prof. dr. Bojana Beović
(2021–)

mie de medecine et de chirurgie, ustanovljeno leta **1820** v Parizu, britansko **British Medical Association**, ustanovljeno **1832** v Londonu, in ameriško združenje **American Medical Association**, ustanovljeno leta **1847** v Čikagu (3). Avstrijska zdravniška združenja so nastala sočasno s prej imenovanimi. Prvo med njimi je bilo dunajsko **Gesellschaft der Ärzte in Wien**, ustanovljeno leta **1837**. Zaradi takratne vsestranske tesne povezanosti med Dunajem in Prago, osrednjima mestoma monarhije z najdaljšo univerzitetno tradicijo, je praško znanstveno društvo **Gesellschaft der Wissenschaften in Prag** nastajajočemu dunajskemu zdravniškemu društvu posodilo svoj statut (4). Za praškim zdravniškim društvom je leta **1861** kot **tretje v takratni habsburški monarhiji** nastalo **Zdravniško bralno društvo** v Ljubljani (*Arztlicher Leseverein in Laibach*). Njegova posebnost je bila, da je med svoje članke kot enakovredne sprejelo tudi ranocelnike. Pogled v bližnja mesta prikaže še podatke o nastanku graškega zdravniškega združenja leta 1862, mariborskega leta 1876 in celjskega leta 1877, leta 1874 pa je nastalo analogno hrvaško združenje *Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* (5).

Zdravniška zbornica za Kranjsko (1893–1918)

Prva zdravniška zbornica na Kranjskem s sedežem v Ljubljani je bila ustanovljena **15. maja 1893** na podlagi cesarsko-kraljevega »Zakona z dne 22. decembra 1891 zastran ustanovitve zdravniških zbornic« (6). Imenovala se je **Zdravniška zbornica za Kranjsko** in je ob ustanovitvi imela devet ustanovnih članov, ki so jih izvolili zdravniki v devetih okrožjih. Vodila je evidenco delujočih zdravnikov, obravnavala je stanovske in socialne zadeve in interese zdravni-

ške prakse ter predlagala predpise v sprejem politični deželni oblasti. Na prvih volitvah vodstva leta 1893 so bili izvoljeni vodje okrožij: Edvard Globočnik (Radovljica in Kranj), dr. Julius Dereani (Ljubljana okolica, Kamnik in Litija), dr. Alfred Mahr (Krško in Novo mesto), dr. Erich Schreyer (Črnomelj in Kočevje), dr. Karol Rauch (Postojna in Logatec), dr. Karel Bleiweis, dr. Emil Bock, dr. Adolf Est in dr. Alojzij Valenta (šesto, sedmo, osmo in deveto okrožje, deželno glavno mesto Ljubljana). Dokončno se je po začetnih turbulencah in dodatnih volitvah, ko je bil za predsednika izvoljen dr. Karel Bleiweis pl. Trsteniški in za tajnika imenovan dr. Vinko Gregorič, konstituirala leta 1896. Zbornica je veliko pozornosti namenjala socialnim in stanovskim načrtom, ureditvi zasebne prakse, saj je bilo do tedaj slabo poskrbljeno za pokojnine, vdovnine, sirotnine ipd. Prav tako tedanja vlada ni uredila plačevanja bolnišničnih sekundarijev in okrožnih zdravnikov. Z ustanovitvijo zbornice se je delo društva zdravnikov sicer nekoliko razbremenilo, a do pravega življenja zbornice še dolgo ni prišlo (7). Dunajska oblast in vlada nista podpirali njenih dejavnosti in sta jih celo onemogočali. Zbornica je sprejemala sklepe, vlada pa jih je razveljavljala in 17. aprila **1903 je zbornica prenehala delovati**. Glavni vzrok ukinitve je bil nepopoln zakon, sprejet decembra 1891, in pomanjkljiv posluš vlade za zbornico.

Zdravniška zbornica za Slovenijo (1923–1930)

Po prvi svetovni vojni se je po večstoletni avstrijski nadvladi v novi večnacionalni državi vse postavljalo na novo. Leta 1918 se je Društvo zdravnikov na Kranjskem preimenovalo v Slovensko zdravniško društvo. **28. aprila 1923** je bila ustanovljena **Zdravniška zbornica za Sloveni-**

jo, ki je temeljila na Uredbi Vlade Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) o ustroju Ministrstva za narodno zdravje, leta 1923 objavljeni v Službenem listu. Organiziranost zdravniške zbornice in njenih odborov je določalo tretje poglavje imenovane uredbe. Predsednika, podpredsednika, tajnika, člane in namestnike zborničnega odbora so volili za dobo treh let. Za ustanovitev zbornice se je zavzemal predvsem ljubljanski zdravnik, dermatovenerolog in politik dr. **Vinko Gregorič** (1857–1933), ki je postal **prvi predsednik zbornice**,

V zbornici, ki je nastala po prvi svetovni vojni, je dolgo opravljal vodstveno delo zdravnik dermatovenerolog, nekdanji poslanec in gospodarstvenik dr. Vinko Gregorič (1857–1933).

podpredsednik je bil novomeški kirurg dr. Peter Defranceschi (1863–1937).

Odborniki so bili dr. Alojz Praunseis (1866–1934), dr. Ernest Dereani (1877–1949), dr. Edo Šlajmer (1864–1935), dr. Tone Jamar (1882–1940), dr. Otmar Krajec (1872–1944), dr. Tone Jankovič, dr. Hugon Robič (1886–1937), dr. Benjamin Ipavic ml. (1878–1962) in dr. Rihard Bergman (1881–1926). Določeni so bili tudi namestniki odbornikov, izvršni odbor in disciplinsko sodišče s predsednikom dr. Josipom Tičarjem (1875–1946). Nekateri zdravniki so vplačali

zbornični prispevek v višini 150 dinarjev.

V Kraljevini SHS je moral biti vsak praktični zdravnik redni član zdravniške zbornice. Uredba je narekovala, da zdravnik ne sme imeti več kot ene ordinacije, razen če je temu službeno zavezan. Zdravnik je moral dokazati diplomo, pridobljeno na eni od univerz v domovini ali v tujini, a ta je morala biti nostrificirana. Poleg tega je moral priložiti dokazilo o domovinski pravici in da ni pod skrbstvom. Vpis v imenik zdravniške zbornice je bil razveljavljen (in s

V Zdravniški zbornici za Slovenijo je bilo leta 1924 samo šest zdravnic, med njimi prva slovenska zdravnica dr. Eleonora Jenko Groyer (zgoraj) in dr. Ana Zalokar.

tem članstvo) zaradi izgubljenе diplome, kaznivega dejanja ali odločitve disciplinskega sodišča. Leta 1924 je imela zbornica **286 članov**, med njimi je bilo le **šest zdravnic**: dr. Eleonora Jenko Groyer (1879–1959), dr. Tekla Kenk, dr. Klara Kukovec (1883–1979), dr. Valerija Strnad (1880–1961), dr. Amalija Šimec (1893–1960) in dr. Ana Zalokar (1891–1979) (8).

Leta 1924 je zbornica začela izdajati **Glasilo Zdravniške zbornice za Slovenijo**, ki je izhajalo priložnostno. Leta 1929 je zbornica k svojemu glasilu dodala prilogo Zdravniški vestnik.¹ Leta 1930 je bilo glasilo zbornice preimenovano v **Glasilo Zdravniške zbornice za Dravsko banovino**. Največ vsebine glasila so obsegala poročila s sestankov zbornice ter drugih zdravniških organizacij. V prvih letih je glasilo urejal dr. **Ivan Pintar** (1888–1963), od leta 1933 pa dr. **Marjan Ahčin** (1903–1988) (9, 10). Izhajalo je do leta 1940.

Zdravniška zbornica za Dravsko banovino (1930–1941)

Leta 1931 je v Beogradu potekala seja delegatov zdravniških zbornic iz vseh banovin in glavnega mesta države. Zdravniško zbornico Dravske banovine sta zastopala dr. Josip Tičar in dr. Mavricij Rus (1879–1977). To je bila prva seja **Zveze zdravniških zbornic** iz celotne države SHS. Za triletni upravni mandat Zveze zdravniških zbornic so bili izvoljeni dr.

¹ Društvo Zdravnikov na Kranjskem do leta 1929 ni imelo svojega časopisa, od leta 1909 so članke v slovenščini objavljali v *Liječniškem vjesniku* (105 prispevkov do leta 1929). Leta 1929 je zbornica kot prilogo svojega glasila založila prvi letnik Zdravniškega vestnika, ki se je v letu 1930 osamosvojil kot strokovno glasilo slovenskega zdravništva v Dravski banovini, od leta 1938 pa kot strokovno glasilo slovenskega zdravništva. Zdravniški vestnik je od leta 1930 izdajalo Slovensko zdravniško društvo.

Momčilo Ivković (Beograd), dr. Julij Domić (Zagreb) in dr. Mavricij Rus (Ljubljana). Sekretar je postal dr. Svetislav Stefanović (Beograd). Zveza zdravniških zbornic je od leta 1933 izdajala glasilo **Glasnik saveza lečniških komora**. Na seji leta 1934 je Zveza zdravniških zbornic sprejela novelo zakona o zdravnikih, ki je določala, da se mora vsak zdravnik, ki opravlja zdravniško delo, včlaniti v zdravniško zbornico in ostati njen član do prenehanja opravljanja zdravniškega poklica in da zdravniki specialisti (z enim področjem specializacije) ne morejo redno opravljati prakse druge veje specialnosti ali dela zdravnika splošne prakse (11).

Ker je **oblast vse bolj posegala v delovanje** Zdravniške zbornice za Dravsko banovino, so organi zbornice leta **1935 kolektivno odstopili**. Ministrstvo za socialno politiko in narodovo zdravje je določilo, naj do prihodnjih volitev organov zbornične posle upravljajo dr. Ernest Dereani, infektolog dr. Valentin Meršol (1894–1981) in kirurg dr. Josip Tičar. Leta **1936** je bil za predsednika zbornice izvoljen takratni vodja infekcijskega oddelka ljubljanske splošne bolnišnice prim. dr. **Valentin Meršol**, za podpredsednika kirurg prim. dr. Božidar

Zbornične cilje je trdno zastopal in nadgrajeval tudi predsednik pred 2. svetovno vojno, razgledani infektolog prim. dr. Valentin Meršol (1894–1981).

Poimenovanja zbornice skozi čas

Zdravniška zbornica za Kranjsko (1893–1918)

Zdravniška zbornica za Slovenijo (1923–1930)

Zdravniška zbornica za Dravsko banovino (1930–1941)

Zdravniška zbornica Slovenije (1992–)

Lavrič (1899–1961), za tajnika zdravnik mestnega fizikata dr. Marjan Ahčin in za blagajnika dr. Ivan Drobnič (1891–1950). Prizadevali so si za zmanjšanje brezposelnosti med zdravniki in sodelovali pri **akciji za širitev ljubljanske bolnišnice**, pri čemer je bil najaktivnejši prim. Meršol. Kasnejši histolog dr. Alija Košir (1891–1973) je sodeloval pri spremembi državnega zakona o bolnišnicah in bil pobudnik sprejetega predloga, da se v vsaki banovini vzpostavi **bolniški sklad**, ter predloga, da bolniški zdravniki lahko opravljajo eno honorarno službo (12).

Leta **1937** je imela **zbornica 595 članov**. Odnosi med zbornico in upravno oblastjo so se spet začeli krhati in zato je leta **1938** ponovno prišlo do **odstopa upravnega odbora**. Delo začasnega odbora so opravljali okulist dr. Leopold Ješe

(1886–1958), ftiziolog dr. Franc Debevc (1898–1978) in rentgenolog dr. Alojz Kunst (1890–1970). Na naslednji skupščini zbornice je 605 članov za predsednika znova izvolilo dr. Valentina Meršola. Podpredsednik je postal ginekolog in porodničar, kasnejši zgodovinar medicine dr. Ivan Pintar, tajnik dr. Stanko Jereb in blagajnik dr. Franc Debevc (13).

Na **pragu druge svetovne vojne** je zbornica sodelovala tudi pri **vojaških obveznostih** in svetovala glede marsičesa, tudi uporabe plinskih mask. Leta 1940 sta na državni zbornični ravni iz Zveze zbornic izstopili zbornici iz Zagreba in Splita. Leta **1942** se je slovenska zdravniška zbornica v skladu z veljavno zakonodajo **preoblikovala v sindikat** (14), po vojni pa se njeno delovanje ni obnovilo – leta **1946** je takratna

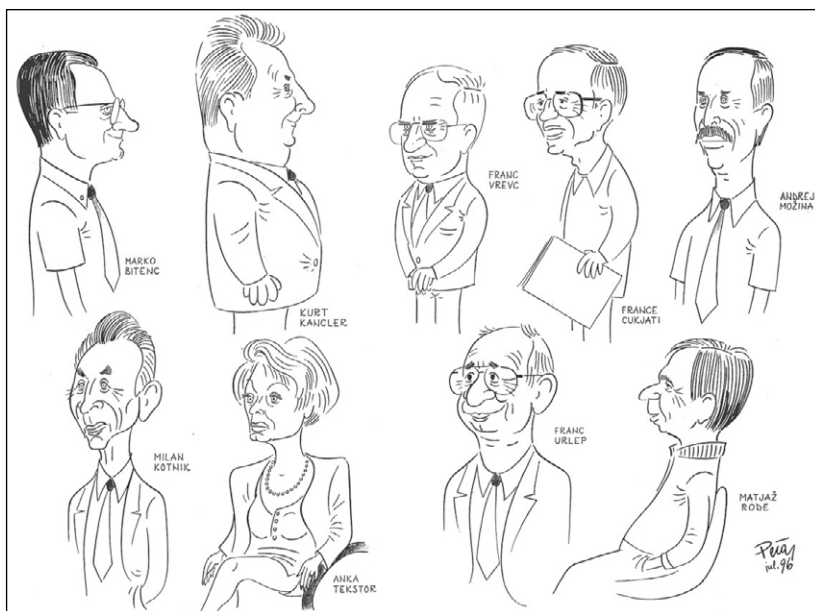
oblast razpustila njena telesa, pravno pa ni bila ukinjena (15).

Ustanavljanje nove zbornice

V obdobju do ponovne ustanovitve zbornice leta 1992 so zdravniki ohranjali poklicno prepoznavnost v **Slovenskem zdravniškem društvu**. V letih med razpadom Jugoslavije in oblikovanjem samostojne Slovenije (1988–1991) so se zdravniki v zdravniškem društvu aktivno vključevali v dogodke, predvsem z zahtevo po novi zdravstveni zakonodaji in jasnejši ureditvi vloge zdravniškega stanu. Leta **1988** so se začela **prizadevanja za ustanovitev nove zdravniške zbornice**, leta 1989 je zdravniško društvo imenovalo iniciativni odbor in leta 1990 pripravljali odbor za njen nastanek. Leta **1992** je bila sprejeta nova zdravstvena zakonodaja in **Zakon o zdravstveni dejavnosti**, s katerim je bil mdr. **uveden sekundarij** – dveletno usposabljanje mladih zdravnikov, ki ne pridobijo specializacije (16). Nova zakonodaja je omogočila formalne pogoje za ustanovitev nove zbornice (17).

Zdravniška zbornica Slovenije (1992–)

Zbornico so ustanovili slovenski zdravniki na ustanovnem občnem zboru Slovenske zdravniške zbornice v ustanavljanju dne 17. 11. 1990 in je pravna naslednica leta 1923 ustanovljene Zdravniške zbornice Slovenije (18). **Ustanovna skupščina** Zdravniške zbornice Slovenije je potekala **28. marca 1992** v slovenskem parlamentu, kar šteje za uradni datum ustanovitve, in za predsednika zbornice je bil izvoljen prim. **Kurt Kancler**. S ponovno ustanovitvijo zbornice se je Slovenija uvrstila med evropske države, ki imajo večinoma, z redkimi izjemami, podobno organizirano zdravništvo (19). Za nosilce zborničnih funkcij so bili izvoljeni zdravniki in

Prvo vodstva zdravniške zbornice s predsednikom prim. Kurtom Kanclerjem leta 1992. Z leve proti desni zgoraj si sledijo (brez nazivov): Marko Bitenc, Kurt Kancler, France Vrevc, France Cukjati, Andrej Možina, Milan Kotnik, Anka Tekstor, France Urlep in Matjaž Rode. Karikatura Boruta Pečarja.

Ponedeljek, 30. marca 1992

USTANOVNA SKUPŠČINA ZDRAVNIŠKE ZBORNICE SLOVENIJE – Tik po sprejetju nove zdravstvene zakonodaje so slovenski zdravniki in zobozdravniki s skoraj popolno udeležbo (151 poslancev) v soboto v prostorih republiškega parlamenta ustanovili zbornico; za ureditev svojega stanovskega položaja in sooblikovanje razvoja slovenskega zdravstva. (Foto: Marjan Zaplatil)

O ustanovni skupščini Zdravniške zbornice Slovenije, ki je bila 28. marca 1992, je poročal tudi časnik Delo. Članek avtorice Dragice Bošnjak, ki je bil objavljen v Delu 30. marca 1992 na strani 2, objavljamo s pisnim soglasjem družbe Delo.

Prvo domovanje Zdravniške zbornice Slovenije je bilo na Dalmatinovi ulici 10 v Ljubljani.

Zdravniki spet v svoji zbornici

Za predsednika izvoljen dr. Kurt Kancler, podpredsednik pa je dr. France Vrevc

LJUBLJANA, 29. marca – Po skoraj petih desetletjih, odkar je bila ukinjena, in nekaj zadnjih letih intenzivnih priprav so v soboto slovenski zdravniki naposled spet dobili svojo zbornico. Prek te institucije bodo lahko učinkoviteje urejali svoj položaj v družbi in sami dejavnije sooblikovali prihodnji razvoj slovenskega zdravstva.

Na sobotni ustanovni skupščini so za prvega predsednika slovenske zdravniške zbornice izvolili **prim. dr. Kurta Kanclerja** iz Maribora, podpredsednik je postal **prim. dr. France Vrevc**, generalni sekretar pa **dr. Franc Cukjati**, oba iz ljubljanske regije. Skoraj popolno zasedbo od 164 poslancev, kolikor jih sestavlja skupščina slovenskih zdravnikov, je v prostorih republiškega parlamenta pozdravil in jim želel uspešno delo **dr. France Bučar**. Med drugim je dejal, da v novi družbi postavljamo nove temeljne kamne in eden med pomembnimi je tudi zdravniška zbornica, ki bo pomemben člen v urejanju tega segmenta, po drugi strani pa se tako popravlja tudi dolg ali »krivica«, ki jo je družba v preteklosti delala tudi zdravništvu. Kot je dejal, pričakuje več njihovega samostojnega delovanja in sprotne odzivanje na družbene izzive, seveda »s spoštovanjem visokih norm etike in morale«.

Minister za zdravstvo **doc. dr. Božidar Voljč** je ocenil, da se marsikdo še vedno ni otreseel pogubnega razmišljanja, »da je zdravnik še vedno porabnik, mehanik, na primer, pa ustvarjalec, ker – dela«, vendar pa zdravstvo prav zdaj doživlja korenite spremembe in nekateri znaki dajo slutiti, da se bo »počasi porbalo«. Prav zbornica bo po njegovih besedah naposled zapolnila vrzel v štirikotni navezi, ki jo sestavljajo še zdravstveni zavodi, ministrstvo za zdravstvo in zavarovalništvo.

Prvi predsednik zdravniške zbornice **prim. dr. Kurt Kancler** je med drugim dejal, da je zbornica res njihova stanovska organizacija, ki si bo morala prizadevati za izboljšanje v preteklosti močno podcenjenega položaja zdravnikov; kar najmanj naj bi bilo točk, faktorjev... delo naj ima svojo ceno. Vendar pa mora biti v vseh teh prizadevanjih, pa naj bo v družbenem ali zasebnem delu, vendar v središču pozornosti ustrezen odnos do pacientov – njihovih bolnikov. Poslanec je tudi opozoril na čeri, ki utegnejo ovirati delo zbornice. To so poleg politizacije tudi pretirano poudarjanje regionalizacije, diferenciacije in drugo.

Na ustanovni skupščini so sprejeli statut in poslovnik, ne pa tudi kodeksa medicinske deontologije. Mnenja so bila sicer različna, vendar je večina menila, da tako pomembnega doku-

Prim. dr. KURT KANCLER

menta, ki so ga imeli pred seboj v osnutku, ob njem pa še zelo veliko dopolnil, ni mogoče sprejeti že na tem prvem zasedanju. Tako so ga vrnili v nadaljnjo obdelavo pravno-etični komisiji, pripombe k temu gradivu pa bodo še naprej sprejemali na sedežu zdravniškega društva v Ljubljani, kjer ja za zdaj tudi sedež zdravniške zbornice. Že tokratna uvodna razprava je pokazala, da je znotraj zdravništva še vedno močno aktualno vprašanje ugovora vesti, vprašanje evtanazije in drugih občutljivih posegov ali dogajanj v medicini.

V razpravi so posamezni udeleženci med drugim še opozorili in predlagali; da bi bilo treba zaradi specifičnosti dela priznati zdravnikom možnost okužbe pri delu kot poklicne bolezni, posebej pri nudenju nujne zdravniške pomoči; dosledno omogočiti prosto izbiro zdravnika in zaščititi bolnikove pravice, odpraviti nerazumljivo dolge čakalne dobe in nesmiselne normative »ter zagotoviti bolniku in zdravniku dovolj časa za pošten pregled«; zavzemali so se za koordinacijo med slovenskimi bolnišnicami s poudarkom na »policentrični kakovosti« in predlagali enotno nastopanje s ponudbo slovenskih bolnišničnih zmogljivosti sosednjim državam.

DRAGICA BOŠNJAK

zobozdravniki: prim. mag. France Urlep (Odbor za osnovno zdravstvo), prim. Janez Zajec (Odbor za bolnišnično zdravstvo), dr. Matjaž Rode (Odbor za zobozdravstvo), Samo Fakin (Socialno-ekonomska komisija), Milan Kotnik (Pravno-etična komisija), dr. Marjan Premik (Nadzorni odbor), prof. dr. Berta Jereb (Častno razsodišče), dr. Jože Balazic (tožilec) in France Cukjati (generalni sekretar). Aprila 1993 se je zbornica preselila v prostore na Dalmatinovi ulici 10 v Ljubljani. Na tradicionalnem zdravniškem koncertu je bila leta 1993 prvič izvedena zdravniška himna prim. Janka Držičnika (1913–2002) (20).

Članstvo v Zdravniški zbornici Slovenije je po Zakonu o zdravstveni dejavnosti iz leta 1992 obvezno za vse zdravnike in zobozdravnike, ki v Sloveniji delajo s pacienti. Decembra 1992 je zbornica sprejela »**Kodeks medicinske deontologije Slovenije**«, ki je bil dopolnjen v letih 1997 in 2016. Postopoma so vzpostavili **register zdravnikov**, podeljevati so se začele **zdravniške licence** – leta 1993 je zbornica sprejela »Pravilnik o dovoljenju za zasebno delo« – in s »Pravilnikom o strokovnem nadzoru« vzpostavili strokovni nadzori zdravnikov s svetovanjem. Vzpostavili so vodenje podiplomskega usposabljanja zdravnikov, delovanje tožilca in razsodišča zbornice (21). Določeni so bili pogoji za pridobitev naziva primarij. V letih 1993 in 1994 je potekala stavka zdravnikov in zobozdravnikov, podprla jo je tudi zbornica. Z njo so želeli doseči posebno kolektivno pogodbo za zdravnike, ki jo je zasnoval **Sindikat zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije Fides**. Zahteve stavekajočih je vlada sprejela, tako da je bila leta **1994 podpisana kolektivna pogodba** za zdravnike in zobozdravnike in povečalo se je število zasebnih zdravnikov. Leta 1995 je slovenska zbornica sodelovala na srečanju srednje- in vzhodnoevropskih zdravniških zbornic na Dunaju. Sprejet je bil **program pripravnštva**. Leta **1996** je bil za predsednika zbornice izvoljen asist. mag. **Marko**

Bitenc. Zbornica je postala mednarodno prepoznana organizacija in med prvimi postala **članica v evropskih zdravniških organizacijah** *European Union of Medical Specialists* – UEMS, *European Union of General Practitioners* – UEMO, *Comité Permanent des Medecins Europeens* – CPME in *European Association of Senior Hospital Physicians* – AEMH. Leta **1997** je bila sprejeta **strategija Zdravniške zbornice Slovenije**: zavzemanje za ureditev financiranja specializacij, urejanje zasebnih praks in dežurstev v osnovnem zdravstvu, enako financiranje pripravništva stomatologov, kot je pri sekundariatu zdravnikov, sodelovanje pri spremenjanju financiranja zdravstvenih storitev na področjih specialistične in bolnišnične dejavnosti in zavzemanje za uveljavitev zakona o zdravnikih. Leta **1999** je bil sprejet **Zakon o zdravniški službi**, ki določa status zdravnika kot temeljnega nosilca zdravniške dejavnosti. Z njim je zdravniški poklic dejansko postal reguliran poklic. Leta 2002 je v veljavo stopila novela zakona o zdravniški službi, ki je uvedla nekatere spremembe na področju delovnega časa. Leta 2003 je zbornica izdala zbornik »Medicinska etika – deontološka

vprišanja pri delu zdravnika«. Oblikovana je bila komisija za podelitev odličij Zdravniške zbornice Slovenije. Od leta **2002** zbornica podeljuje odličje **Hipokratovo priznanje**, ki je najvišje odličje za življenjsko delo na področju medicine in stomatologije. Do leta 2021 je bilo podeljenih 37 Hipokratovih priznanj (22). Leta 2003 je zbornica sklenila sporazum o sodelovanju z avstrijsko zbornico.

Javnomnenjska raziskava leta 2003 je pokazala, da so prebivalstvu največjo težavo predstavljale čakalne dobe v zdravstvu (48,9 % anketirancev). Po pogostnosti odgovorov kot najbolj moteč dejavnik sledijo vrste v čakalnicah in odnos zdravnikov do bolnikov. V 28,6 % so anketiranci krivdo za to pripisali Ministrstvu za zdravje, 19,3 % vodstvu zdravstvenih zavodov, 15 % zdravnikom, 9,2 % državi in v 7,3 % zdravstveni zavarovalnici. Leta **2005** je bilo po podatkih republiškega statističnega urada v Sloveniji **5300 zdravnikov**, po podatkih zbornice pa je bilo **3944 zdravnikov in 1164 zobozdravnikov**. Z izločitvijo 361 zdravnikov, ki niso delali z bolniki, je bilo v Sloveniji **1,9 zdravnika na 1000 prebivalcev**, kar je Slovenijo postavilo na rep lestvice evropskih držav (23).

Dom slovenskih zdravnikov Domus Medica na Dunajski cesti 162 v Ljubljani, kjer je od leta 2010 sedež Zdravniške zbornice Slovenije, Slovenskega zdravniškega društva, Sindikata Fides in Strokovnega združenja zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije.

Leta **2004** je bil za predsednika zbornice izvoljen prof. dr. **Vladislav Pegan** (1935–2008). Slovenska, italijanska in avstrijska zdravniška zbornica so podpisale sporazum o čezmejnem sodelovanju. To naj bi koristilo zlasti bolnikom, ki bodo ob bivanju v tujini upravičeni do enakovrednih zdravstvenih storitev kot v matični državi. Leta **2008** je predsednica zbornice postala asist. **Gordana Kalan Živčec**, ki je bila v letih 2000–2004 predsednica odbora za osnovno zdravstvo in je s Francem Šuto pripravila »Navodila za pripravo bolnika na poseg v anesteziji« in »Navodila za prvo nenujno napotitev na sekundarni nivo obravnave«. Leta 2008 je zbornica pripravila plakate za ozaveščanje bolnikov o njihovih pravicah do zobozdravstvenih storitev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, o nadstandardih in doplačilih. Predstavljeni so bili v zobozdravstvenih ordinacijah, čakalnicah javnih zdravstvenih domov in pri koncesionarjih. Leta **2009** je zbornica v okviru projekta »**Kakovost v zdravstvu Slovenije**« podelila posebna priznanja zdravnikom, ki so izkazali odličnost na področjih torakalne in abdominalne kirurgije in perinatologije. Leta **2010** se je zbornica preselila v stavbo **Domus Medica** na Dunajski 162 v Ljubljani, ki pod eno streho združuje Zdravniško zbornico Slovenije, Fides, Slovensko zdravniško društvo in Strokovno združenje zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije. Stavba je bila slovesno odprta leto kasneje. Leta 2010 je zbornica prejela priznanje Hrvaške zdravniške zbornice za negovanje ugleda zdravniškega poklica. Leta 2011 se je pojavilo vprašanje o obvezi članstva v zbornici, a novela o prostovoljnem članstvu v zbornici ni bila sprejeta (24). Leta **2012** je vodenje zbornice prevzel prim. **Andrej Možina** in jo po štiriletnem mandatu leta **2017** predal dr. **Zdenki Čebašek - Travnik**, to pa je leta **2021** nasledila prof. dr. **Bojana Beović**.

V mandatu prim. **Andreja Možine** si je zbornica prizadevala

za celovito reformo zdravstva.

Pripravljen je bil alternativni predlog novele »Zakona o zdravstveni dejavnosti« s celovito obrazložitvijo predlaganih sprememb. Prav tako si je zbornica prizadevala za **dvig ugleda zdravništva** in bila uspešna v prizadevanjih, da je ohranila obvezno članstvo. Med pomembnejšimi zborničnimi akti je bil pripravljen nov »**Pravilnik o zdravniških licencah**« in »**Pravilnik o denarni pomoči zbornice**«, ki je nadomestil »Pravilnik o skrbstvenem skladu«. Uspešno pripravljen in zaključen je bil **projekt POND** (Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti), v okviru katerega je bilo izvedenih 20 izobraževanj, ki se jih je udeležilo 2086 zdravstvenih delavcev. Izšel je tudi obsežen zbornik. Prav tako je zbornica dobila **sodobno, prenovljeno spletno stran**. Za izobraževanja se je vzpostavila **aplikacija Licenčnik**, ki je povezana z zalednim sistemom za vodenje kreditnih točk članov, organizatorjem pa hkrati nudi portal za urejanje dogodkov (25).

V mandatu dr. **Zdenke Čebašek - Travnik** so veliko naredili v smeri **digitalizacije**, začela je delovati e-zbornica, uporabnikom prijazna platforma, posodobili so aplikacije za specializante in dodali možnosti za registracije, plačevanje in varno komuniciranje (VEP) preko spleta. **Podiplomsko izobraževanje** in usposabljanje so dvignili na novo raven tako na vsebinski kot na tehnični ravni. Veliko truda so vložili v profesionalizacijo dela Oddelka za stike z javnostmi. Strokovne službe zbornice so v tem mandatu izpeljale procese reorganizacije, optimizacije delovnih procesov in digitalizacije, kar vsem zaposlenim omogoča kakovostno in varno delo tudi na daljavo. Zbornica je postala središče stanovskega delovanja skozi delovanje odborov, komisij, delovnih skupin, javnih tribun, projektov in družabnih dogodkov. Izšlo je 180 tedenskih biltenov, organiziranih je bilo 37 novinarskih konferenc (26).

V letih 2020–2021 je vodstvo zbornice z infektologinjo in epidemiologinjo prof. dr. **Bojano Beović** prevzelo izjemno zahtevno delo **spopadanja s pandemijo covid-19**. V težkem času množičnih hospitalizacij in umiranja je z veliko zavzetostjo skrbela za maksimalne preventivne in kurativne ukrepe zdravnikov ter nenehno prosvetljevanje prebivalstva kot tudi vodenje zdravništva skozi najnovejša strokovna in znanstvena spoznanja. Zdravniški zbornici Slovenije je že v prvem letu njenega mandata uspelo, da je z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravniški službi – ZZdrS-I pridobila tri nova izjemno pomembna javna pooblastila: izvajanje strokovnih izpitov na zbornici (po 1. 6. 2022), podeljevanje osnovne licence, ki jo zbornica podeljuje po uradni dolžnosti vsem zdravnikom, ki opravijo strokovni izpit (od 6. 1. 2022), in certificiranje posebnih znanj. Poleg tega zbornica od 1. 6. 2022 lahko organizira preizkus znanja slovenskega strokovnega jezika za zdravnike. V letu 2021 je bilo organiziranih tudi veliko strokovnih izobraževanj in srečanj o covidu-19 in cepljenju tako za zdravnike, ki so se jih množično udeleževali, kot tudi za splošno javnost.

Avgusta 2021 je imela zbornica **11.705 članov**, med njimi 8781 zdravnikov ter 2143 zobozdravnikov. Približno 1700 članov je bilo upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov.

Od leta **1992** Zdravniška zbornica Slovenije izdaja strokovno revijo **ISIS**. Prvi glavni urednik revije je bil prim. mag. **France Urlep** (1928–2022), sledila sta mu prof. dr. **Eldar M. Gadžijev** in prof. dr. **Alojz Ihan**.

Viri in literatura

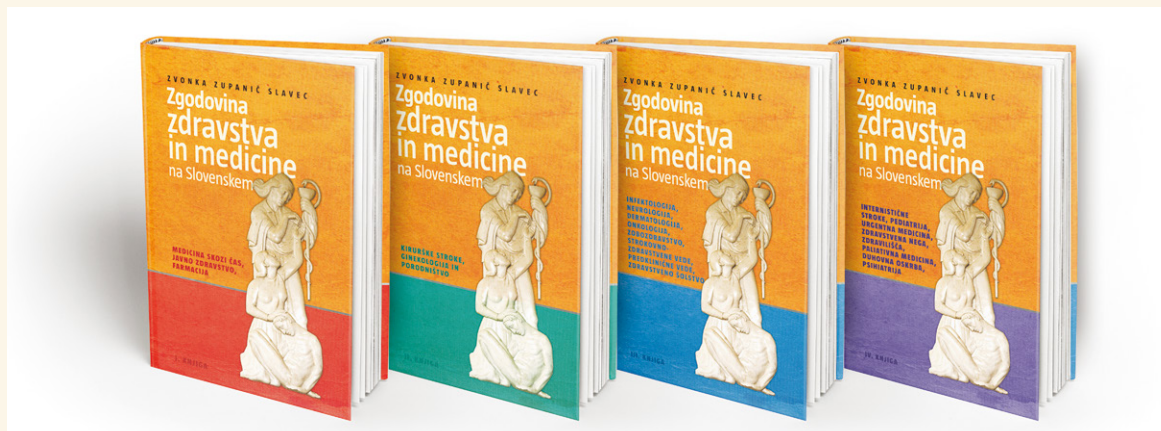
1. O zbornici [internet]. Zdravniška zbornica Slovenije; 2022 [citirano 5. 3. 2022]. Dosegljivo na: <https://www.zdravniskazbornica.si/vodstvo>
2. Glesinger L. Društva, liječnička. V: *Medicinska enciklopedija*. Zv. 2. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1967. p. 233.
3. Prav tam.
4. Schonbauer L. *Das medizinisches Wien*. Wien: Urban & Schwarzenberg, 1947. p.

- 437–42; 451–4.
5. *Stvaratelj* [internet]. Hrvatski državni arhiv; 2022 [citirano 14. 3. 2022]. Dosegljivo na: http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_9720
6. Državni zakonik za kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane. *Ur list* (Avstro-Ogrska) 1892; 9 (3): 39–42.
7. Logar I. Društvo zdravnikov na Kranjskem. *Zdrav Vestn* 1954; 23: 247–8.
8. Vulikič V. Pregled nastajanja in delovanja zdravniške zbornice na območju Slovenije 1983–1946. V: Kornhauser P, Živčec Kalan G, ur. *Zdravniške zbornice na ozemlju Slovenije 1983–2012*. Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije, 2012. p. 12–58.
9. Gregorič V. Glasilo zdravniške zbornice za Slovenijo. *Glasilo zdravniške zbornice za Slovenijo* 1924; 1 (1): 1–2.
10. Rus M, Zajec I. Zapisnik. *Glasilo zdravniške zbornice za Slovenijo* 1933; 10 (5): 75–8.
11. Seja Saveza lekarskih komora na Bledu. *Glasilo zdravniške zbornice za Slovenijo* 1934; 11 (7): 110–1.
12. Prodan J, Logar F. Zapisnik XIII. redne letne skupščine zdravniške zbornice. *Glasilo zdravniške zbornice za Slovenijo* 1936; 13 (1): 2–9.
13. Sterle D, Žvokelj S, Logar I. Zapisnik skrutinatorjev, sestavljen dne 19. julija 1938, ob 14. uri. *Glasilo zdravniške zbornice za Slovenijo* 1938; 15 (6/9): 79.
14. Ustanovitev zveze svobodnih poklicev in umetnikov in preureditev zbornic in društev svobodnih poklicev in umetnikov Ljubljanske pokrajine. *Službeni list za Ljubljansko pokrajino* 1942; št. 15/42 (čl. 4).
15. *Zgodovina Zbornice* [internet]. Zdravniška zbornica Slovenije; 2022 [citirano 8. 3. 2022]. Dosegljivo na: <https://www.zdravniskazbornica.si/vodstvo/upravljanje/predsednica/predstavitve/zgodovina-zbornice>
16. Predan Š. Kronika obnovljene Zdravniške zbornice Slovenije 1992–2012. V: Kornhauser P, Živčec Kalan G, ur. *Zdravniške zbornice na ozemlju Slovenije 1983–2012*. Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije, 2012. p. 69–212.
17. Premik M. Vloga Slovenskega zdravniškega društva pri nastajanju Zdravniške zbornice Slovenije. V: Kornhauser P, Živčec Kalan G, ur. *Zdravniške zbornice na ozemlju Slovenije 1983–2012*. Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije, 2012. p. 59–68.
18. Glej opombo 1.
19. Glej opombo 15.
20. Bitenc M. Zdravniška zbornica Slovenije. *Enciklopedija Slovenije*. Zv. 15. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2001. p. 120.
21. Glej opombo 15.
22. *15 izjemnih zdravnikov, zdravnic, zobozdravnikov in zobozdravnic prejelo odličja Zdravniške zbornice Slovenije* [internet]. Zdravniška zbornica Slovenije; 2022 [citirano 8. 3. 2022]. Dosegljivo na: <https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/obvestila/2019/12/05/15-izjemnih-zdravnikov-zdravnic-zobozdravnikov-in-zobozdravnic-prejelo-odlicja-zdravni%C5%A1ke-zbornice>
23. *Analize ZZZ* [internet]. Zdravniška zbornica Slovenije; 2020 [citirano 15. 3. 2022]. Dosegljivo na: <https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/statistika-in-analize>
24. Glej opombo 16.
25. *Arhiv Zdravniške zbornice Slovenije*. Marec, 2022.
26. *Naša zdravniška zbornica v mandatu 2017–2021* [internet]. Zdravniška zbornica Slovenije, 2022 [citirano 8. 3. 2022]. Dosegljivo na: <https://www.zdravniskazbornica.si/vodstvo>

Prof. dr. Zvonka Zupanič Slavec,
dr. med., Inštitut za zgodovino
medicine Medicinske fakultete
Univerze v Ljubljani,
zvonka.zupanic-slavec@mf.uni-lj.si

Zbornica praznuje svoj jubilej, dokumentarno popisan v uvodnem delu 3. knjige monografije *Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem*. Uvodničarka je tudi predsednica zbornice. Delo prinaša na 750 straneh formata A4 z okoli 2500 slikovnimi prilogami in z uvodniki kompetentnih piscev prikaz zelo aktualnega razvoja infektologije, nevrologije, pa hitro razvijajoče se onkologije in zobozdravstva. Skrbno je napisan tudi razvoj strokovno-zdravstvenih dejavnosti, predklinike in zdravstvenega šolstva. V prvih dveh knjigah je objavljen razvoj javnega zdravstva, preskrbe z zdravili, opera-

tivnih strok z diagnostičnimi dejavnostmi, v četrti knjigi pa bo izšel razvoj internističnih strok, pediatrije, urgentne medicine, psihiatrije, zdraviliške dejavnosti, paliativne medicine in duhovne oskrbe bolnikov. Tako je na skupno 2500 straneh z okoli 6000 slikovnimi prilogami enciklopedično predstavljena vsa naša zgodovina medicine. Avtorica je zdravnica zgodovinarica medicine prof. dr. Zvonka Zupanič Slavec. Knjiga bo izšla ob zbornični slovesnosti 27. maja in bo na voljo v Cankarjevem domu (informacije: zgodovina.medicine@gmail.com, 030 700 617).

Slovo od spoštovane kolegice Jožice Boldan, dr. med., spec. družinske medicine

Foto: Uroš Hočevan

Na pragu pomladi, ko se topi sneg in diši po mokri zemlji, smo se 17. 2. 2022 na mestnem pokopališču v Kočevju poslovili od kolegice Jožice Boldan, dr. med., spec. družinske medicine. Bila je labod, ki je vse življenje letal nad blatom, a vendarle ostal čist. Čeprav je odšla onkraj časa in prostora, bo za vedno živela v našem spominu, kjer hranimo poseben, »svet« prostor za posebne ljudi, ker ni bila samo naša sodelavka, bila je prijateljica in tudi sestra – tolažnica, ko smo jo potrebovali.

Jožica je bila posebna, rahločutno je gledala svet skozi oči drugega in zato živela bogato.

Znala je prisluhniti, z empatijo z nami jokala, nas spravljala v smeh, se veselila naših uspehov.

V zadnjih letih je doživljala izgube, a je žal v skrbi za druge pozabljala nase. Krut čas, ki na prvo mesto postavlja epidemijo, je pripomogel, da je še hitreje živela in izgorevala ter dobesedno izgorela na delovnem mestu.

Nikoli ni rekla: NE! Bila je Človek z veliko začetnico in odlična strokovnjakinja, ki obvlada uradno zdravstveno doktrino, pa tudi našo kočevsko in struško, ko na hišnem obisku nimaš vrhunskih aparatov, ko niso v bližini specialisti najrazličnejših strok, ko je bolnišnica oddaljena in do nje ne pelje avtocesta, ko moraš napisati recept za zdravila »na zalogo«, ker ambulanta ne obratuje vsak dan. V »velikem« mestu v vrhunski zdravstveni ustanovi bi zamahnili (in tudi so) rekoč: Zakaj nam te podeželske zdravnice pošiljajo izgubljene primere?! Pa so kolegi morda pozabili, da mora biti prava zdravnica prav taka, kot je bila ona? Marsičesa bi se lahko naučili od Jožice. Njeni bolniki so hvaležno govorili, da hodijo k »naši Jožici«, hoteli so poudariti, da je rojena ljudska zdravnica, predana svojemu poklicu.

Za doktorico Jožico Boldan ne bodo žalovali le njeni dragi najbližji in ne samo prijatelji ter njeni bolniki, žalovali bodo tudi vsi občani, saj je tudi izven ambulate skrbela za ljudi, ki so potrebovali tudi druge vrste pomoči.

Kolegi bomo pogrešali njeno iskricost, vedrino, poštenost, obzirnost in zanesljivost.

Naj zaključimo z mislijo Henryja van Dyka: Čas je prepočasen za tiste, ki čakajo, prehitel za tiste, ki se boje, predolg za tiste, ki žalujejo, prekratek za tiste, ki se veselijo, toda za tiste, ki ljubijo, je neskončen. Jožica je ljubila, se razdajala in trosila svojo ljubezen naokoli. Hvaležno smo jo sprejemali, a žal je nismo mogli vračati v enaki meri, ker mi nismo tako izjemni, kot je bila ona.

Močno jo bomo pogrešali njeni nekdanji sodelavci – prijatelji:

Tanja Nikolič, Lidija in Tihomir Odorčič,
Nives Prelesnik, Andreja Rako, Milena Vidmar
Romih, Nataša Žilevski

Jožici v slovo (1962–2022)

Valerija Balkovec

Slab mesec pred 60. rojstnim dnevem je 10. 2. 2022 za vedno zaspala v svojem prelepem domu ob čuteči skrbi mame in sestre. Zadnja dva tedna so bili sončni topli zimski popoldnevi in ob odprtih vratih je na svoji bolniški postelji poslušala petje ptičkov in z že slabotnim glasom povedala, da se počuti kot v nebesih. Kljub bolečinam, ki jih je prenašala tiho, brez vzdihljajev.

Odločila se je, da se bo poslovila na svojem domu, če le ne bo prehudo za njeno mamo. Njeni domači in prijateljice smo se trudili, da bi ji olajšali neizbežno slovo, ki je prihajalo hitro, prehitro. Teh šest mesecev, odkar je bila bolezen potrjena in tudi končana, nas je povežalo za vseh 33 let nazaj, ko smo se po zaključku fakultete razšli po celi Sloveniji.

Jožica si je ves čas želela opravljati poklic družinske zdravnice in po zaključku študija leta 1988 se je zaposlila v domačem Kočevju. Želela je razpolagati s svojim časom v korist svojih bolnikov, zato se je kmalu odločila za samostojno pot. Svoj čas jim je namenjala v službi in tudi zunaj nje, kar so njeni bolniki nagradili z nazivom zdravnica leta 2003 in 2004.

Srečali sva se v študentskem domu na Ilirski in bili sostanovalki od 2. letnika do konca študija. Kolegi in kolegice s fakultete so naju doživljali kot celoto, saj sva na vse vaje in izpite hodili skupaj. Najina študentska sobica je bila odprta za srečanja vseh članov naše skupine, večkrat smo tudi peli, imeli literarne večere. Jožica je rada pela, velikokrat sva se na poti na fakulteto ali zvečer ustavili v cerkvi svetega Petra za zahvalo in nova priporočila. Imela je izbran govor, motila jo je moja belokranjščina, ki je ni najbolje razumela, zato sem jo še bolj dražila s svojim narečjem.

Vse statistike govorijo, da imamo slovenske zdravnice nizko življenjsko dobo, a to odrivamo stran. Saj ne bom jaz. In potem pride nenadoma, v vsej neizmerni krutosti in realnosti. Kljub brezizhodnosti že na začetku bolezni, si je želela in je prosila, da se ji poskuša podaljšati življenje, verjela in zaupala je v moč zdravil. Vsak teden več se ji je zdel dragocen, je bil vreden naporov in bolečin. In bilo je nekaj mesecev, za katere je večkrat omenila, da bi bili njeni najlepši v življenju, če ne bi bila v ozadju bolezen. Zakaj so bili ti meseci zanj tako lepi?

Ker je vseh 33 let samo delala, nikoli ni bila odsotna zaradi bolezni, zaradi situacije z epidemijo se je kljub telesni šibkosti morala vključevati v urgentno službo, do konca izčrpanosti, brez posluha vodstva za skrajno utrujenost. Sredi poletja, ko so se začenjali dopusti, je bila pripeljana z delovnega mesta v našo bolnišnico in vesela sem bila, da sem ji lahko krajšala bolniške dni. Obujali sva spomine na študentska leta, skupaj popili kavico iz avtomata.

Jesenske mesece je preživljala na svojem domu, lahko je spala, se sprehajala, gledala televizijo ali samo poslušala petje ptičkov in si nabirala moči na klopci na terasi. Razkošje prostega časa, ki si ga ni nikoli vzela v svoji nenehni skrbi za svoje bolnike in njej drage osebe. Iz najbolj težkih trenutkov si je znala zaradi podarjenega prostega časa narediti veselje.

Kolegice še iz študentskih časov, ki smo jo obiskovale v bolnišnici in do konca na njenem domu, smo občudovale njen optimizem in sprejemanje bolezni. V času srečevanj pri njej in z njo smo ponovno stkale vezi, da bi ji lahko pomagale vsaka po svoji moči. Več kot zmore telo in več kot lahko opišejo besede, je zanj ob redni

službi in dežurstvih darovala svoj čas in znanje njena osebna zdravnica, naša skupna prijateljica. Zadnje dni je skupaj z njenimi domačimi nad njo bedela tudi ponoči, da bi ji lajšala bolečine in ji bila v tolažbo. Tako sem si pred vpisom na fakulteto tudi sama predstavljala delo družinske zdravnice, ki pa jo čedalje redkeje najdemo.

Z Jožičinim odhodom se je posločila moja študentska polovica. Hvaležna sem ji za veliko stvari, ne nazadnje tudi za vsakodnevne pogovore v zadnjih mesecih, obujanje spominov na dogodke in ljudi, na sončne in temne dni. Njen nasmeš je do konca ostal enak.

Zbogom, moja cimra, počivaj v miru.

O jeguljah – tako in drugače

Patrik Svensson: *Evangelij po jeguljah: pripoved o najskrivnostnejši ribi na svetu*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2022

Zdenka Čebašek - Travnik

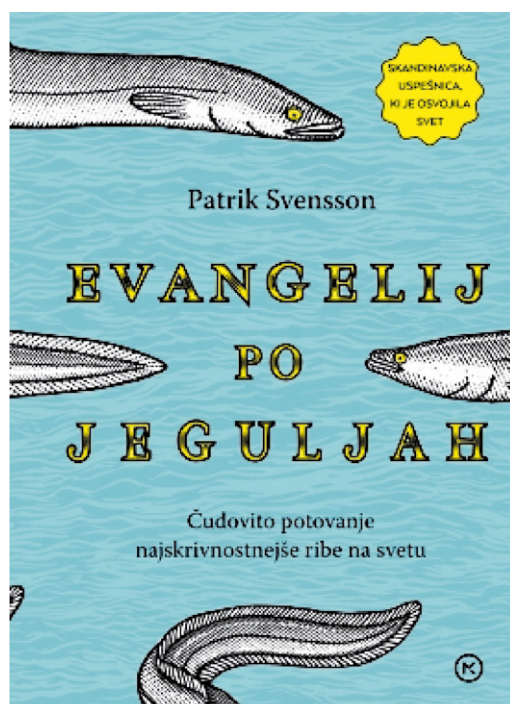
Ravno v dneh, ko sem začela pisati o knjigi *Evangelij po jeguljah*, sem v sobotni prilogi Dela odkrila čudovit opis te iste knjige. Irena Štaudohar, ki jo posebej cenim zaradi njenih opisov narave in knjig o njih, tudi tokrat ni razočarala. V članku *Čudežna jegulja* (<https://www.delo.si/sobotna-priloga/cudezna-jegulja/>) nam je približala knjigo in z njo tudi življenje jegulj. Raziskovanju življenjskega cikla te skrivnostne ribe se je posvetilo veliko zanimivih ljudi, med njimi tudi Sigmund Freud v svojih mladih letih. Stvarno sočen opis njegovega takratnega dela, ki ga je opravljal v Trstu, je drobci iz njegovega življenja, ki ga še nisem poznala. Nelagodje, ki ga je nedvomno doživljal ob seciranju jegulj, da bi našel njihov moški spolni organ, pa je kasneje opazno tudi v njegovih delih o psihoanalizi (na primer v *Das Unheimliche*, 1919).

Iščem besede in misli, s katerimi bi vas povabila k branju te edinstvene knjige. Name je delovala kot magnet, ki privlači ljubitelje vodnega in obvodnega sveta ter posebnosti, povezanih

z njima. Gre za preplet zgodb, od katerih nekatere na znanstven način (tudi z navedbo virov) opisujejo odkrivanje skrivnosti življenja jegulj, čemur raziskovalci pravijo *vprašanje jegulje*, druge pa so čisto osebne in pripovedujejo o pisateljevi družini, predvsem o njegovem odnosu z očetom. Takole sta skupaj hodila na lov na jegulje: »Na rečnem bregu je bila trava vlažna in gosta, da sem se komaj prebijal skozi jo. Oče je hodil spredaj in utiral pot; ko sem mu sledil, se je rastje nad mano v loku zapiralo. Nad reko so sem ter tja frfotali netopirji, brez glasu, kot črne pike na nebu.«

Z *vprašanjem jegulje* se ukvarjajo že tisočletja, kljub temu pa velik del njenega življenjskega kroga ostaja nepojasnen. Tudi trditvi, da se razmnožujejo v Sargaškem morju, lahko še vedno oporekamo. Tam ni še nihče našel žive jegulje, temveč le njene drobne ličinke v obliki vrbovega lističa. Kako od tam pripotujejo vse do Trsta, boste lahko zaslutili med branjem te zanimive knjige.

»Skrivnostnost jegulje postane odmev vprašanja, ki ga vsi ljudje nosijo v sebi: Kdo sem? Od kod sem prišel? Kam sem namenjen?« piše avtor, ki se vpraša tudi: »In ali ni samotno iskanje svojega mesta v svetu navsezadnje najbolj univerzalna od vseh človekovih izkušenj?« Branje *Evangelija po jeguljah* nas bo gotovo popeljalo bliže odgovorom na vsa ta in še mnoga druga vprašanja.

Dr. Zdenka Čebašek - Travnik, dr. med., Kamnik,
zdenka.cebasek@gmail.com

Mia Kankimäki: Ženske, na katere mislim ponoči. Po sledih junakinj iz zgodovine

Didakta, Radovljica, 2022, 446 str. Prevod: Tadej Trebec

Marjan Kordaš

Branja (elektronske različice knjige) sem se lotil z dobršno mero skepse. Zato, ker zgodbo o Karen Blixen (1885–1962) poznam iz knjige *Spomin na Afriko*. Film z naslovom *Out of Africa* so pri nas predvajali leta 1986; zaradi nenavadnega odnosa med žensko in moškim sem takrat za svojo uporabo napisal kratek esej o sporočilu tega filma. A moja bralna skepsa se je kmalu sprevrgla v radovednost, saj je Mia Kankimäki v komentiran življenjepis Karen Blixen med drugim vgradila tudi zapise o svojih popotovanjih v živo po afriških divjinah.

V enakem slogu, v sklopu *Raziskovalke*, so zajete Isabella Bird (1831–1904; obkrožila svet), Ida Pfeiffer (1797–1858; obkrožila svet dvakrat), Mary Kingsley (1862–1900; medtem ko je skrbela za svojo družino, je raziskovala Afriko), Alexandra David-Neel (1868–1969; kot navidezna budistična nuna potovala v Tibet) in Nellie Bly (1864–1922; skoraj brez prtljage v 72 dneh obkrožila svet).

V enakem slogu, pa vendar popolnoma drugače – kako Mia Kankimäki dojema in doživlja klasično umetnost – so v sklopu *Umetnice* opisane ženske – slikarke, sicer odrinjene bolj v ozadje umetnostne zgodovine: Sofonsiba Anguissola (1532–1625; portretistka, delovala na španskem dvoru), Lavinia Fontana (1552–1614; ne le slavna, temveč finančno uspešna slikarka z velikansko družino; od januarja 1578 do aprila 1595 (84 mesecev) je rodila 11 otrok(?)), Artemisia Gentileschi (1593–1654).

Na elektronskem bralniku se mi je branje ustavilo prav pri slednji. Prizadela, skoraj razbesnela me je zgodba, kako je šestnajstletno Artemisia posilil njen učitelj – freskant in kako je ta šestnajstletnica (v časih italijanske pozne renesanse) (u)branila svojo čast ter si ugled nato zgradila na novo. Ni čudno, da se je Artemisia uveljavila kot slikarka močnih žensk. Npr. znana je njena slika, kako je Judita obglavila Holoferna (glej Staro zavezo, *Judita 13,1-9* in *Judita 13,10-20*). Kot mulca je ta svetopisemska zgodba prevzela tudi mene. Verjetno zato, ker takrat (še) nisem znal brati med vrsticami ter mi ni uspelo dognati, kaj je Judita počela s Holofernom, preden je zaspal.

Na tej stopnji sem branje prekinil in si nemudoma priskrbel (fizično) knjigo. Lepa, za današnje razmere skoraj bibliofilska izdaja. Poglavlja so označena tako, da jih je mogoče razločiti celo ob zaprti knjigi. Šele zdaj, ob fizični knjigi, sem zares prebral kazalo na začetku ter ga uskladih z zgradbo *fabule* oz. knjige. Knjigi je celo priložena lepa kazalka iz mehke lepenke za označevanje bralnega napredka, kar sem tudi uspešno uporabljal. Tudi s knjigo na kolenih, kot z nekakšnim vodnikom, medtem ko sem na zaslonu računalnika proučeval slike. Morda je Artemisia res sovražila moške; na njeni sliki se zdi, da je Judita Holofernu glavo z njegovim mečem ne odsekala, temveč (počasi!) odrezala. Med drugim sem našel tudi avtoportret, označen z besedilom »*Sophonsiba Anguissola*,

deva iz Cremona, naslikala sama s pomočjo zrcala« (str. 328). Nisem pa našel obeh avtoportretov Lavinie Fontane iz leta 1577 (str. 341).

Nenavadno branje je privlačno tudi zato, ker ob vseh življenjepisih žensk – raziskovalk (v preteklosti) nastopa tudi avtorica. V obliki nekaških vložkov ali dodatkov o svojem življenju (v sedanjosti). Npr. ob opisovanju življenja Karen Blixen – kjer je obilo citatov iz njenih pisem – Mia Kankimäki opisuje svoje življenje in stiske. Ne le doma na Finskem, temveč tudi v Afriki, Italiji, na Japonskem in v ZDA. V Afriki se dvakrat odpravi na safari. Pri enem je njen vodnik Fazal, zelo prijeten, dobrovoljen, uslužen, vljuden štiridesetletnik, ločenec, ki sam skrbi za svojo štiri leta staro hčerko (str. 68). Fazal vodi Mio po številnih afriških nacionalnih parkih, med drugim Arusha, Serengeti, Lobo, Tangire itn. Mojstrsko so opisane ne le razmere za opazovanje živali v afriški divjini, temveč tudi vzdušje med žensko in moškim, ki sta dlje časa nekako »v dvoje«, ko intimnosti postanejo vsakdanjosti. Vrhunec je na str. 105; pojavi se beseda v slovenščini, ki pa je nisem slišal še nikoli. In seveda je samo od bralca odvisno, kako si zgodbo interpretira. Isto velja za Alexandro David-Neel, ki je svojega mnogo mlajšega vodnika posvojila – karkoli pač »posvojitev« pomeni.

Med življenjepisi žensk – umetnic po moji presoji najbolj izstopa Artemisia Gentileschi. Mia Kankimäki v predstavitvi (str. 352) med drugim pove, da »... Slikala je gole (tj. nage, op. pis.) ženske in močne amazonke, ki so počele, kar so hotele. ... O njej so napisali na tone strokovnih člankov in več romanov in posneli filmov; njena dela so bila inspiracija za

MIA KANKIMÄKI

ŽENSKE, NA KATERE MISLIM PONOČI

Po sledeh junakinj iz zgodovine ...

erotične trilerje, z njenim imenom pa so okitili parfume, umetniške galerije in ženskam namenjene hotele.« Na str. 366–367 je nekaj odlomkov iz Artemisiinih pisem svojim strankam. Npr. pismo, datirano 7. avgust 1649:

»Zahvaljujem se vam za Vaše pismo in menico, ki ste mi jo takoj izdali. Slika dobro napreduje in bo gotova konec meseca z vsemi osmimi ženski-mi figurami in dvema psoma, ki sta po mojem mnenju še lepša od žensk. Vaši cenjeni gnadi bom pokazala, kaj zmore ženska, in upam, da Vam bo zelo povšeči.«

Opozarjam, da sem pa eno žensko v celoti zatajil. Kdor bo knjigo prebral, bo morda dognal, zakaj in čemu.

Med branjem poglavja o Karen Blixen so se mi v ozadju vedno znova pojavljala vprašanja o njenem sifilisu. Tudi vprašanje o morebitnem zdravljenju s salvarzanom oz. neosalvarzanom. In za Mary Kingsley se mi je zdelo tragično, da je po uspešnih popotovanjih po Afriki umrla razmeroma mlada, kot medicinska sestra v Londonu med epidemijo trebušnega tifusa.

Mia Kankimäki sebe predstavlja kot žensko, ki jo venomer boli glava in je pogosto brezvoljna in depresivna. Pogosto tudi brez denarja, zato na Japonskem (str. 254), na bregu reke Kamo, bere knjigo *Kako postati reven v stilu*. A kljub temu (ali prav zato?) je Mia dejavna duhovno, duševno in telesno. Se iz Finske odpravi v Italijo in se pred muzeji postavlja v vrsto čakajočih samo zato, da bi videla eno samo sliko, sicer shranjeno v muzej-

skem depozitu. Kar ji včasih spodleti, hkrati pa jo spodbudi.

Knjigo **Ženske, na katere mislim ponoči** je mogoče brati tudi kot nekakšno enciklopedijo o mitih o vlogi moškega in ženske v življenju; v sedanjosti in preteklosti; v Evropi in po raznih celinah po svetu. Da pa danes že dobro vemo, da so miti izmišljilje, s katerimi človek svoji dejavnosti poskuša dati smisel. In ko gredo nekateri miti v pozabo, nujno nastajajo novi. Sicer drugačni, a enako trapasti miti kot tisti poprej.

Imenitno branje. Še posebej, če je na voljo v obliki knjige.

Sporočilo knjige je:

Razpravljanja o relevantnosti feminizma, mačizma in seksizma so jalovo početje.

Da človek – tako ženska kot moški – lahko doseže vse, kar hoče; da lahko počne kar koli, če se zaveda, kaj počne.

Da sta ženska in moški seveda zelo različna, zato medsebojno privlačna, pa vendar enakopravna. Sta partnerja, ki skupaj (vzajemno) lahko dosežeta veliko več kot vsak sam zase.

Da je človek svobodno bitje.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš,
dr. med., Ljubljana,
marjan.kordas@mf.uni-lj.si

PREGLED IN UREJANJE PRIJAV NA DOGODKE, POTRDILO O UDELEŽBI

Obveščamo vas, da lahko v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS:

- v zavihku »Moje prijave« pregledujete in urejate svoje prijave na izobraževanja (izvedene preko spletne strani Domus Medica),
- najdete Potrdilo o udeležbi, ki je na voljo nekaj dni po dogodku,
- najdete še druge svoje podatke, ki jih vodimo v registru. Vljudno vas prosimo, da jih preverite in sporočite morebitne spremembe.

Če ste pozabili geslo ali imate težave pri dostopanju, vam z veseljem pomaga IT-podpora ZZS: podpora@zss-mcs.si, T: 01 307 21 72, 01 307 21 73 ali 01 307 21 82.

Rezultati 1. nagrajnega natečaja Slovenija-transplanta za najboljše raziskovalno delo s področja donorske medicine

Jana Šimenc, Danica Avsec, Andrej Gadžijev

V letu 2021 smo na Slovenija-transplantu objavili 1. nagrajni natečaj za najboljše raziskovalno delo s področja donorske medicine z namenom spodbujanja interdisciplinarnega sodelovanja, raziskovanja in razvoja donorske dejavnosti v Sloveniji. Nagradni sklad je omogočila gospa Ksenija Senegačnik, ki je del finančne nagrade s kviza Joker (RTV Slovenija) podarila Slovenija-transplantu, mi pa smo darovana sredstva prenesli v sklad za nagrade najboljših raziskovalnih del. Gospe Senegačnik se za to gesto iskreno zahvaljujemo.

Javni natečaj je bil odprt do 31. decembra 2021. Po zaključku je strokovna komisija v sestavi prim. Danica Avsec, dr. med., svetnica, Andrej Gadžijev, dr. med., in dr. Jana Šimenc, dipl. etnol. in kult. antrop., ocenjevala izvirnost pristopov, aktualnost tem, uporabnost prenosa znanja v prakso, jezikovno in celostno kakovost ter znanstveno zahtevnost prejetih raziskovalnih nalog. 17. marca 2022 je (prek spleta) potekala slovesna podelitev nagrad.

1. nagrado (800 evrov) je prejela **Veronika Prtenjak** za magistrsko nalogo z naslovom **Pravne dileme darovanja človeških organov – darovanje ali trgovanje?**, ki jo je pod mentorstvom prof. dr. Veronike Žnidaršič Skubic zagovarjala na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Avtorica v nalogi obravnava številne pravne dileme, ki se pojavljajo pri različnih načinih in sistemih darovanja organov. Podrobneje raziše t.i. navzkrižno darovanje, ko gre za darovanje in presaditev organov (navzkriž) med dvema paroma oseb (ali več) z namenom boljšega ujemanja v tkivnih lastnostih. Lahko gre pa celo za darovanje organov v sklad za kasnejšo presaditev. Ob tem avtorica preizprašuje, ali tovrstni načini darovanja še sledijo temeljnemu načelu altruizma ali gre za nedovoljeno obliko

trgovanja z organi. V zadnjem delu obravnava še darovanje maternice, ki je novejši dosežek v transplantacijski medicini in odpira dodatna pravno-etična vprašanja.

Odlika raziskovalne naloge Veronike Prtenjak je zelo dobra vsebinska struktura, poglobljena in natančna interpretacija mednarodnih in nacionalnih pravnih dokumentov in konvencij s področja darovanja organov ter izvirna primerjava nacionalnih zakonodaj. Avtorica prikaže celovito analizo ključnih pojmov, pri čemer uporablja ustrezno strokovno (pravno in medicinsko) terminologijo. Predstavi dobro poznavanje zakonodajne ureditve v Sloveniji in nakaže možnosti za nadgradnjo. Inovativnost omenjene naloge je v interdisciplinarni naravi ter odpiranju neraziskanih področij in možnosti razvoja dejavnosti v Sloveniji. Presežek naloge je še empirični del, saj je avtorica za namen raziskave opravila intervjuje z raziskovalci presaditve maternice na Švedskem in izsledke pogovorov smiselno umestila v razpravo. Veronika Prtenjak prav tako jasno prikaže zavedanje, da se je treba intenzivno ukvarjati s pravnimi in etičnimi vprašanji, ki jih prinaša hiter (tehnični) napredek na področju medicine.

2. nagrado v višini 500 evrov je prejela **Eneja Kovač** za magistrsko nalogo z naslovom **Človeško telo kot premoženje**, ki jo je pod mentorstvom prof. dr. Veronike Žnidaršič Skubic zagovarjala na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Avtorica v nalogi obravnava transplantacijski turizem in kriminalna dejanja na področju trgovine z organi. Kot ugotavlja, so prakse trgovanja z organi hude kršitve človekovih pravic in dostojanstva, kjer prihaja do izkoriščanja in oškodovanja ljudi, praviloma ranljivejših s slabimi bivanjskimi in finančnimi razmera-

mi. V prvem delu naloge zelo dobro predstavi, kako se je pogled na človeško telo (kot premoženje) skozi zgodovino spreminjal ter kako človeško telo dojemajo različne svetovne religije. Nadaljuje z vpeljavo termina zakonite trgovine z organi, kar pomeni, da je darovalec za svoje dejanje, ko določen organ ali del le-tega za časa življenja namenja drugi osebi za namen zdravljenja, plačan v skladu z zakonodajo oz.

ureditvijo v državi. Avtorica predstavi argumente za in proti ter ob tem opiše pravno ureditev v Republiki Sloveniji in na mednarodni ravni. Kot ugotovi, je vzpostavitev kakršnekoli trgovine z organi na območju Slovenije v prihodnosti skoraj nemogoča zaradi stroge pravne ureditve, dobre organizacijske sheme in mednarodnih povezav preko organizacije Eurotransplant. Meni, da je bolj kot vzpostavitev zakonite trgovine z organi v Sloveniji družbeno sprejemljiva možnost vzpostavitve t.i. »opt out« sistema za pridobitev soglasja za darovanje organov. Magistrska naloga Eneje Kovač odpira v današnjem času pomembno in aktualno razpravo o lastninski pravici posameznika in priznanju svobodne volje posameznika, da lahko s svojim telesom prosto razpolaga. Uporabnost naloge je predvsem v možnosti spremembe zakonodaje v sistem t.i. domnevnega soglasja.

3. nagrado v višini 200 evrov je prejela **Ana Sevšek** za diplomsko nalogo **Doživljanje svojcev pri odločitvi o darovanju organov možgansko mrtvega družinskega člana**, ki jo je pod mentorstvom mag. Barbare Donik zaključila na Zdravstveni fakulteti v Mariboru. Temeljno raziskovalno vprašanje avtorice je, kako svojci doživljajo odločanje o darovanju

organov možgansko mrtvega družinskega člana. Gre za vedno aktualno in pomembno vprašanje v postopkih darovanja organov, saj so svojci in ustrezen odnos do njih zelo pomembni členi v verigi potrebnih postopkov za pridobivanje organov in tkiv. V Sloveniji namreč darovanja ni brez soglasja. In ker je odstotek opredeljenih oseb še vedno nizek, v praksi o darovanju večinoma odločajo svojci umrlega. Dodatna znanja o tem, kako se približati svojcem v takšni situaciji, so zelo koristna in pomembna. Ana Sevšek je naredila pregled objavljenih člankov raziskav v zvezi z doživljanjem družine, ki pa jih ni veliko niti v mednarodnem prostoru. V nalogi prikaže zadostno stopnjo strokovne razgledanosti in natančno pojasni postopke v primeru darovanja organov možgansko mrtvega darovalca. V sklepnem delu ugotovi, da svojci občutno lažje podajo soglasje, kadar jim je znana volja bližnjega oz. kadar pokojnik že v času življenja izrazi željo za darovanje organov.

Zaradi kakovosti vseh prejetih raziskovalnih nalog je komisija podelila dodatni nagradi (dvakrat v višini 100 evrov) avtoricama **Sinji Čož** za diplomsko nalogo **Socialno-marketingške intervencije za darovanje organov** (Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani) in **Aleksandri Letonja** za diplomsko nalogo **Doživljanje medicinskih sester ob zdravstveni negi možgansko mrtvega darovalca** (Fakulteta za zdravstvene vede, Univerza v Mariboru).

Sklep

Zadovoljno ugotavljamo, da smo s 1. javnim natečajem dosegli namen, predvsem v razširjanju interdisciplinarnega povezovanja, aktivnem spodbujanju raziskovanja različnih vidikov darovanja organov, večjem

zanimanju za področje med mlajšimi, svežem pretoku novega znanja v prakso in približevanju donorske medicine širši javnosti. Področje darovanja in presaditev organov je namreč izrazito interdisciplinarno, povezovalno in prečno. Naloga zavoda Slovenija-transplant kot središčne nacionalne ustanove je zagotavljanje varnega, etičnega, uspešnega donorskega programa, za kar pa je treba tudi slediti hitremu razvoju strok in nenehno usklajevati vprašanja medicinsko-tehničnih zmožnosti in pravno-družbene sprejemljivosti. Stik z najsodobnejšimi ugotovitvami mlajših in tudi izkušenih raziskovalcev je vsekakor ena od poti do našega uspešnega razvoja in zagotavljanja dobrega nacionalnega donorskega programa.

Najava

Vse zainteresirane obveščamo in vabimo k prijavi na 2. nagradni natečaj Slovenija-transplanta za najboljše raziskovalno delo s področja donorske medicine. Natečaj je objavljen na spletni strani www.slovenija-transplant.si in družbenih omrežjih Facebook in Twitter (@SloTransplant). V letu 2022 še posebej vabimo k prijavi dela (študentov in zaposlenih), ki obravnavajo in razširjajo razumevanje medicinskih vidikov donorske dejavnosti (npr. tehnike vzdrževanja umrlih darovalcev, darovanje po cirkulatorni smrti, etični vidiki ob koncu življenja ...) in pravno-družbenih vprašanj darovanja organov. Sodelujte! Razpis je odprt do 31. decembra 2022.

Dr. Jana Šimenc, dipl. etnol. in kult. antrop., prim. Danica Avsec, dr. med., Andrej Gadžijev, dr. med., Zavod RS za presaditve organov in tkiv Slovenija-transplant

| Dušan Sket: Ostanke

Im Altersheim

Es ist genug, schon fährt der Zug
in Niemand's Land alsdann,
mein Leben trauriger Beruf
fährt mit dem Zug sodann.
Stationen gibt's, ich steig' nicht aus,
ich fahre weiter weit,
ich bleib' am Sitz im Altersheim,
ich bin noch nicht bereit.

Zdaj je dovolj. Že pelje vlak
tja v kraje brez imen.
Življenje, žalostni poklic,
gre končno z vlakom ven.
Beže postaje, jaz sedim
in vozim se naprej,
v hiralnici sem obsedel,
moj čas še ni prišel.

Prevod: Dragan Petrovec

There is no beauty sleep

There is no beauty sleep for elder man,
he's only lying as a corpse, that's all.
Thus fixing eyes on ceiling in the night,
ghosts coming out of darkness cut your breath,
obsessing with the thoughts that make you mad.
Awoken by the dawn, the dawn is false,
the shadows of the day will not clear up.

Ne zaljša starcu lica nočni sen,
on tam samo leži kot kup kosti.
Pogled tja v strop upira celo noč,
pošast iz teme stiska ga za vrat,
vsiljuje misli, spravlja ga v norost.
Res se dani, a v jutru upa ni,
ker dan, ki poln je senc, se ne zjasni.

Prevod: Dragan Petrovec

Gimnazijcu

4-oksobutanojska je kislina, ki pove,
da na štiri C atomu aldehid stoji, se vé.
Zdaj pa mladi gimnazijec to sestavi v formulo,
ki se pravi ji skeletna, iz črtic samo naj bo.
Torej to si zdaj narisal, naj ti bo, en plus ti dam,
vem, da rajši bi pobrisal jo s kitaro daleč stran.
A na žalost ali srečo, to ti pamet izbistri,
boš od tega kaj odnesel, to me muči že vse dni.

Gobice

Pesem božica zapoj, Diana, o goboslovcu,
ki se odpravil je brat gobe na bloško planjavo.
Spiridon bil je junak, sivolasec sokoljega vida,
mного že gob je nabral, jih ženka ocvrla je z jajčki.
Ko se napoti na lov za gobami ždečimi v travi,
že mu zagleda oko dežnike, ki v senci spokojno
pod krošnjo drevesa v hladu širijo svoje klobuke.
Spiridon najprej previdno, da zmotil ne bi idile,
s kamero leže na tla in gobo ôvekoveči,
potlej skrbno jo z nožičem odreže in shrani v košaro.
Sestric je goba imela nebroj in vse so končale
tam, kjer že prva si je postlala svoje ležišče.
Spiridon ni ateist, ve komu pritiče zahvala,
roke na prsih prekriza pred trojno božico Diano.
Nji se zahvali za plen, naj tako se nabír imenuje.
Potlej odide v svoj dom, gobice tanko nareže,
zraven čebulo na olje ter jajčka za dopolnilo.
Z ženko za mizo sedé použijeta slatno večerjo,
vinca kozarec žlahtni darilo Diane nebeške.

Razčlovečenje

Andrej Rant

Ljudje so si ustvarili svoj svet;
zaprli so se v elektronske brloge
in gledajo tuja življenja,
živijo tuja življenja in druge svetove ...

Gledajo, a ne vidijo,
poslušajo, a ne slišijo,
ne slišijo in ne čutijo,
ne čutijo in ne dojamejo ...

Za njih ni neba,
ne vidijo zborovanja zvezd,
ne slišijo mrmranja stoletij,
ne občutijo topline živega,
ne utripa srca;
ne dojamejo polzenja kapelj,
ki merijo čas.

Ne vedo zase, za svoj trenutek;
srca jim bijejo v prazno –
ne bo jim dano, da bi doživeli Boga –
bolje bi bilo, da se niso nikoli rodili!

Veš zdravnik svoj dolg?

*Posvečeno vsem zdravnikom in sestram,
zmagovalcem epidemije covida*

Andrej Rant

Veš zdravnik svoj dolg?
Nimaš nič besed?
Vem, o vem svoj dolg,
v prsih tu me žge ...
Vem, o vem svoj dolg,
ki zavezuje vse zdravnike –
boj za življenja, za bolnike,
za okužene, za trpeče,
za uboge, nemočne, za starce, otroke
za žrtve nesreče ...
Ker vem, kaj je zločin,
kaj je izdaja, kaj zlo poraja!
Ker vem, kaj je prav –
ljubezen iz srca globin,
ljubezen, ki vztraja,
ljubezen, ki zdravi,
rešuje in vzgaja!

Vsem je dana izbira ...
Obrneš se, lahko odideš,
čeprav nekdo poleg tebe umira ...
To je izdaja!
Ko pride bolezen,
ko kuga z grozo razsaja,
ne oklevaj in se ne boj!
Zdravnik, ti veš, kaj dolg je tvoj:
Tvoj dolg je, da z njo se spopadeš,
da se boriš in ne padeš!
In kaj je lepšega, ko človek,
smrti otet, se vrne v življenje spet
in diha, gleda, govori,
nasmehne se
in se življenja veseli!

Baltik

Potovanje z ladjo in avtobusom po baltskih državah Litvi, Latviji in Estoniji junija 2004

Aleksander Sterger

Potovanje začnemo z udobnim avtobusom skozi karavanski predor preko Avstrije v Nemčijo do Dresdna, znanega po svoji operni hiši. Pred spanjem se odpravimo na kratek sprehod po starem delu mesta do Križne cerkve na rotovškem trgu in do mestne hiše – rotovža. Za začetek drugega dne si ogledamo baročni дворец Zwinger in neposredno ob njem lepo vzdrževan park ter zgradbo dresdenske Semper opere.

Potovanje nadaljujemo do Rostoka, kjer se vkrcamo na trajekt. Naslednje jutro se izkrcamo v Talinu, glavnem mestu Estonije.

Pot nadaljujemo s prevozom do estonsko-ruske meje, ki jo prečkamo na mostu med krajema Narvo s Hermanovo trdnjavo in Novgorodom. Potovanje nadaljujemo do znamenitega Sankt Peterburga z Isakajevsko katedralo, ob kateri je spomenik carju Nikolaju I. Obiščemo tudi spominsko grobišče umrlih od lakote, ko je mesto leta 1941 oblegala nemška vojska.

Izkrcanje v Talinu (levo). Na osrednjem trgu estonskega mesta Tartu je zanimiv vodomet s skulpturo Poljubljanje študentov (desno).

Oglede drugega dne začnemo ob svojevrstno pisani hišici Petra Velikega. Sledi obisk zasidrane znamenite križarke Aurora, s katere je bil s strelom iz signalnega topa označen začetek ruske revolucije.

Po prehodu rusko-estonske meje nadaljujemo vožnjo do Tartuja – prijaznega najstarejšega kulturnega mesta Estonije. Na stolnem griču stane nekdanji škofovski grad in obnovljena stolnica, ki služi za knjižnico. V nadaljevanju poti obiščemo narodni park Gauja s škofovskim gradom Turaida iz 13. stoletja.

Popoldne prispemo v najlepšo prestolnico baltskih držav, Rigo. Oglede začnemo s sprehodom po osrednji trgovski ulici Kalku ilea, na kateri so zgradbe bogatih trgovskih družin z obnovljenimi secesijskimi

pročelji. Pri zgradbi, ki je bila svojčas sedež mestnih cehov, moramo vedriti, nato pa si v kavarni privoščimo kapučino. Na manjšem trgu nakupimo razglednice, zvečer pa obiščemo zabavišni park Lido.

Naslednje dopoldne je namenjeno ogledu starega dela mesta Rige. Začnemo ga na rotovški ploščadi z znamenito povsem obnovljeno gotško zgradbo ceha »neporočenih tujih trgovcev – črnoglavcev« in bližnjo cerkvijo sv. Petra ter novozgrajenim rotovžem. Zatem se odpravimo do slikovitega mesta Rundale. Na majhnem samostanskem trgu je hotel, mimo gotške mestne stolnice prispemo do mestne znamenitosti – hiše »treh bratov«, ki spada med najstarejše zgradbe Rige.

Rīga, pogled z mostu na zvonike Jakobove in Petrove cerkve (levo). Rundale, znamenita hiša »treh bratov« (desno).

Katedrala sv. Stanislava in njen samostojni zvonik v Vilni.

Proti večeru prispemo v Litvo, do manjšega mesta Šiauliai, kjer prenočimo. Po vožnji po lepi pokrajini prispemo popoldne v glavno mesto Litve, Vilno. Z grajskega hriba je lep razgled na številne zvonike in stavbe starega mesta. V središču mesta je na prostornem trgu katedrala sv. Stanislava s samostojno stoječim zvonikom in spomenikom ustanovitelju države, knezu Gediminasu.

Mimo predsedniške palače prispemo do velikega trga s prostorno ploščadjo in zgradbo univerze Vilna. Sledi še pogled na Bernardinsko cerkev s samostanom in sprehod po starem mestu Pilies ter nočitev.

Zjutraj zapustimo Vilno in se odpravimo dalje do Trakaija, manjšega mesta z značilnimi lesenimi hiškami. Na sprehodu si ogledamo še obnovljen srednjeveški grad na jezerskem otočku, ki je z lesenim mostom povezan z obalo.

Sledi dolga vožnja na Poljsko, med katero se ustavimo ob mestni graščini Białystok. Pozno popoldne prispemo v Krakov in prenočimo v hotelu Piast.

Naslednji dan se ob vznožju gradu Wavel sprehodimo po ozki Florianski ulici mesta, kjer je svojčas Lenin obiskoval tamkajšnje kavarne. Velik osrednji trg Rynek Główny obvladujejo srednjeveška tržnica Sukiewice,

stolp mestnega rotovža ter bazilika Device Marije z bogato notranjostjo.

Po Pijarski ulici dospemo do mestnega obzidja s stolpom mestnih vrat in posebno »galerijo na prostem«. Zatem zapustimo Krakov in se preko Češke in Avstrije vrnemo nazaj v domovino.

Prim. Aleksander Sterger,
dr. dent. med., Maribor,
aleksander.sterger@gmail.com

Obnovljen srednjeveški grad v Trakaiju, Litva (levo). Grad Wavel v Krakovu na Poljskem (desno).

47. svetovno prvenstvo zdravnikov in farmacevtov v alpskem smučanju

47th Medical Doctors and Pharmacists Ski World-Cup, Hintertux, Avstrija

Katarina Turk

Po dveh letih koronske pavze smo se ljubitelji smučanja spet zbrali na svetovnem prvenstvu za zdravnike, stomatologe in farmacevte v alpskem smučanju, ki je potekalo od 23. do 26. 3. 2022 v Hintertuxu. Pred tekmami je v Tux Centru v Lanersbachu potekal tudi strokovni del, udeleženci so se zbrali na 1. AGA-konferenci s posvetom o smučarskih poškodbah in artroskopijah. Sočasno je bilo možno preizkusiti številne protibolečinske tehnike in pripomočke, veliko je bilo zanimanja za protibolečinsko terapijo hrbtenice z Ballance-Balle – žogicami, povezanimi z vzmetmi, ki se podložijo pod prsni del hrbtenice in mobilizirajo sklepe, zmanjšajo mišični tonus, delujejo dekompresijsko in s tem zmanjšajo bolečine.

Hintertux je visokogorsko smučišče, kjer je možno smučati tudi poleti in je del velikega smučarskega področja Zillertal, ki obsega preko 200 km smučarskih prog. Spodnji deli prog so bili v sončnem vremenu že nekoliko zmeščani, na ledeniškem delu na višini 3000 m, kjer so potekale tekme, pa so bile proge izredno trde in odlično pripravljene, tako da so bili vsem tekmovalcem zagotovljeni enaki pogoji na progi.

Na zgornji postaji najvišje gondole na višini 3200 m se nahaja čudovita ledeniška jama s kapniki, ledenimi kristali in slapovi ter ledeniškim jezercem, kjer se je možno popeljati s čolnom. Vredno ogleda.

Slovenska ekipa je letos štela le šest tekmovalcev, a je bila zelo borbeno ter zasedla skupno

Z gondolo proti ledeniku.

3. mesto. Prehiteli smo naše večne tekmece Poljake, ki jih je korona in ukrajinska kriza kar precej zdesetkala, proti številnejšima avstrijski in nemški ekipi pa nismo imeli pravih možnosti. Prav vsi pa so občudovali vožnje naših mladih zdravnic Pie Šumer, specializantke radiologije, in Lee Lazar, specializantke pediatrije, ki bi s svojimi vožnjami osvojili medalje tudi v najhitrejši moški kategoriji.

Letošnja slovenska ekipa.

Dobro razpoloženje po tekmah.

Naša ekipa s slalomskimi pokali.

Naše uvrstitve:

Franci Koglot:	SL 1. mesto, VSL 1. mesto, Super-G 2. mesto
Andrej Čretnik:	SL 8. mesto, VSL 12. mesto, Super-G 6. mesto
Dušan Hus:	SL 4. mesto, VSL 3. mesto, Super-G 3. mesto
Pia Šumer:	SL 2. mesto, VSL 2. mesto, Super-G 2. mesto
Lea Lazar:	SL 1. mesto, VSL 1. mesto, Super-G 1. mesto
Katarina Turk:	VSL 1. mesto, Super-G 1. mesto

Čudovito vreme, adrenalin na tekmah, prijetno druženje in kramljanje s kolegi nam je dalo novih moči za delo in upamo, da se naslednje leto spet vidimo v še večjem številu.

Katarina Turk, dr. med.,
Zdravstveni dom Logatec,
katarina.turk@kabelnet.net

1. v superveleslalomu Lea Lazar, 2. Pia Šumer.

Pia in Lea skupaj z ostalimi najhitrejšimi tekmovalci.

Vedno bomo nosili v svojih dušah koščke vseh usod, ki smo se jih dotaknili

Bojana Beović

Pogled skozi okno nedvomno kaže, da se je narava odločila. Pognala bo cvetove, veje, obrodila sadove. Sproščeno, z veseljem, brez napora, saj je življenje lepo in lepo ga je živeti. Prav to pomladno veselje se kot poganek oglašuje tudi v naših včasih utrujenih in naveličanih mislih.

Kam bo šla slovenska medicina, kam bo šla medicina sploh? V robotiko in umetno inteligenco gotovo. Nemogoče, tudi neetično bi bilo, če vseh znanstvenih odkritij in sodobne tehnologije ne bi uporabili v prid človekovemu zdravju. Natančnost napovedi umetne inteligence, ki upošteva vse dostopne podatke, je neprimerljivo močnejša od presoje, ki jo zmora s čustvi in pogojevanji prežet človeški um. Kako napoved uporabiti, ostaja prepuščeno naši odločitvi. Bomo verjeli napovedi, ki jo intuitivno doživljamo kot slabo? Čigava bo odgovornost? Napredek molekularne biologije, ki se je zgodil tik pred pandemijo, je omogočil njeno izjemno hitro reševanje z razvojem diagnostike in predvsem cepiv. Molekularna biologija nudi še precej več, nudi trajno spreminjanje človekovih genov, ki jih bodo v spremenjeni obliki podedovale naslednje generacije. Gotovo si želimo, da bi nas genski inženiring rešil hudih genetskih bolezni in bolezni, ki jih pogojuje določen genski zapis. Možnosti so večje, a s tem tudi dileme. Je etično, da z genskim inženiringom odstranimo bolezni, kot so shizofrenija ali bipolarna motnja, in s tem osiromašimo svet vse sile umetnosti, s katero nas pojijo umetniki, pogosto žrtve bolezni? Bomo izničili raznolikost, ki nas bogati? Ali je etično pomagati samo bolnemu ali je enako etično pomagati še nerojenemu otroku do boljših genov, ki mu bodo pomagali k večjemu uspehu v življenju? Je etično uporabiti genski inženiring, če vemo, da bomo odstranili bolezen, ali je morda etično to idejo opustiti zaradi poseganja v potek življenja, ki je nepredvidljivo in bogato tudi v svoji nepopolnosti? Več vprašanj kot odgovorov. Uporaba robotov v medicini se zdi daleč od genskega inženiringa, a kljub temu globoko posega v človekovo življenje. Če pustimo ob strani robotske operacije, nadomeščanje nege z roboti je

dobrodošla nuja v svetu, v katerem zaradi demografske krivulje primanjkuje ljudi za delo. Kako si predstavljamo svojo starost: s humanoidnim robotom, ki nas bo hranil, umival in se pogovarjal z nami, ali z negovalcem iz drugega dela sveta, ki ga ne bomo razumeli, ki bo svoje delo opravil površno, a s toplim nasmehom in mehko roko?

Spremembe so neizogibne in potekajo hitreje kot kdaj koli v zgodovini. Vloga zdravnika se bo z njimi gotovo spremenila. Uporaba tehnologije brez visoko usposobljenih ljudi ni možna, prav tako bomo etične dileme na splošno in ob posameznem bolniku še vedno prepuščali presoji zelo usposobljenega in čustveno uravnoveženega posameznika, ki bo obravnavo bolnika indiciral, s pomočjo tehnologije izvedel in nadzoroval. Naša naloga, naš zanimivi izziv je ujeti razvoj tudi v slovenski medicini, z usposobljenostjo slovenskih zdravnikov.

Zdravniški poklic se bo spremenil v znanju in veščinah, ki jih bomo potrebovali, v načinu dela. Še vedno pa bomo stali ob bolniku, v njegovi stiski, bolečini, žalosti in veselju. Še vedno bomo nosili v svojih dušah koščke vseh usod, ki smo se jih dotaknili. Delo nam bo jemalo čas in energijo, a tudi prinašalo čudoviti občutek, ki ga doživimo, ko se kost celi, tlak normalizira, sproži diureza, CRP upada ... in otrok se rodi zdrav.

V zadnjem času smo slišali številne komentarje o našem delu, pogosto iz ust ljudi, ki poklica niti od daleč ne poznajo. Zelo jasno smo jim povedali, da bi radi delali, da bi bili v svojem poklicu radi svobodni in ustvarjalni, da bodo le tako prebivalci naše države dobili najboljše, kar lahko. V resnici nas ti komentarji niti ne zanimajo. Naša etična dolžnost je, da opravljamo svoje delo in skrbimo za razvoj medicine. Čas bo pokazal in tudi uredil razmere, na tak ali drugačen način, naše poslanstvo pa bo ostalo.

Foto: Uroš Hočevar/Delo

Prof. dr. Bojana Beović, dr. med., spec.,
predsednica

The professional public journal of the Medical Chamber of Slovenia

The Isis Journal is issued on the first day of each month. The annual subscription for non-members is €54.12. A single issue costs €4.92. The tax is included in the price. Manuscripts are not returned to authors. An honorarium is paid for selected articles.

Print run: 9.700 copies.

The journal is named after Isis, an Egyptian goddess. Legends say that she had healing powers, that her power extended throughout the world, and that each person is a drop of her blood. She was considered to be the founder of medicine. Her name were chosen to be the title of the journal of the Medical Chamber of Slovenia, the goal of which is to unite and link together doctors in their efforts towards the welfare of all people.

The President of the Medical Chamber

Prof. dr. **Bojana Beović**, dr. med., spec.

The Vice-presidents of the Medical Chamber

Boštjan Kersnič, dr. med., spec.

Krunoslav Pavlović, dr. dent. med.

The President of the Assembly

Asist. dr. **Marko Jug**, dr. med., spec.

The Vice-president of the Assembly

Mojca Drev, dr. dent. med., spec.

Executive board of the Medical Chamber of Slovenia

The President of the Educational Council

Izr. prof. dr. **Nataša Bratina**, dr. med., spec.

The President of the Professional Medical Committee

Prof. dr. **Sebastjan Bevc**, dr. med., spec.

The President of the Primary Health Care Committee

Rok Ravnikar, dr. med., spec.

The President of the Hospital Health Care Committee

Boštjan Kersnič, dr. med., spec.

The President of the Dentistry Health Care Committee

Krunoslav Pavlović, dr. dent. med.

The President of the Legal-ethical Committee

Peter Golob, dr. med., spec.

The President of the Social-economic Committee

Mag. **Marko Bitenc**, dr. med., spec.

The President of the Private Practice Committee

Asist. mag. **Matej Beltram**, dr. med., spec.

The Secretary General

Tina Šapec, univ. dipl. prav.

Head of Legal Department

Peter Renčel, univ. dipl. prav.

Finance and Accounting Department

Mag. **Nevenka Novak Zalar**, univ. dipl. ekon.

Health Economics, Planning and Analysis Department

Nika Sokolič, univ. dipl. ekon.

Head of Postgraduate Medical Training

Tina Šapec, univ. dipl. prav.

Head of Basic Postgraduate Medical Training, Licensing and Registry Department

Barbara Galuf Zajc, univ. dipl. prav.

Head of Public Relation Department

Andreja Basle, univ. dipl. nov.

Head of Congress Activities

Mojca Vrečar, univ. dipl. psih., MBA

Head of IT Department

Maja Horvat, mag. posl. inf.

The Medical Chamber Of Slovenia

Founded in 1893 as The Medical Chamber for the Carniola Province.

The Medical Chamber of Slovenia was subsequently founded in 1992.

The Medical Chamber of Slovenia is an independent professional organisation of medical doctors and dentists. Membership is an honour and obligation for all those that work as physicians or dentists in Slovenia and have direct contact with patients. The Medical Chamber of Slovenia protects and represents the interests of the medical profession, and helps to ensure the correct behaviour of doctors and uphold their reputation by:

- Having and issuing a Code of Medical Ethics, monitoring the behaviour of doctors and administering any measures necessary for violations of the Code.
- Maintaining a register of members and issuing membership cards.
- Issuing, extending, and revoking doctors' licences for independent work.
- Participating in the development of the undergraduate education programme for doctors.
- Managing (planning, monitoring, and supervising) the secondments of the two-year compulsory postgraduate training in hospitals; secondments for specialisations; other postgraduate professional training, and examination.
- Organising professional seminars, meetings, and other types of professional medical development.
- Professionally auditing and appraising each doctor practising in Slovenia.
- Participating in the preparation of regulations, planning, and staffing plans in health care issues.
- Determining doctors' fees and participating in negotiation on the prices of health care services.
- Representing the interests of doctors in determining contracts with the Institute of Health Insurance of Slovenia.
- Participating in the negotiation of collective contracts, and concluding them on behalf of private doctors as employees, thereby enhancing the value of medical professionals' salaries.
- Providing legal assistance and advice to members on insurance against medical compensation claims.
- Maintaining a Welfare Fund to help members and their families.
- Monitoring the demand for doctors and helping unemployed doctors find a job.
- Assisting members to find suitable temporary replacements during their absence.
- Publishing activities, editing activities; issuing a free journal to members, publishing books and other publications.
- Encouraging co-operation between members and arbitrating in disputes.
- Encouraging the cultural and social activities of members; organising cultural, sporting, and other social events and activities.
- Monitoring alternative methods of treatment.
- Deterring prohibited and unacceptable medical practices.
- Providing a free, permanent consulting service to members.
- Undertaking other tasks pursuant to legal regulations and the Medical Chamber charter.

Domus Medica za vas!

Domus Medica je bil ustvarjen kot osrednja hiša slovenskega zdravništva. Velika Modra dvorana, številne sejne sobe in klubski prostori so bili zgrajeni z namenom srečevanj, stanovskega druženja, odprtega dialoga, organiziranih strokovnih predavanj med zdravniki in zobozdravniki.

Z veseljem vas obveščamo, da smo predstavitev Domus Medica pripravili tudi na internetni strani: <http://www.domusmedica.si/>.

Vabimo vas, da si spletno stran ogledate in v prihodnosti svoje srečanje organizirate v prostorih **Domus Medica!**

INFORMACIJE:

Andreja Stepišnik

T: 01 30 72 194

E: andreja.stepisnik@zzs-mcs.si

